

— פערלאג „די וועלט“, ווילנא. —

פעמלאך וויסקעוויטש.

אין האט אין אין

פון רוסישען איבערזעצט

אליין.

פרייז 25 קאפ'.

דרוקעריי פון געזעלשאפט „ישורון“, ווארשא, פאנסקא 20.

1906.

Yushkevich
Der Hunger

סעמיאן יושקעוויטש.

דער הונגער.

אדראמע אין פיער אקטען.

פערלאג „די וועלט“.

פון רוסישען איבערגעזעצט

אלגין.

דרוק „הצפירה“, ווארשא, מאריאנסקא 2.

תרס"ו.

ГОЛОДЪ. ЮШКЕВИЧА.

ВАРШАВА, 1906.

Типография „Гакцефира“, Марьянская, 2.

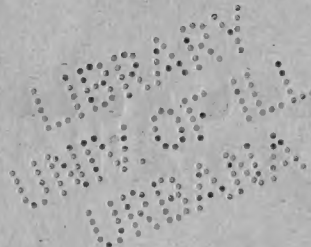
קאטאלאג

פון ביכער-פערלאג

„די וועלט“ ווילנא.

- (1) עדוארד בעלאמא: איבער הונגערט יאָהר . . . פריין 25 ק.
- (2) דוד פינקסי. יום כפור ז'ה. נאמבערג. מען וועקט 2 .
- (3) * * * ערצהלונגען פון דער ערשטער פראנצויזישער רעוואלוציע. . . 6 .
- (4) לעווין. און א פונסטערע נאכט. . . 2 .
- (5) * * * דער קלענערערליכער סאציאלזם. . . 4 .
- (6) דוד פינקסי. פאמיליע צבי. . . 12 .
- (7) יושקעוויטש. וועגען וואהלדעכט. . . 7 .
- (8) ק. באיטסקי. ערשטער פראנצאס. אין 6 העפטען, יעדעס העפט 5 קא. דאס גאנצע בוך 30 .
- (9) שיפערל. די עקאנאמישע איבערקעהרעניש און די סאציאל-דעמאקראטיע. . . 5 .
- (10) פאל עזי. צדקה. . . 2 .
- (11) פאל לאפארג. די רעליגיע פון קאפוטאל. . . 10 .
- (12) ק. באיטסקי. קאנסום-פערמינען. . . 6 .
- (13) פ. לאסאל. מאכט און רעכט. (עיקר פון קאנסטיטוציע). 6 .
- (14) . די ארבייטער און די געזעלשאפטליכע בעקלאסען. (ארבייטער פראגראם). 8 .
- (15) ק. באיטסקי. פרוידן ענגעלס, (ביאגראפיע). 10 .
- (16) * * * די מעשה פון פוער ברוידער. . . 10 .
- (17) דוד פינקסי. היינטיגע יוגע ליבט. . . 1 .
- (18) ק. באיטסקי. די סאציאלע איבערקעהרעניש. 15 .
- (19) צרנו. די קרבנות פון דער קאמונע. . . 3 .

296.025
In 7h

פערזאנען:

כונה. ארבייט אויף א צוקער-פאבריק. 40 יאָר אלט.
 נחמיה. זון ווייב. 33 יאָר.
 מירה. איהר שוועסטער. 20 יאָר. ארבייט אויף א פאבריק-פאבריק.
 דוד. ווער ברודער. א לעהר-אינגעל בע א שוועסטער. 16 יאָר.
 בעטקע. א הייך מאַנער מיידלע. 14 יאָר.
 הערשעלע. 7 יאָר
 נחמ'לע. 5 יאָר
 פייזעלע. 2 חדשים
 שם. נחמ'ס פֿעטער. א וועכטער. 60 יאָר. וואָהנען בע נחמ'ן.
 בערמאן. א טעגלעך. 50 יאָר.
 נבאי. ארבייט אויף א מעכעל-פאבריק. 25 יאָר.
 שמעון. א וואָסאָווישטשוק. 27 יאָר.
 קונה. ארבייט און א סוהל. א טשאכאָטשטשוק. 40 יאָר.
 בערקע. זון ווייב. 35 יאָר.
 קונה'ס קינדער. קאליקעס.
 אָסנת. א בעטלערין. 50 יאָר.
 הערשעל. א צווייטער.
 ערשטע בעטלערין
 צווייטע בעטלערין
 דריטע בעטלערין
 אַכנאָס, שָכנאָס, ארבייטער, קינדער.
 עס קומט פֿאַר און א גרויסער שטאָד.

18709
פערזאנען

296.025

ערשטער אקט.

א ברעטער, געבליקטער הויף. ביי די וועגן לאנגע אינשטאקונג
 שטובלעך, פלעגט ער געזען ווערן. נאכדעם אינגע דורות, ביין מיר,
 שרייבט דא געווענען זיין, וועגנדיג ארום קלוינע שטובלעך. בעדען אנדערע
 מורען ווערן אויף די טרעפ טרעפ אירען און אלטע וועבער, קאליקעס.
 בעסלער, און ווארמען זיך אויף דער זון. ביי דער הונטערשטער וועט
 סצענע - א מויער צווישען צוויי שטובלעך, וועלכע געהען ארום צום נאם.
 רעכטס, אין היינצער צווישען צוויי שטובלעך, פון וועלכע איינס שטעהט
 אין הויף און דאס אנדערע געהט ארום צום נאם, און אנגעשטעלט פוה.
 זיין, וואס עס. און דעמאלטענען ירט שפילען זיך בארוויסע און אפגער-
 סענע קינדערלעך פונם הויף. לינקס - א פרויער פלאץ, וואו עס שטעהט
 דער וואסער-פלוס. אהער קומען וועבער מיט עסער, מאנסבלען געהטען
 וואסער פאר זיך פערד. פון דער ווייטענס וועט זיך דעמאלט די שטאדט,
 א קורכע רעכטס און אנטקעגען דער שפיץ פונם טעאטער, וועלכער און
 פערשטעלט מיט הענער. אין מויער געהען כסדר ארין און ארום די אמני-
 האהנער פון דעם הויז. אין הויף און א גערודער, א גערויש פון שמועסען,
 א מומער, קינדער וויינען, ערטערונג לאכט מען, שפילט ווידען זיך.
 א הייסער פאס-טאג. 5 א וועגער פארנאכט. ס'זיך שטעהט רעכטס
 ביי איהר דירה און רעדט מיט נחמה'ן. נחמה האלט אויף די הענר
 פאר וועלען און טרינקט טהע. בעסמקע האט זיך אראפגעזעצט אויף
 די קניע און קינצלעט דאס קינד. די איבריגע נחמה'ס קינדער שפילען
 זיך אין הויף.
 פון דער דירה לינקס געהט ארום פערקע מיט אנקער און די
 הענר. א הויקערדיג אינגעלע געהט איהר נאך.

דאס אינגעלע (דערקומשענדיג). גיב מיר, גיב מיר!
 פערקע. געה צום שווארצען יאהר! געה! סטיינט אוועק
 געהן פון מיר? (זי מאכט אויף איהם מיטן האנד).
 דאס אינגעלע. כויל, כויל! (וויינט).
 פערקע (שריט). אט אלעבען! נא, געהט! (ניט איהם
 דעם עמער). נאך געדענק ווע: סט'צעברעכען, וועל איך זיך
 דער'הרגען! (זי געהט אוועק).
 מירה (צו נחמה'ן). עס דערגעהט מיר אמאל אזוי
 אז איך וויל אנטלויפען פון דענע שמועסען. נו, ביין איך געבלי-
 בען אהן ארבייט! וועל איך ניט מאכען פאפיראסען אויף דער
 פאבריקע - פערשאטען וואל זי ווערען. נו, איז בעסמקע איך גע-
 בליבען אהן ארבייט. און אט זי אלע ווענען געבליבען אהן ארבייט.
 (וויינט אויף די שכנים, וואס ווערען אין הויף). שוין געוועהנט
 דערצו! נאך רעד ניט וועגען דעם.
 נחמה (צו בעסמקע'ן). מוטשע איהם ניט, בעסמקע...
 געה אוועק.
 מירה. אוועקפליהען ווילט זיך מיר אמאל. אלץ וועגען
 איינס, אלץ וועגען דרייער, אלץ וועגען שטויב. ווי דער פערטער
 זאגט. (זי האט זיך צולאכט).
 נחמה (אימעטינג). איך וואלט געוואלט רעדען די בעסמקע
 ווערטער... די מיינערסטע! בעסמקע, שטעה ניט פאר די אויגען!
 בעסמקע. כויל איהם א קוש טהאן. גיב מיר איהם.
 מאמע. (נעהמט ביי נחמה'ן דאס קינד און הייבט עס אן אויפהוי-
 בען אין דער הויך. קושען).
 מירה. וואסערע? (זי געהט אראפ פון דעם טרעפל און
 ווענדט זיך מיטן פנים צור שטאדט).
 נחמה. איך האב זי שוין ניט, מירה... שוין פערנעסען!
 (פערטראכט) אמאל האב איך אלצדינג געוואוסט, אזוי זי דו!
 אמאל! עפעס האט געשיינט פון דער ווייטענס... און די גשמה

פלעגט פלויזען אין הימקל ארמין. (זי לאזט אראפ דעם קאפ). די ציט איז אוועק, איינגעוויינט האָב איך מיר די אייגען מינען ..

מירה. אויסגעוויינט! (זי פערשטאפט פלוצים די אייגען מיט איהרע הענט). וואָס שרייט זי אזוי!

נחמה. אין אַ שלעכטן טאָג בין איך געבוירען געוואָרען. מירה. דו ביסט נאָך אַ קליינעקע געווען. אז מ'האָט מיך געגראָ- בען אין דר'ערד אַט אזוי ... מיטעך.

מירה. פֿאַר וואָס ס'טו זיך נישט געראנגעלט, אזוי ווי איך נחמה. מיט וועמען? מיט'ן טאטען, מיט דער מאמען. אפשר מיט די וועגער? איך פלעג דעם קאפ אראבלאזען, מיט'ן פנים צו דער ערד פלעג איך פאלען — ס'האָט נישט געהאלפֿען ב'האָב חתונה געהאט פֿאַר מונה'ן. יא, פֿאַר מונה'ן.

מירה. דער נישט!

נחמה. איך גיב אַ מאָל אַ טראַכט, אז איך האָב חתונה געהאט פֿאַר מונה'ן, און ס'גלויבט זיך מיר נישט. איז דאָס טאק אַנאָמאָלי? נחמה — מונה'ס ווייב? נחמה! זי האָט ביי זיך גע'פּוֹלֶט'ט (מאכט מיט'ן האַנד. אומגענוג). דאָס גאנצע לעבען מינט האָב איך געהאַרעוועט, אויפ'ן טאטען, אויף דער מאמען, בין איך האָב זי נישט געגראָבען, נאָכדעם אויף דיר, אויף דוד'ן, נאָכדעם איי גענע קינדער, מונה ... און וואָס וויל איך דען? איין מינוט, נאָר איין מינוט. חאפּען דעם אַטעם אַט אזוי און זאָגען: אַ דאנקען נאָם! איז דאָס איך נישטא! נישטא דאָס ... (צו דער מאַכטער). בעטקע, סט'איהם אראפּוואַרפֿען.

בעטקע. נון, מאמע! עפעס ריכט ער די אייגעלעך מיט'ן הענטעלע. מ'דארף איהם אָפּבאַרען. (לויפט מיט איהם ארום) מירה. אַ רחמנות אויף דיר. נחמה. עס פֿערקלעמט מיר דאָס האַרץ פֿאַר רחמנות. און, פֿונדעסטוועגען אז איך הער אַט די שמועסען, צי אין דער היים, צי ביי די שכנים — וואו איך זאָל זי נישט הערען — טהוט מיר וועה. עפֿים אקוראט ווי די פֿלויגעל מינע ווערען אראפּגעלאָזט, און איך פֿיהל זי אַט אזוי. (מאכט אַ בעוועגונג). שעהע ווערטער, נאָר שעהע, גוטע ווערטער וויל איך, נחמה! איך וויל! אַט האָב איך היינט עפעס איבערגעלעבט אין אַ ביכעל, האָב איך געוואָלט דאָס און טאנען פֿאַר פֿריד, איך האָב עס געזאָגט הויך, אויף אַ קול, און די נשמה מינע האָט געציטערט. איך האָב ליגע עפעס, נאָר וואָס — ווייס איך נישט,

און שווערטיג איז מיר, — אַרומנעהמען וויל איך עמיצען מיט אַ קראַסטהאפּטען כּח.

נחמה. ביזט אַ מאָדנע מידעל, מירה. איך בין געווען נישט אזוי.

מירה. ס'קען זיין, ס'קען זיין ...

נחמה. דאָס איז פֿון די ביכעלעך. זי האָבען דיר פֿער- דרעהט דעם קאָפּ.

מירה. נאָך נישט אינגאנצען. מינע אייגען! מיר איז ליב- מיג אין די אייגען. (זי האָט זיך צולאכט). אַט געהט הערשעל. (אין טויטער בעווייזט זיך הערשעל דער צודולטער, אָנגע- טהאָן אַ לאַטע אויף אַ לאַטע. אין אַנאָלטען צוקומשטען ציגנער- הוט און אין פּאַסטאלעס, ער מענצעלט אונטער, געהענדיג. קי- דערלעך לויפֿען איהם נאָך, איינגע צופֿען איהם פֿון הינטען. מען שרייט. הערשעל געהט אוועק אויף לינקס).

בעטקע. הערשעל דער משוגע'נער! (זי איז אוועק נאָך איהם).

נחמה. נו, און לעבען?

מירה. וואָס — לעבען?

נחמה. איך מין דאָס שמעו'נען.

מירה. ער איז נישט קיין שעהנער. (פֿון אַ שטיבעל בע- ווייזט זיך הערשעל). הערשעל, הערשעל! (זי רופֿט איהם מיט'ן האַנד).

הערשעל. (לאכט און שרייט). ב'וועל קומען! (ער לאַכט און מענצעלט אונטער. געהט ארמין אין עמיצענס אַ דירה).

נחמה. (פֿערהאונדערט). שמעו'ן נישט קיין שעהנער? ס'ערשטע מאָל הער איך דאָס פֿון דיר.

מירה. אה, נחמה! .. די נשמה זינע מין איך. אַ נשמה האָט ער צו אַ פשוט'ע.

נחמה. דערפֿאַר אָבער וועט ער דין פֿאַלגען. וואָס דו וועסט הימסען. ער וועט דין נישט בייגען צו דער ערד.

מירה. איך דארף נישט מען זאָל מיך פֿאַלגען. (זי האָט איך צולאכט). נון, כ'דארף יא!

נחמה. טאָ צוגעה וועט זיך מיט איהם. (מיט היץ). איך

מירה, פלעג שמענדיג שפילען אנאָפּענע שפּיל. גלייך פלעג איך געהן מירה. צוגעהן זיך וויל איך איך נישט. פאר וואָס? איך וויל נישט, נאָר איך וויל נישט. וואָל ער געהן... נין, ס'איז מיר אלץ איינס, וואָל ער נישט געהן. כ'האָב איהם דען צוגעבונדען? (פלוצים אָפּענהערציג). עפעס געפעהלט עס מיר זעהר, נחמה. כ'טהו ארויף: שמעין, שמעין! — און ער איז שוין דאָ. מען זיצט אויפ'ן פאבריק, מען מאַכט פאפיראָסען, ס'איז נורנע און שווער אויפ'ן הארצען. און פלוצים דערמאָנסט זיך: שמעין מראַכט פון דיר שמעין מוטשעט זיך איבער דיר... נחמה. נו, און גבאי?

מירה. גבאי? (פערטראַכט). פאר וואָס איז דאָס, נחמה. אז איך הער זינע ווערטער, ווערט מיר פרעהליך און ס'פערקלעמט פארן הארצען. כ'וואָלט וועלען וויסען — פאר וואָס איז דאָס? דו ווייסט נישט, נחמה?

נחמה. (אונרוהיג). ער געפעהלט דיר? מירה. ס'איז נישט דאָס ריכטיגע וואָרט... ס'טרעפט א מאָר: כ'ציטער אָט אזוי, — פלוצים ווילט זיך מיר אין פֿייער אריינזאָרען... ס'טרעפט א מאָר: איך פֿיהל — אָט אָט שריי איך אויס און ענטלויף. נין, כ'ווייסט נישט, וואָס דאָס איז. נחמה. ס'טהוט מיר שוין באַנק, וואָס כ'האָב איהם פֿער-דונגען א ווינקעל.

מירה. מיר איך... א מאָל. בעטקע. (געקומען צו לויפֿען). ווען וועלען מיר באַרע פֿיוועלען?

מירה. געה. ברענג היסע וואַסער. (בעטקע נישט איהר אָב דאָס קינד און לויפט אין שטוב אריין). מירה. כ'וועל געהן קאָנטשען די אַרבעט. אַרץ בעסער ווי אויפ'ן פאבריק. (פערקע געהט צוריק. זי האָט זיך איינגעבויגען אונטער דער משא פֿון אנעמער מיט וואַסער. זי האָט אוועק גע-שמעלט דעם עמער כ'יין מיר פֿון איהר דירה). נחמה. בעטראַכט זיך, מירה, מכה שמעניגען. ביום אלט 20 יאָהר.

מירה. (שמענדיג אין מיר). אָך, נחמה, נחמה! נחמה. וואָס — נחמה? איך פֿרעג דיר: און דאָס לעבען? פֿונ'ם לעבען וואוהין וועסטו זיך בעהאלטען?

מירה. דאָס לעבען! איינגעהמען דארף מען עס, נחמה! איינבאָרען עס, אַרױפֿוועצען זיך אויף דעם און שמיסען עס מיט דער בייטש... דאָן וועט עס געהן! (זי האָט אַ לאַך געטהאָן און איז אוועק אין שטוב אריין. נחמה קנימטשט מיט די פלייצעס. בעטקע איז אַרויסגעשפרונגען מיט אַ קענדעל און ווי אַ פֿיל פֿון בויגען זיך אַ לאַז געטהאָן צום מויער).

פערקע. (געט צו צו נחמה'ן). זי לאַכט מירה? און איך זעה נאָר נישט, וואָס איז היינט די שמחה אזוי גרויס כ'אָטש ה'ג'ט מיר, — איך זעה נישט. פאבריקען — אויס פאבריקען. פערדונסטען — אויס פערדונסטען! דער עולם א דערשראָגענער! איך וואָלט איהר געוואָנט: האַלט אַיין דאָס טייל. (ס'הערט זיך אַ קינדערש געוויינען. זי הערט זיך צו). מ'האָט נאָר וואָס עכאַפט אַ גאָב אויפֿ'ן גאָס. איהר וואָלט קנימטשט נישט געוואָנט, אז ס'אָ גאָב. ער איז געגאנגען אַפֿערוויינטער און האָט זיך געקלאָנט: כ'האָב פֿאר הונגער גע'גנב'ט. פאר וואָס שלאָנט איהר מיר? וואָס האָט איהר צו מיר? פאר הונגער! ווייטער מיין קאָפּע אַ פֿסק געגעבען. אויסגעריסען וואָלען זי ווערען, רבונ' שר עולם! (זי איז אוועק-עלאָפֿען אויפֿ'ן עק הויף, געחאַפט עפעס אַ אינגעלעך. און איהם אָנגעקלאַפט. אויפֿ'ן אינגעל'ס געשרי איז געקומען צו לויפֿען אַ אינדענע. זי האָבען זיך ב'ידע צוקריגט. בעטקע געהט צוריק מיט'ן קענדעל און איז אַריין אין שטוב). נחמה. (מרינקט טהי. צו בעטקע'ן). וואָס אויס דעם מולטער.

בעטקע. באלד, מאמעניו. פערקע. (זי האָט זיך שוין אומגעקעהרט) אזוינע פֿער-שאַטענע מענשען איז נאָך נישט געווען אין דעם הויף. צעהן יאָהר וואָהן איך דאָ, און אזוינע האָב איך נאָך נישט געזעהען. (זי וועט זיך געבען נחמה'ן. בעטקע בעווייזט זיך אויפֿ'ן שוועל און גיסט אויס דאָס וואַסער פֿונ'ם מולטער). פערקע. איהר ווילט איהם באַרען? ג'שמה מינע, ס'א גליקליכע איהר זענט, וואָס איהר קענט נאָך אין זיין האָבען אזוינע אַכען. מינע קינדער האָבען שוין מעהר פֿון אַ יאָהר קיין וואַרעם וואַסער נישט געזעהען.

נחמה. דאָס קינד איז דאָך סך-הכל 2 חדשים אלט... פערקע. און אז צוויי איז וואָס? איך קוק אויף אייך און

טראכט מיר: זי האט נאך אזוינע נארשקעמען אין קאפ. זי פער-
שעהמט זיך נאך מיט אזוינע פוסטע זאכען...

נחמה. אז ער איז שוין געבוירען געווארען... דעם אמת
זאגענדיג, האב איך אויף איהם נישט שטארק ארויסגעקוקט. כ'האב
דאס טאקע בפירוש נישט געוואלט. די ערשטע טעג האב איך אויף
איהם נישט געקענט קוקען פאר בעס. און איצט האב איך איהם
ליעב... יא, ליעב! עפעס מיט די פינצערעך ווערט מען אריין
יונגער, — שטילער ווערט מען.

פערקע. א גרויס גליק, מ'שטיינט געזאגט.

נחמה. וואס זשע זאל איך טהאן? א ווייניגען מענטשען
איז נישט צו לאזען. נאך איז אנערות, אז איך האב דאס נישט
געוואלט. מ'האט אבער נישט געהאלפן. דאכט זיך גענוג שוין פון
מינעס וועגען. אין א מ'שך פון צווערף יאהר גיין קינדער געבוירען.
פיער בערגאכען — נישט קיין ביסעל טרערען. פערנאסען. א נוי,
פרובט אבער, פערענט מלכה, צו וואס דארפען מיר קינדער,
זשעט איהר הערען א חשובה!

פערקע. די מאנסבולען וועגען חזירים... זי דארפען נאך
נישט, אחוץ דעם! כ'קען זי נישט. מ'זאגט אטאמאטישק האב איך
אבער טאקע אויסגעלערנט. ער טאר אפילו נישט א פוס טהאן וועגען
דעם. ברויט, ברויט, ברויט — אט וואס ער דארף אין זיין האכען.
נחמה. כ'פון איך קאמא.

פערקע. איך זינג איהם כסדר: ברויט, ברויט, — און ער
ינגט מיר נאך: ברויט, ברויט.

נחמה. און א געבראכען הארץ. — אז זי שטארבען? און
דער ענליכע נפש? פיער לעבענס האבען זי צוגענומען בי מיר,
פיער געוונדען... (הערשעל בעווייזט זיך אין הייף. די קינדער
בעפאלען איהם. ער ברויט).

הערשעל. איך וועל איך געבען, א-הא-הא! כ'וועל
איך אויפגעסען מיט ברויט! (ער טהוט זיך אלאז אויף די קינדער.
זשעט ענטלופען מיט א געשרי. ער יאגט זיך נאך זי).

פערקע. ווייטער אמאל האט זיך הערשעל בעווייזען אין
די מקומות. מ'נישט קיין גוטער סימן.

נחמה (פינסטער). איך האב איהם נישט ליעב, למאי זאל
איך איך זאגען.

בעטקע (געהט ארויס אויפ'ן שוועל). די וואסער איז
פארמיג.

נחמה. הייבט געה איך. (אין שווער געהט אריין די בעס-
לערין — אסנת, מיט א שטעקען אין האנד. זי רוקט זיך
פאטעהדיג. דער קאפ איהרער שאקעלט זיך).

פערקע. אט געהט אסנת — אויך אנליקליכער נפש!
זיצט אביסעל, וועלען מיר הערען. וואס מ'טהוט זיך אין שטאנד.
(זי הויבט זיך אויף). באבע אסנת! באבע אסנת! קומט נאך
אהער. (די אלטע געהמט זיך געהן צו זי). נאך העלף איך.
באבעניו! איהר מ'געבראכט עפויס?

אסנת. וואס האב איך געבראכט, מאכטער מינע, ח'י-חי.
כ'האב נאך נישט געבראכט! ח'י-חי! שלעכט אויף דער וועלט,
שלעכט בויז'עק אריין! נאך קינמאל אזוי שלעכט נישט געווען.
ח'י-חי! (זי מרייסעלט מיט'ן קאפ און כאפט דעם אטעם). מ'ברייבט
און פויס, און געוונד בלייבט מען, און ברוינגען ברוינגט מען —
אט וואס. (זי ווייזט קופערנע סטבעות). אריינע לייט, היינטיגס
יאהר ווי פלינגען אים וועט. איך קלער מיר נאך: פון וואגען
געהמען זי זיך אזוי פיל, ח'י-חי...

נחמה (שמיל). כ'וואלט א בעל'ן געווען וויסען — וואס לאזט
זי? איך האב אלץ עפויס מורא די איצטיגע צייט. כ'הער א ווארט, כאפ
איך עס בארד אויף. אפשר פון דאנען געהט דער אומגליק? עפויס
היט אויב עמיצער! — עמיצער...

אסנת. ס'איז שוין היינט אזא יאהר. אך, איך זעה אט
דאס יאהר, ח'י-חי! מ'נאך אזא יאהר נישט געווען! פערענט מיר, —
איך ווייס אלצייג. ח'י-חי!

פערקע (דערשראקען). וואס רעדט איהר, אסנת? דער-
זעהלט עפויס א פערעהליכערס.

אסנת. נאך נישט געקויפט קיין פרעהליכס, מאכטער מינע,
און קינדער פערקויפט עס נישט. און בעט מיט מרערען, וועסטו עס
אויך נישט אויסבעטען, ח'י-חי! איך געה איבער די גאסען און זעה
לאנגע מענטשען... שוויגענדיגע מענטשען! איך קען אבער נישט ווער
הארץ...

נחמה. מ'ניקט א גלאז טהע. באבע.
אסנת. כ'וועל טאקע אויסמרינקען, מ'ערע מינע. (ועצט
זיך אויפ'ן שוועל און קען דעם אטעם נישט כאפען). אט מיט וואסער

די אידענע! איהר הערט א מעשה? זי האט פֿינד די נגידים!
זי! נחמה! דער מאן איהרער האט לעב דעם ביטערען
מאָפּען און ארבייט סך-הכל אויף א צוקער-פֿאַבריק, און זי
האט פֿינד די נגידים. וואָלט איהר נאָר א נגיד א וואונק
געגעבען, וואָלט זי אויף אַרע פֿיער געקראָכען. אַם ביי מיר
דער מאן איז א משאכאָמאַטשנע — און ארבייט אין מיהל מיט'ן
בלוט און מיט'ן שווייס, און איך רעד פונדעסטוועגען קען קרום
ווארט נישט. איך ווילס מיר מיין אָרט.

אָהאַרץ מע געהט אַרום. פֿאַר אַ גראַשען דראַפֿט מען זיך אויף-
די טרעפּ אַרויף און אַראָב, אויף אלע פֿעך קריכט מען. און לסוף-
לאָזט זיך אויס, אז דו בעקומסט אַ גראַשען אויך נישט. אָט אזוינע
מענשען איז דאָ אויף דער וועלט, שטעהסט ביי דער טיר-
שטעהסט, חִי-חִי! חִי-חִי!! (ווי טרייעלט מיט'ן קאָפּ). אי, אי,
איך האָב זיך שוין אָנגעגעסען מיט'ן רעכענן: אי אָנבײַסען, אי וואָ-
רעמעס, אי וועטשערע נעגעסען—אלץ פֿון דעם אייגענעם מאַכל,
שוין זאָט, נעבנ שוין פֿאַר מיר! ביוואָלט גענאָנגען אין הקדש,
אין ווער-וועט וועט מײַן אלמנה די קאַליקע האָרדעווען? ווער וועט
מיין אייניקל שפּײַזען? גיין, נחמה'ניו, קיין צוקער וויל איך נישט.
ביי פֿרעמדע טרינק איך אָהן צוקער. צו וואָס זאָל איך יענעם
ברואַט שטעלען?

פערקע. וואס געוואלט? ביהמה! ווי קען דאס א מיהל אויף-
הערען ארבעטען? ווי? — פֿרעג איך דיר.

קונה. אויף מיין ווארט, איך וויל נישט. וואס די רעדסט.
פֿערקע! (ער הוסט).

פערקע. וואס ווילסטו נישט, וואס? מיין שוין פֿערהוסט
און די קינדער? און איך? מיר דארפֿען נישט עסען, וואס? משוגע
זענען זיי דאָרט געוואָרען אין מיהל, צו ממוּרף? ס'געהט דאָך
אַסעלעכט, אַ שלים-מור געהט דאָך אויף אונז... (אויף
פֿערקע'ס געשרי געהען צו עטליכע שכינים. מען שמעקט,
מען הערט זיך צו און מען שאַקעלט מיט די קעפֿ. בי
איינעם מירען שמועסען ארבייטער, שפּאַרען זיך מיט די ווייבער
און מיט די שכינים).

קונה. טאק באלד וועלען זיי דיר ענטפֿערן, יא. אַט
יענע (ווייזט אויף די ארבייטער) האָט מען אויך אַבגעוואָלט.
געשטאנען זענען מיר דאָרט... שטעה, קלאפּ זיך קאָפּ אין וואַנט.
שריט נישט אויף, איך בעט דיר, פֿערקע!

פערקע. נישט שרייבן? מיין עסק, אז זיי דארפֿען אַבשטעלען
די מיהל? וואָס איז — וועגען אונז דארפֿען זיי נאָר נישט
טראכטען? שווייג בעסער, קאליקע, ענטפֿער מיר נישט.
(ס'בעווייזט זיך נחמה און מירה. מירה געהט צו צו
פֿערקע'ן).

נחמה. שרייבן וועט נישט העלפֿען.

פערקע. זייט איהר מיר אנערות. נחמה'ניו. איהר גע-
דענקט, וואָס ס'איז געווען פֿאַר צוויי יאָרען? ער האָט אויך גע-
ארבייט אין מיהל, און די מיהל איז פֿערברענט געוואָרען. אַ גאנץ
יאָהר זענען מיר געשטאַרבען פֿאַר הונגער. ביז מ'האָט זי אויסגע-
בייט. אין איצטער ווידער! קוקט איהם אָן, דעם מולד'יגען
הכשיט מינעם!

די יִשְׁבִּנָּה (פֿינסטער). וואָס איז ער שולדיג? עס געהט
צו אָסען. וואו געהט מען איצט ארבייט?

פערקע. זאָר ער געהן צו אַל-די שוואַרצע יאָהר! אין
דרייַער אַרבעטן זאָר ער געהן!

קונה. כּווייט נישט, וואָס שרייבט, פֿערקע? כּווייט זיך
געאַרבעט — געאַרבעט מיט די לעצטע כּחות (הוסט). אלע אין
מיהל האָבען מיך ליעב געהאט, פֿערקע, אויף מינע נאָמנות!

פערקע. שווייג, די משאכאָטקע.

קונה. פֿערקע, כּווייט דיר. ס'א בושא פֿאַר למען!

נחמה. דאָס איז נאָר נישט, קונה, ס'מאכט נישט אויס!...
(קונה הוסט).

פערקע. אוי, נחמה'ניו, נחמה'ניו!... (ווייזט). קינדער
ווייסט נישט מיין ביטער האַרץ!

הערשעל. (קומט אָן און לאַכט). אַ הא, אַ-הא, אַ-הא!

די שכינה. געה צו אל די רוחות, ימח-שמו'ניק! פֿון וואַנעך
האָסטו זיך גענומען?

הערשעל. פֿון דאָרמען! אַ-הא! (שריט) פֿון דאָרמען!
דער שִׁבֵּן. טרייבט איהם אוועק. ער קומט שטענדיג
פֿאַר אַנאומנליק.

די שכינה. אוועק פֿון דאָנען, נישט-גומער!

הערשעל. ווער ס'איז זאט, איך וויל עסען! קיין וויל איך
ער האָט זיך צו ווייזט. מען שטופט איהם אָב, ער געהט און
שריט מיט אַ וויינענדיג קול. כּווייט עסען!

פערקע (פֿערוויינט). לאָזט מיך צו קונה'ן. כּווייט איהם
פֿרעגען...

קונה. (געהט צו צו איהר) פֿערקע, פֿערקע! ס'איז דאָ
פֿרעמדע מענשען, קום אין שטוב.

פערקע. וואָס וועל איך מיט דיר טהאן אין שטוב, וואָס?
(צו די שכינים). קוקט'ושע אָן אונזער ביז וואונדער! אַ מאַן אַפּגורח,
קינדער פּגירות, — און אַהן אַגראַשען ביז דער נשמה! מאַרנען
וועט אויסקומען געהן אין די הייזער.

די שכינה. (ווייזט די אויגען). ס'וועט אונז אלע אויסקומען.
דער שכן. אויסגעריסען זאָלען זיי ווערען.

נחמה. איך קען דאָס נישט הערען! אין די אויגען ווערט מיר
פֿינסטער... קוקט'ושע זי אָן. (ווייזט אויף דער שטאַרט). אַט
שטאַרט זי, אונזער גולניטע, אונזער אלמעכטיגע בעל-הבית'טע, —
און מיר דאָ וויינען! פֿאַר וואָס? ווער פֿאַלגט בעסער פֿון אונז?
אויף וועמעם פֿאַרציעס האַלט זי זיך מיט איהר נאנצער משא? פֿאַר
וואָס?

פערקע. וואָס טויג מיר איהר כּח, אז מיך האָט אדונער
געטראָפֿען?

נחמה. אט דאס וואג איך דאך..

די שכלה. ווילדע חיות. א בראך צו זי. (פון נחמה'ס דירה. געהט ארויס שם מיט א סידור אין האנד, — אנאלטער איך א הויכער, א ביינעריגער, מיט א לאנגער. גראהער בארד).

פערקע. (אין שטארקען אימפעט, צום מאן). און פאר'ן בארד האסטו איהם נישט געקענט אנגעהמען? און פאר'ן נארגעל? און האסטו איהם נישט געקענט וואגען? איהר זענט משוגע, נאספא-דין אופראוילאיושטש? איהר וועט פרעסען, און מיר וועלען הוי-געקען? איהר וועט זיך נלעמען די ביכלעך, און מיר וועלען אויס-געקן? לאזט די מיהל, — היכף ואלט איהר זי לאזען! ס'נישט אויבער עסק! קריגענט ערנען געלד, קריגענט ווייז און לאזט די מיהל. אז נישט וועלען מיר זי אויף שפענדלעך צוטראגען, סבת-רצח וועלען מיר איך אלע הרניגען!

קונה (דערשראקען). נאט איז מיט דיר, פערקע! וואס ס'טו געוואלט? דו פערשטעהסט דאך איך, וואס יושר איז, אבי נאך דו ווילסט... וואג אלץ, וואס איז דא דער אופראוילאיושטש שול-דינ? קום אין שטוב אריין. (ער געהט זי פאר'ן האנד. זי לאזט זיך נישט א ווילע, נאכדעם געהט זי מיט איהם. די קינדער הינטער זי).

דער שכן. זי האט גערעדט, ווי א מענטש.

די שכלה. אז אך און וועה איז איהר. בעטראכט נאך די קאליקעס. (פערקע און קונה געהען ארומן מיט די קינדער אין שטוב).

אסנת. (טריטעלט מיט'ן קאפ). און איך, קינדערלעך, האב לייעב די וועלט, כהאב לייעב, חיה! די מענטשען האב איך לייעב. (זי געהט אוועק מיט איהר מאכטער דער קאליקע. די שכנים צוגעהן זיך. געבען די הורות שטעהען נאך רעדלעך מעג-שען און שמועסען).

נחמה. (צו שם'ן). לאמיר צווארמען אויף מונה'ן. וואס פאר א נייעסען וועט ער עפעס ברענגען. איך ציטער ממש... מה' ווילט איהר?

שם וקוקט אין סדור). גיט מיר אן אנאן. (מורה געהט אריין אין שטוב און טראגט ארויס פון דארט א מיטעל. אדאן טושעל לינגט א בערגעל טאבאק און גילוען).

מורה. די זון שוין געוועזט. כווייל ארבעטען דא. נאך

אין מאה—בין איך פריי, בין איך א פויגעלע אין דער לופטען! (זי מאכט פאפיראסען. שם טרינקט טהה און קוקט ציטענווייז אריין אין סדור. נחמה קוקט זיך אום אלע ווילע, צי געהט נישט מונה. די קינדער שפילען אין בלענדעניש. מיהרט זיך א געוויזן פון א מידעלע. מירה הייבט אויף דעם קאפ און הערט זיך איהן). מירה. ראוע שלאגט וויטער אמאל דאס קינד. דו הערסט, נחמה? אלע מאג קאמפיוועט זי דאס מידעלע. פאר וואס? ס'ארט מענטשען דאס איז! וואס האט זי צום קינד, געבען? (שטעהט אויף). ראוע, גענוג שוין. ראוע, איר הערט: גענוג, גענוג! (צו שם'ן) און דאס זענען מיר מענטשען? און דאס לעבען מיר אויף דער וועלט? ווילדע חיות זענען מיר! (זי געשרמען ווערען שטיל. אין טויער פאהרט אריין א וועגעלע, וואס א מענטש שלעפט עס נאך זיך. שם שטעהט אויף און הייבט אן שפאנען איבער'ן הויף). נחמה. וואס וואגט איהר עפס, פעטער, אויף דעם, וואס ס'איז דא געווען?

שם. וואס וואל איך וואגען.

נחמה. איך ווארט שוין אויף מונה'ן, דאס הארץ פאלט מיר ארויס. ער וואלט שוין לאנג געדארפט זיין אין דער היים. שם. מען דארף געהן אויף איהן וועג, און גיט אויף צוויי. וואס העלפט זיך פאש זיין? ווער דארף עס דא? הויב אויף די אייגען ארויף, וועסטו אלצדינג דערזעהן, אויף אלצדינג א תשובה בעקומען...

נחמה. וואגט מיר עפס, פעטער, אזא קלוגע טיעפע וואך, אז ס'זאל מיינען נישט פאר'ן הימעל, נאך פאר דער ערד, — אט וואס עס דארף א מענטש. אט וואס עס גארט צו וויסען דעם מענטשענס גשעה.

שם (מיט שפאט). ערד-ואכען!.. איך געה מיר טיין וועגס מיט אט א דעם ספר (ער ווייזט אויפ'ן סדור), און וויטער איז נישט טיין עסק. מענטשען שרייען, מאכען א נאנצען וועזען פון שטויב, פון וועהטאג, — איך הער נישט, איך הער נישט נאך נישט. — איך געה...

מירה. איהר האט נישט קיין גוט הארץ, פעטער. שם. סא וואס וועט דערזעהלסטו מיר פון מענטשען? נחמה. פון וואס דען יאל מען רעדען? שם. אט האט מען דיר געגעבען א ספר... נחמה. נו?

שם (פערל'ן). און אין איהם איז דא אלעזינג ...
 נחמה. און אז יעדער אבר צימערט פאר פחד? און אז
 ס'זיצן פֿיער קינדער אויפ'ן קארק? איהר אלץ זענט דען נים קיין
 ב'פֿון? איהר האט דען קינמאל קיין נאָהענשע נים געהאט?
 שם. איך האב אלע בעגראפֿען.
 נחמה. און איהר האט נים געשרייען? נים געקערעכט?
 שם. כ'האב אין ספֿר אריינגעקוקט.
 נחמה. איהר זענט גאר קיין מענטש נים... א שטיין זענט איהר.
 שם. קינד מינים ...
 מירה (הארציג). ווי גוט, פֿעמער, עס קלינגט ב' איך
 דאס דאזיגע ווארט: קינד מינים! זאגט עס גאר א מאל.
 שם (צו נחמה'ן). קינד מינים, וואס וויל דען פֿון אונז
 זיין לבער נאָמען? פֿאלגען זאל מען איהם, פֿאלגען! בעטראכט
 זי גאר (ער ווייזט אויף די מענשען אין הויף). חללים זעה איך
 ארום און ארום... א קוויטשען פֿון חללים לאזט זיך הערען!... די
 הייליגע הורה צוטרעטען מיט חור'שע פֿיס. קינד מינים, עס
 שטעהט אין פֿסוק: אין שוויים פֿון דעם פֿנים וועסטו עסען דאס
 ברויט דענס. פֿערשטעהסט דו דעם פֿשט? ווער קען זיך פֿיהלען
 גערעכט, אז ער, דער אלמעכטיגער, איז דא אויף דער וועלט?
 ווער קען האָבען פרעומוז, אז ער האט בעפֿאהלען? אזוי שטעהט
 געשריבען: אינעם שוויים פֿון דעם פֿנים, מיט צרות, מיט ליד...
 איך פרעג דיך: איז איהם דען גרינג צוצוועהען, ווי עס ליידען
 זינע מענשען? ס'איז איהם גרינג, הא? האסטו א מאל געטראכט
 וועגען דעם, אז ער אלץ טרויערט? אט האסטו דיר שוין א
 טריסט. שוין וועכער געוואָרען דען הארץ. איך ליד, ער.
 ב'ב'כול, לידט אויך. ער האט געגעבען די הורה, בעשאַפֿען דאס
 העליגע ווארט, ער לידט און ער שווייגט. ער בייט נים איבער,
 און לידט, שטילשווייגענדיג, פֿאר אונז, פֿאר די מענשען. וואס
 וועט שרייען מיר אזוי שטארק? אט אזוי איז אָבערצאמט, —
 אזוי דארף מען געהן. געה און ליד. וואס בין איך, צי דו, צי
 פֿערקע, וואס איז די גאנצע וועלט, וואס זענען אלע אויגעווער
 טרערען אָפֿגען און זיך פֿון דעם וואס לעבט אייביג? שמויב!
 הגל'הלים. עס פֿליסט די ערד פֿון דעם פֿוילענדיש וואקסט אָבער
 אים א שעהער גארטען. — דער גארטען פֿון זיין לעבען נאָמען.
 לאַמיר ווערען פֿערפֿוילט...

מירה. אז איך וויל אָבער נים ...
 נחמה (אויפֿגערעגט). ווילט איהר, היסט עס, איך זאָג
 אויף איהם רחמנות האָבען, און נים ער אויף מיר, איך זאָל איהם
 ליעב האָבען, און נים ער מיך? דארף ער, היסט עס, פֿון מיר
 א גוט וואָרט הערען? — פֿון מיר, שוואַכער, איידענע? ער דארף
 דאס האָבען? ער פֿאר מיר, פֿאר אינו אלע קען גאר נים מהאָן
 נים מיט'ן הארצען, נים מיט דעם ב'ח ווענעם? אומגליקליכע זענען
 מיר! פֿערשאלטענע זענען מיר! עס פֿלאַנטערן זיך. מיר די
 געדאנקען, פֿעמער. כ'וויל שוין שווייגען.
 שם. קינד מינים, פֿרעג נים קיין שאַרף! שווייג! אט
 קרעכט איהר און ווייגט אי דו, אי די קינדער, איהר קרעכט
 און איהר ווייגט — שווייג! געה און שווייג!
 מירה. און איך שווייגען וועל נים. פֿאר קיין פֿאל נים.
 עפֿים פֿיהל איך, פֿעמער, עפֿים פֿראַמערט אין מיר... (אין טויער
 קומען אַרײַן אַרבעטער. צווישען זיי גבאי און בערמאן. ב'ידען
 שריידען זיך אָב פֿון די איבעריגע און געהען צו נחמה'ס דירה.
 בערמאן איז אָנגעטאהן הילע לאַטעס. ער האלט אין די הענד
 א פֿאַר אלטע קליידער).
 בערמאן (שריט שטיל). אלטע זאכען, אלטע זאכען! אט
 בין איך שוין אַהיים געקומען.
 נחמה. איצט איז מיר גבאי נים אין זיך. (זי האט
 א מאַך געטהאן מיט'ן האַנד און איז אוועק אין שטוב. פֿערקע
 געהט אַרויס און זעצט זיך אויפֿ'ן שוועל. מירה, בעת גבאי
 געהט צו. פֿערטפֿט זיך אין דער אַרבעט און מאַכט זיך
 כלומ'שט זי בעמערקט איהם נים. שם דרעהט זיך אויס צו
 איהם מיט'ן רוקען. גבאי גרייסט קינעם נים אין געהט אַרײַן אין
 נחמה'ס דירה).
 בערמאן. גוטען אָבענד. אַח-אַ-אַ! היי! (ער ווייט
 מיט א קאָלירענדיג מיכעל דעם שוויים פֿונעם פֿנים). גוטען אָבענד,
 שם!
 מירה. גוטען אָבענד, וואס הערט זיך עפֿים?
 שם. גוטען אָבענד! וואס זאָל זיך הערען? מיינט גע-
 שעפֿטען. אַמין פֿאַר קאַלאַשען איינגעהאנדעלט פֿאַר'ן גאנצען טאָג.
 שם. וועט איהר שוין נים מורא האָבען פֿאַר קיין בלאַשע.

בערמאן. כ'האב אלען אויך אזוי געטראכט. אה-אי-אי!
(עפנים א שטוב פונ'ם לינקען שטיבעל רעדט, נים אויפ'שטעהנדיג
פון איהר ארט).

די שפילן. וואס רעדט מען עפנים און שטארט, בערמאן?
בערמאן. ווער רעדט, אחוץ די נבירים? מען זיצט אט
אזוי: אה-אי-אי! (עס געהט ארויס גבאי. אין די הענד האלט
ער א ביכער).

גבאי. נו, נעמען אבענד! ס'וועט זיך מיר מהי. (ער
טאפט דאס קענדעל. צו מיר ה'ן) מ'קען געהען דאס קענדעל?
(מיר האט שטארקט מיט'ן קאפ, נים אויפהויבענדיג די אויגען.
גבאי פלעגט זיך צו. ער גיסט אויס דאס וואסער פונ'ם קענדעל
און קלויבט זיך געהן פערקאכען מהי).

בערמאן. גיט אהער, איך וועל געהן.

גבאי. ווער נעמט, בערמאן? קיינמאל ברויט אויך. אז לעבען
אין געלעבט. (בערמאן האט גענומען דאס קענדעל און דאס
נעלד און אין אוועקגעגאנגען. גבאי זעצט זיך ביים שוועל,
בלעטערט דאס ביכערל און מאכט מיט'ן קאפ).

מירה. (נים אויפהויבענדיג דעם קאפ). איהר זענט היינט
פרעהליך ...

גבאי. נים אזוי שטארק ... כ'וועל באלד בלייבען אהן אר-
בייט. (ווענדט זיך צו ש'ן). וואס מאכט איהר עפנים. שם?

שם. (קוקט און סדור, אָנגע'ברויגט). נים דין עסק ...
גבאי. א שעהנע מעשה, וועמעס דען? לעבט איהר, שם, —
דארט איהר אָנגעבען חשבון. (מיר האלט).

שם. וועמען, דיר?

גבאי. פערשטעהט זיך. וועמען דען?

שם. מיט א שטעקען איבער'ן קאפ וועל איך דיר געבען.
אט וואס.

גבאי. פרוכט, אדרכא. (ס'געהט אריין בעטקע).

שם. כ'וועל טאק פרוכטן אויך. מ'האט כ'וועל קוקען אויף
דיר, וואס דו האסט אפאר לאנגע וואנטען בעקומען?

גבאי. ס'איז דא אזא לידעלע: מיר וועלען געבען צוריק.

מירה. (איינגעהאלטען) לאזט צוריק דעם פערטער, גבאי...

גבאי א, בעטקע! ש'לום עליכם. קום נאך אהער. (ער

האט זי אנדערגעזעצט ביי זיך אויף די קניע). נו, וואס הערט
זיך? פאסקידנע?

בעטקע. (צונועהדיג). יא, איך זיין אלץ אהן ארבייט.

גבאי. נו, לאמיר זינגען א לידעלע. (זינגט). אוי,
אברהם, איך קען אהן דיר נים זיין, — איך אהן דיר און דו אהן
מיר — אזוי ווי א קלאסקע אהן א מיר.

בעטקע. (וואנט נאך): אוי אברהם, איך קען אהן דיר
נים זיין ...

גבאי. מאלאדיעץ, בעטקע.

בעטקע. (נים הויך, ארומגענומען גבאי'ן). כ'האב איך
אזוי ליב. ווי אזוי היסט איהר, גבאי! שוין א חורש, אז איהר
וואהנט דא, און מיר וויסען נאך נים ווי אזוי איהר היסט.

גבאי. (לאכט) איך היסט: אשמואי. (מירה האט זיך
צולאכט).

בעטקע. ס'איז ליגען, ס'איז ליגען ...

גבאי. נו, נים. איך ווייס אלען נים, ווי אזוי איך היסט.
כ'ווייס נים. לאמיר זינגען. (זינגט) „געדענקסטו, געדענקסטו אויפ'ן
שווער, האב איך דיר געוואגט א סוף אין אויער: אוי, וועה
ריסעלע, גיב מיר דאס פויסקעלע“.

שם (מיט כעס). וואס איז פאר א'ארבייט: א תל מאכען
פונ'ם קינד.

גבאי. גיט א קוק און סדור. דארטען שטעהט, אז ס'ניט
איער עסק.

שם. עס שטעהט: מען טאר נים מאכען אויסגעלאסען
א קינד.

גבאי. (צו בערמאן'ען, וועלכער איז צוריק געקומען).
אדאנק-אייך בערמאן, ווער נים ברויט. (ער גיסט אן מהי
זיך און בערמאן'ען). נו, וואס שטעהט דארטען, שם, וואנט
נאך נאך א מאל.

שם. געוואלט הערען.

גבאי. כ'וועל נים הערען אייערע דינים. מירה, ווער איז
נאך קאמט זינגען דינים?

מירה. פאר הייליגע ספרים האב איך אבישי.

גבאי. אט וועלען מיר א'נשרייבען א נייע תורה, וועלען אלע
פאלגען. אפילו שם וועט מווען נאכטאנצען.

שם (שפּיט אױס). לײַקען נױט הערען אױנע דבורים. וואָרט אױס, — סױזעט זיך דיר אַברופּען. דעמאָלט וועל איך לאַזען. (ער געהט אױועק אין שטוב).

נבאײ. וואָס זשע אַנטלויפט איהר, שם? סײַדאך נאָרױש. מאַקן אױועק! נו, זאל ער זיך געהן געוונטער-היט. גײסט אײַך אָן נאָך אַ גלאַז, בערמאן. געהמט ברויט. בעטקע, שפּאַר זיך נױט, סײַזן מיר הייט. (בעטקע איז אַראָפּגעשפּרונגען פֿון זײַנע קניע). נו, מיר... מיר.

מיר. וואָס, נבאײ?

נבאײ. איך האָב געבראַכט אַ נײַ בײַכעל... גײט אַ קוק... (מיר. געהמט דאָס בײַכעל, בלעטערט עס און שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

מיר. ווייטער די אײַגענע ווערטער. זי שרעקען! אױנע גוטע ווערטער, וואו איך האָב, דאָכט זיך, מירא פֿאַר זי. לײַזל לייענען אין אַבענד. (זי גײט איהם אָב דאָס בײַכעל).

נבאײ. (בעהאַרצט). טייערע ווערטער איז דאָ אַנגעשריבען. מיר, טייערע געדאַנקען. פֿון דאָנען אָם שײַנט אונז די ווי וואָלטען נאָר אַרע, מיר, די וואָס האָרעווען, געוואוסט דאָס, וואָס דאָ שטעהט!

מיר. לײַזל געקאַנטשעט. (זי הויבט זיך אױף). געקאַנטשעט די אַרבייט, און פֿאַר אױצט וועל איך אױסמירינגען אַ גלאַז טהע. (סױזערט אַ בײַסעלע פֿונסטערער. און הויף ווערט שטילער. אײַנע שטוב געהען אַרײַן אין זייערע דורות).

נבאײ (האַרציג). סײַאָ קיטל סײַז אױצט, אז מען שטעהט אָב אַ גאַנצען מאָן אױף דער ווי. סײַז קיטל. דער פֿלאַץ איז ברייט. (ער קוקט זיך אַרום).

מיר. איך האָב לײַזט דעם הויף. דאָ בין איך אױסגע- האַקסען. אָם דאָרט אַנטקעגען איז די שטוב, וואו איך בין גע- בױרען געוואָרען. איך קען דאָ אַלצונג, אַלץ איז מיר היימיש. איך געדענק קינדווייז, ווען דער מאַטע פֿלעגט אַרויספֿאַהרען אױף זײַנע דראַגעס, פֿלעגט איך זיך זענען געבען איהם און פֿלעג זיך פֿיהרען... אַ פֿרינצעסע פֿלעגט איך זיך פֿיהלען. יעדער שטיין איז מיר דאָ אַנאָמענער. אז איך בין אַלט געווען צוועלף יאָהר, בין איך אָם דאָרט געפֿאלען, געבען יענער דירה, און זיך צוקאַלעטשעט אַ האַנד מיט דער האַק. סײַז געפֿינען עד הײַם אַ סימן, אָם

זעהט אױף דער האַנד. סײַשטעהט נאָך אױצט פֿאַר מינע אױגען. אַקוראַט ווי סײַז נאָר וואָס געשעהן. און אין דער דירה איז גע- שטאַרבֿען מיין חבר'טע פֿון משאַכאַטקע. יא, פֿון משאַכאַטקע.

בערמאן (האַט אַ זיפֿען געטהאָן). די צײַט פֿלייט. איך בין אױך אױסגעוואַקסען אין דעם הויף. געהאט אַ ווייב מיט קינד- דער, — אַרע בערגאַבען. און צרות זיך אַנגעלויטען — אױפֿן פֿור אַה-אײ!

נבאײ. איך פֿאַר מיר איז דאָ אַלצונג נײַ. איך הער אײַערע ווערטער, און עס דאָכט זיך מיר, אז טױטע שטאַמעט שטעהן אױף און שטאַכען... מרױעריג.

בערמאן. פֿון וואָנען זענט איהר, נבאײ, און ווי רופֿט מען אײַך?

נבאײ. (אָנגעברונזט און פֿערדעכטונג). איך ווײַס נײַט... (בערמאן שטאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

מיר. ווי גוט עס איז דאָ אױפֿן הויף צווישען מאָג און גאָסט. סײַטעפֿט אַמאָל, ווען די לײַזל שטעהט און מיטען הויף ווילט זיך שטאַרבֿען, אַוועקפֿליהען ווילט זיך. און די קינדער שרייען... אזוי ווי פֿינגער...

בערמאן. און מיר דאָכט זיך — מען זיפֿצט. ווי נאָר עס ווערט נאָכט, אזוי לײַזען אָן זיך אױפהויבען זיפֿצען פֿון דרײַער. סײַטאָרױטגען, אַ קוק געבען, אַ ווי סײַז, קינדער גיבט. און די זיפֿצען לאָזען זיך הערען.

נבאײ (ערנסט). זיפֿצען!.. מען פֿערקלענערט אומעטום די אַרבייט — אָם דאָס איז זיפֿצען! (שווייגט אַ בײַסעל). מײַהאָט מונה'ן אױפֿן זאָוואָר אומגעקעהרט דאָס בײַכעל...

מיר (דערשראָקען). וואָס רעדט איהר, נבאײ?

נבאײ. דער זאָוואָר הערט אױף צו אַרבייטען...

מיר. וואָס זשע וועט זיין? דערצעהלט עפֿים אַנאָדערס... אַ פֿרעגליכערס, אומגליקליכע נחמה, אומגליקליכע קינדער!

בערמאן. אומגליקליכע מענשען!..

מיר. דערצעהלט עפֿים אַנדערש. בעסער נײַט מראַכטען.

נבאײ. וואָס דערצעהלען?

מיר. איך ווײַס נײַט... דערצעהלט עפֿים אַלײַטונגס,

א וואונדערבאַרעס. אז סײַזל פֿערבאַרען די נשמה אָם אזוי.

נבאײ (ערנסט). סױזעט אײַך סײַז ווי פֿערקלעמט די נשמה.

ניט פון ווערטער וועט זי אנהויבען ציטערן — פון געשעהענישען.
בערמאן. פון געשעהענישען... (ער האט א זיפן געטהאן).
גבאי. פון צארען וועט איך פערקעמפן די גיטה.
טויזענטער וועלען איך בא'ד פערפלייצען מיט זייערע ויפצען.
איהר וועט דערשטיקט ווערען!

מירה (איינגעשפארט). וואס קעהר דאס זיך אן מיט מיר?
(געלאסענער). גיין, ס'קעהר זיך אן, ס'קעהר זיך אן. און אז
איך הער אט די ווערטער, ווילט זיך מיר א ווארף טהאן ערגיין
און לויפן מיט פערמאכטע אויגען!

גבאי. איך... מירה, האב זיך אויסגעלערנט ווינשען אמיט:
א תל מאכען! כל זמן ס'איז דא אויף דער וועלט אס דאס א (ער-
ווייזט מיט דער האנד אויפ'ן פארשטאנד), — דארף מען לעבען
מיט'ן ווילען פונ'ם פאלק, מען דארף די גיטה וואס שטענדיג זיין
דארט. כל זמן דער שונא איז ניט געבראכען, איז נישט וואס
צו טראכטען פון אנדערע זאכען.

מירה (פערטראכט). יא, שרעקליך איז דא... גרויזאס:
איז דא...

גבאי. איך לעב, איך אטהעם מיט מיין ווילען: מען דארף
אומווארפען אלדרינג. מיר וועלען געהערן אונזער קראפט —
פערמאנענען זי. דער פיינד איז שמאק...

בערמאן. איך בין א פראסטער איד און פערשטעה נאך
ניט... איך הער ניט...

גבאי. אט בלייען אט די ביכלעך... (ווייזט אויפ'ן ביכלע).
ס'איז דא אנגעטפער, — דא איז ער. און מיט שבת צוקומט הויפט
זיך דער קולאק געגען זי. געגען די וואס האבען אונז ארוםגעריג-
געלט מיט זייער פערשטענער קראפט... איך זעה א גיטעס,
ליכטיגען מאן! און עס פערקלעמט מיר מיין הארץ פון א ווילדער-
און א שווערעמדיגער פרייד.

מירה. (אויפגעקומט). רעדט נאך, א, רעדט...
גבאי. איך בין גליקליך וואס איך לעב אינמיטן צייט, ניט
פריהער און ניט שפעטער... פון אויסוועגן איז רוהיג, אייניגעניג
וירט און ס'קאכט... עס זאמלען זיך אינגעהערע קרעפטען... קומט
אין שטוב מירה. מיר וועלען אנצינדען דעם לאמפ און זיך
ווערען לעבען.

בערמאן. קיין נישט וועט פון דעם לעבען ניט ארויסקומען.

וואס עס פאסט פאר א מאנסביל, דאס איז א חרפה פאר א גלילה.
מירה. קומט לעבען. (זי הויפט זיך אויף. אין טויער קומט
אריין שמען, מונה און דוד. מירה האט זי דערוועהן).
מירה. שמעין געהט אהער. ניט, וואס ער איז איצט
געקומען. ער וואל נאך וויסען! גבאי, איך וועל ניט לעבען. ס'איז
מיר טונקעל געווארען אויף דער גיטה. (גבאי האט זיך געוועזען
אן א זיט, געפענעט דאס ביכלע און לעבען. ס'געהט צו מונה.
ארום איהם לויפן די קינדער און שרייען: דער מאמע געקומען.
דער מאמע געקומען. ער גרויסט קינדעס ניט און געהט מיט
דוד'ן גלייך צו זיך אין שטוב. שמעין איז אן א קורצען פירושאק.
אויפ'ן קאפ א הארטער הום (א. קעסעלע). אין די הענד האלט
ער א שווארץ שמעקעלע).

שמעין (נעהמט אראפ דאס קעסעלע). נומען אבענד.
מירה. נומען אבענד, גבאי! (ניט זי די האנד).

מירה (און חשק) נומען אבענד.
גבאי. וואס איז מיט דיר, מירה? ס'איז עפ'ס געשיהען?
מירה. ווייט איך וואס... (זי קרעוועט זיך אפ און קוקט מיט
עקשנות אן איין ארט).

שמעין. איך פערשטעה דא נאך ניט, מירה. בערמאן,
אפשר ווייסט איהר? (בערמאן שאקעלט מיט'ן קאפ. שמעין
געהט צו צו מירה'ן). מירה!

מירה. כווייל אזוי ווערען. לאז מיך צורוה! איך טראכט...
וואס איז, דארפסט איך וואל פון דיר קיין אויג ניט אראבלאזען?
שמעין (אפהענגיג). איך וויל נאך ניט, מירה... נאך די
האסט מיך אזוי אויפגענומען! אפשר בינומיט מיט עפ'ס פערנומען?
מירה. אה... נא לאז מיך צורוה, האטש אויף איין מינוט!
(זי האט אויף איהם א קוק געגעבען און זיך צולאכט). וואס פאר
א פנים דו האסט... און פערקעמט האסטו זיך!

שמעין. איך ווייס, אז איך געפעל דיר ניט.
מירה. מיר געפעלט אט דאס ניט, (זי איז אויפגעשפרונגען
און איהם צושויערעט די פערקעמטע האר). א, די הענד ווערען
מיר געווארען פעט!

שמעין (פערשעמט). ס'האב איך אומניסע... די האר
גלענצען...

מירה (האט אויף איהם א קוק געגעבען און — ניד). נא, זע.

איך דאָרם, זעץ זיך וואו נים איז. (נים ענטשלאָסען). וואָלט
איך געקענט אָנהאַן אַביסעל פראַסער, אז דו געהסט צו מיר.
בײַם נים קיין מידעל.

שמעון. איך וויל נים, וואָס דו ווילסט. געכמען בין איך
געווען אין אַנאָדער רעקעל, — האָסטו געזאָגט, אז איך בין אָנגע-
מאָן שמוציג...

מירה. איך בין געווען גערעכט אי געכמען, אי הינט. איך
בין געווען גערעכט: קינער וועט נים זאָגען, אז איך בין נים
גערעכט...

שמעון. איך זאָג דאָס נים, מירה. כ״האַלט נאָר געוואָלט
וויסען אַינס: ווי אזוי זאל איך מאַכען, דו זאָסט זיין צופרידען.
מירה. כ״הײַם איך נים.

שמעון. אָפּשר ווילסטו...
מירה (האָט איהם איבער). נו, גענוג, גענוג. זעץ זיך
וואו נים איז...

שמעון (וועט זיך). דו זי נים ברויז, מירה. (מונה
מראַנט אַרויס מיט דור'ן אַ מיט, דו קינדער לויפֿען אַ פֿריהער).
מונה. (האָט זיך אַנידערגעזעצט. ער איז אין אַיין קאמויל.
צו גבאי'ן) אומגעקעהרט דו ביכלעך!...

גבאי. (האָט אויפֿגעהויבען דעם קאַפּ). איך וויל. זי בריי-
טען זיך אלץ אַנאומגליק. אין שטאָרט איז שוין אַ חשבון פֿון
עטליכע טויזנט אַרבעטסלאָזונגען. מ'זעהט זיך פֿון מאַי אָן. (שמעון
זינגט זיך אונטער שטילערהייט. ער שפּילט זיך מיטן שטעקעל).
מירה. זינגט נים, שמעון!

מונה. אַנאומגליק? פֿאַר וועמען האָבען זיי מורא, דו
בעל-בתי? פֿאַר אונז? (ער האָט זיך איראָניש צולאָזט און אַ
קלאַפּ געגעבען מיטן האַנד איבער'ן מיט). פֿאַר אזוינע טרוםען?
מיר אלע זענען גרויסע ברייט אין דער היים... ביי די ווייבער...
אָבער אז עס קומט דאָרטען, זאָל מען האַטש איבערקעהרען דעם
צונג. פֿערשטעהען פֿערשטעהט מען אלצונג, אָבער אין האַרצען
טראַכט מען זיך: בעסער צושווינגען.

גבאי. מען דארף נים שווינגען.

מונה. מ'איז גרינג צו זאָגען. דאָכט זיך, איך בין שוין אַ
גענוגער בעסן — ס'קומט אָבער דאָרט, בין איך שטילער פֿון אַ
יטעלעלע. דו צונג ריהרט זיך נים, — אָם וואָס מ'האָט פֿון אונז

געמאַכט, און פֿאַר וואָס זאָלען זיי טאָקן מורא האָבען פֿאַר אונז?
וועניג געהען אַרום אָהן אַרבייט? אָדער אָפּשר האָבען זיי קיין
מאַכט נים? וואָס זשע נים זי נים קיין וועטשערע. נחמה!

נחמה. (מראַנט אַרויס אַ גרויסע שטעל מיט זופּ. די אויגען
זענען ביי איהר פֿערווינגט). נאָט, עסט.
מונה. טרערען? (אויפֿגעבראַכט). הייבֿט זאָלסטו אויפהערען
ווינגען!

נחמה. כ״האַב שוין אויפֿגעהערט... עס! (אלע זענען זיך
צום מיט, אַ חוץ בערמאָנ'ען. גבאי'ן און שמעון'ען).
מונה (עסט). איך האָב נאָך פֿון אינדערפֿריה געזעהען, אז
מ'איז אַ שלעכטע מעשה. עס לאָזט זיך פֿיהלען. שטעהסט אין
דער היץ, בראַטסט זיך, שטעסט אַהין. און אַהער, — נין.
ס'עפֿט נישט דאָס: עס ציהט אַנאָדער ווינטעלע. דערלאָנג מיר
גאָר האָס ברויט, נחמה.

נחמה (מיט פֿערצווייפֿונג). כ״האַב מורא, אז איצט וועסטו
שוין נים אזוי באלד געפֿינגען אַרבייט.

מונה. דאָס וועלען מיר זעהען. ווער ווער — איך וועל
אַרבייט בעקומען.

מירה. פֿון וואָנען זענט איהר עס אזוי זיכער?
מונה. פֿון וואָנען! כ״העל וועלען, וועל איך בעקומען!
שמעון. (נים פֿעסט) מ'איז גרינג צו זאָגען...

בערמאָן. די טויטע וועלען די רעכענענע בעגראַבען, אַח-
אי-אי, אָם אזוי וועט זיין. זאָלען נאָר קומען די קעלטען.
מונה. (ווערט אָנגעצונדען). וואָס מיטשט איהר זיך, איהר,
פֿינפֿטע ראָר אין וואָנען? וואָס איז אייער עקס? וואָס וויל ער,
אָם דער אלטער עקבֿרש? וועט איך אויף אַנאָרט און זיפֿעט, אז
קיינער זאָל נים הערען.

נחמה. (מיט פֿאַרוואַרף) מונה! מונה!

מונה. וואָס דען מיטשט ער זיך? מ'וועט זיך בעגעהן אָהן
זיין קומער. דו ביסט אָבער אויך אַ ליט, נחמה!... וויש אויס דו
אויגען. כִּיקען נים קיקען, אז עס גיסען זיך דיר טרערען איבער'ן
פֿנים. עס, אזוי ווי איך! האַפט עס דער שוואַרץ יאָהר אינגאנצ-
צען. — עס!

גבאי. (הויבט אויף דעם קאַפּ) מ'וועט נים לאָנג דויערען.
מונה. וואָס? אָפּשר וועט איהר צו הייל קומען? (ער האָט

זיך צולאזט), מיר ווערען אינאיינעם א פנינה אינגעהערט. וואס?
אלע אינאיינעם. אז ס'וועט זיך אנהויבען דער הונגער, וועל איך
זיך אנטשעפען אן נחמה'ן מיט די קינדער און וועל זיך אויסציהען
אינמיטען שטארט.

גבאי. עס וועט נישט העלפען. איהר וועט פארט שטארבען.
(שמען האט זיך געוועזען געבען מיר'ן און שעפעט איהר
עפנים. זי קנייבט מיט די פלייצעס אונצופרידען).

מונה. איהר אלע וועט איך שטארבען.
גבאי. נישט אזוי וואלדעל וועט זי דאס קאסטען... איהר
מעגט זיין זיכער.

נחמה. מונה, מונה!

מונה. וואס? מאך עס נאך גיכער. עס, קינדער.

נחמה (פעסט). מונה, איך מוז דיר זאגן... ביזט אזוי
פאפן. הער אים... אט ביזטו געפליבען אהן ארבייט. דער קאפ
דערהט זיך מיר אזוי פאר יסורים.

מונה. גיכער אביסעל, גיכער...

נחמה. איך וויל... וואס זאל איך טהאן, אז איך קען נישט
איינהאלטען די טרערען!

מונה. (זעהט אים, ווי ער וויל זיך א ווארף טהאן אויף
איהר. הויבט אן שטאמלען). נו, וואס נאך וועסטו עפנים זאגן?

נחמה. (פלאגנערט זיך אין די ריר). אז איך בין געשטא-
נען געבען דיר אין שטוב, האב איך ווערער א מאל דערהערט...
יא. כהאב דערהערט דעם גיט. כהאב דיר געוואלט מוסר'ן:
וויטער א מאל דאס אייגענע? און אזוי ציט, מונה! האסט זיך
מיר צוגעזאגט, האסט מיט שבעות געשווארען! וויטער א מאל
דער בראנפען! עס ציהט דיר שוין צו איהם. ווערסט אן אלץ-
דינג, פערלירסט דעם זאכל. דער האראקטער ווערט ביי דיר פער-
דארבען...

מונה. שוויג, נחמה!

נחמה. כוואלט א בעל'ן געווען... אין שטוב האב איך מיר
איינגעהאלטען, דא האב איך שוין קען כח. און ווי אזוי זאל איך
שווייגען, אז איך זעה אונזער אומגליק? און פון וואס זאל איך
פרייהער וויינען, מונה?

מונה. (האלט זיך אהן) לאז מיר אבעסטען, נחמה, דארפסט

מיר פערשטעהען. דער מח הויבט זיך מיר, נו, האב איך אים-
געטרונקען אנגעוועלט.

נחמה. נאך היינט איינס? נו, אין פרייטאג, און יענע וואך?
דו געפינסט אלע מאל אטאויסרעד... און דער הונגער שטעהט
שוין היינטער די פלייצעס!

מירה. עס, נחמה!

מונה. אויב אזוי, מאך שפיי איך אויף אלע דיינע ווערטער...

נחמה. אט איך דא עמליכע מענשען, פראג זי, ס'איז גוט
אזוי? פראג די קינדער!

מונה. (שטעהט אויף). לאז זיין שטיל, נחמה! לאז זיין
שטיל...

נחמה. דו דארפט דאך פערשטעהען... אייביגע נחמה.
פיער קינדער, קען איין רוהנען מאג, קען איין פראעהליכען מאג!
אלע צרות, צרות און צרות! וואס וועט איך דאס פאר א לעבען?
מונה. וואלט אנטשוויגען ווערען, נחמה! דאס בלוט זעצט
מיר אין קאפ אריין...

נחמה. דאס הארץ ווילט אין מיר... עס געהט דער פלג
צו אונז, מען דארף איהם קענען אנטקענען געהן... מען דארף! אט
בין איך געשטאנען אין שטוב און געטראכט: בעסטער געהערט א האק
און דער'ר'נען איך אלע. אויב מונה האט ווייטער אויסגעטרונקען.
מונה. זאל דיר אבדארען דער צונג! (ער שטעהט אויף און
מיט כעס) טאקי באלד! אבדארען זאל ער דיר! וועסטו אנט-
שוויגען ווערען... וואלט נישט סמיען רעדען מיר אנטקענען!
הערסט? אבדארען, זאג איך, זאל ער! (קלאפט מיט'ן האנט
אויבער'ן מיט, דער פנים מינעט זיך ביי איהם) אבדארען!...

גבאי (שטעהט אויף). וועט זיך, מונה! גענוג איך שרייען.

מונה. וואס? ווער סמיעט עס מיט מיר אזוי צו רעדען?
איך... (ער קען דעם אטעם נישט האפען) איך, איך... (ער הייבט אויף
דעם עק מיט און לאזט איהם אראפ מיט כח). דו... ביסט...
איהר ליובאוויטש! אהא! א ליובאוויטש! (ווייל זיך א ווארף טהאן
אויף גבאי, נאך מען האלט איהם אפ). איך... איך... וועל
דיר דערהינגען! וואס? דו... דו ביזט עס נישט קען בעלהיבן!
איך בין בעלהיבן! כוועל אלע אייסיגהינגען, זי מיט די קינדער!
מירה. מונה, איהר וועט אראפ פליגן ווען. וועט זיך.

מונה. נענט שוין!

נחמה. שר' בעסער, דערברנע אויג בעסער, אבן טרונק
ניט. אז ניט. וואס וועט דאס זיין פאר דעם? (ארום ווי פערזאנלעך
זיך שניטן: מאנסבילען, וויבער, קינדער).

מונה (וועט זיך, מיט א ברויזער). אזוי ווי אן. ביזנעס
טרינקען, ביזנעס שוין. דיר אויף להקעים - וועט אן זיך וואלנערן
אין די גאסען.

בערמאן. בעסער וואלט איהר זיך בערוהענט, מונה! צו-
ניפערדעלעך אנערלעס. ס'איז גאר ניט אזוי פערעהלך צו הערען די
אלע וואכען! ס'א וועהמאג צו הערען.

מונה. זעה וועט, נחמה, וואס דו טוהסט. גערענק...
נחמה. דערברנע מיך, - וועט מיך גרינגער זיין! אן קען
ניט וועהען, ווי דו מאכסט פון זיך אויס מענטש.

מירה. ס'אר א לעבען דאס איז... (שטעהט אויף אויפגע-
רענט).

מונה (שטעהט ווייטער אויף). שטיל וועט, מ'זעהט! אט אויף
מינע גאנגות, אז איך וועל אויף דיר אויפהיבען מין האנד. אויף-
מינע גאנגות. מענטש מיך גלויבען!...

נחמה (שטעהט אויף). איך קען שוין ניט אינווייניגן ביים
מיש. וואס דערזעהלסטו עס מיך, אז דו וועסט אויף מיך אויפ-
היבען א האנד? אויף מיך? אויף מיך? האסט א גאט אין הארצען.
צו נח? ווער שוין, אפשר איך שוין? אפשר ארבעט איך ניט.
אפשר גיב איך אויף די קינדער ניט אכטונג? אפשר הוילע איך
ערניץ? פאר וואס? - פרייג איך דיר. זאג מיך ניט אט די ווער-
טער, איך בעט דיר! עס פלאצט אין מיך די גאר. איך פיהל.
אז איך קען דאס שוין ניט אריבערטראגען.

מונה. וואס? (שטאמפלעט) שא וואל זיין! פערמאך דאס מויל.
שמעון. גענוג שוין, הערט אויף. נחמה. מונה!

מונה. קמן פופס וואל איך ניט הערען! שא!... קמן פארע...
וואס האט זי צו מיך? ווער איז איהר שולדיג? אט די מינע
הער? אט די פליצע? די מאנאליעס מינע? צו די פיס דארף-
זי מיך פאלען... קוקט גאר אן אט די אויסגעהארעמע.
ביינער! ווען האב איך גערוהע? ווען? לאז מיך עמיצער זאגען.
ווען האט זיך מינה צוגעלעגט אברוהע? אדער ווען איז איהם דער
קאפ געווען לויטער, אדער ווען האט זיין פנים געלאכט? וועט
פארשוין שלעכט אויף זיך מונה, און יעדערער ציהט פון איהם די

קלי! וועט!... מיט וועט וועהמאגען לעגט ער זיך שלאפען. מיט
וועט שטעהט ער אויף! וועט נפשות בעגלימען איהם אומעטום.
וואו ער וואל ניט זיין. וואס ער וואל ניט טוהן...

א טיפ (א בעיאהרטער). מיר הארעווען אלע מיט פלוטיגען
שוויט. טוהט א קוק אויף אונז: מיר גריימען זיך אלע צום טויט.
וואס וועט דארף מען זיך קריגען?

נחמה. לאז מיך אויסרידען, מונה. אט שטעהען מענטשען
לאזען זיך זאגען, לאזען זיך פאקענען. דו בריינגסט וועט קערבלעך-
א וואך. רעכען אב פון די געטווענען אנדערהאלבען, - וואס ברייכט
דערפון אונז? האסט אמאל געפרעגט, ווי אזוי איך קום אויס?
דער קאפ שפאלט זיך מיר אויף שטיקלעך!... וועט פארשוין ווענען
מיר, אין הונגער לעבען מיר שטענדיג, און איך ארבעט אויף-
אין. ווי אביסלעכע שטעט פערד. זאג, כ'האב דיר אמאל אויס-
געווארפען פאר די גאנצע צוועלף יאהר? פון די פיס פאל איך
יעדע מינוט, יעדע רגע, גאר כ'האב נאך קינמאל ניט געפרעגט?
וואו וועט איך דער סוף? כ'האב אלץ זיך געקלערט: ביזנעס נאך
אביסל צוליבען, די קינדער ווערען אונטערוואקסען - וועט מיר
גרינגער ווערען. ס'וועט מיר רוחיגער ווערען מין קאפ. מין
לעבען, מונה, האב איך פערשפילט און האב ניט געטראכט ווענען
דעם: אזוי איז שוין מיר בעשערט! אזוי איז, מונה, דין מול
אויך, אזוי לעבען מיר אלע דא... גאר איך האב אלץ איבערגע-
טראגען: איך דעם הונגער, איך די קינדערשע קרענק און האב ארץ
געטראכט א פערשמאכטע: אט וועט שוין גאט העלפען. מונה וועט
ווייטער אנהייבען ארבעטען. ביזנעס איהם איינערען און ער וועט
ווערען א מענטש. דו האסט אבער אנגעהויבען אראב פונם וועג...
און פאר דעם האב איך זיך דערשראקען... אין אונזער לעבען
דארף דער קאפ ווערען פערט אויף די פליצעס...

מונה (געריהרט). איך האב זיך דערשראקען נחמה. כ'האב
זיך דערמאנט דעם הונגער און האב אויסגעטרונקען... גאר איך
גלעזעלע...

א שכן. מיר וואלטען זיך אלע אנגעטרונקען פאר צרות.
אנאנדערער. מ'האט ארויסגעווארפען מענטשען אויפ'ן גאס!
וואס טוהט מען?

מונה. למדען דארף מען! ווען איך וואל ניט טראג האבען.
וואלט איך אלע אויסגעריגט פאר בעס...

דער שכן. וואו נעהמט מען כח צו לידען? אט האב איך זעקס קינדער, (ווייזט אויפן שכן) און ער האט פֿינף. דאָרט אַכט. דאָ צעהן! דאָ קראַנקע ווייבער, דאָרט קראַנקע קינדער. און דאָרט מאַנסבילען, דאָ [קנים] — אלע אַהן כּח. און דער הונגער לאָזט מיר שוין פֿיהלען, דער הונגער ענבערט אין האַרצען. און ס׳וועט זיך שטאַרבֿען. ס׳איז דען איצט אַ צייט צו קריגען זיך? קוקט זיך אום אַרום און אַרום! בעטראַכט זיך נאָר! דאָס האַרץ ציטערט, דאָס האַרץ קרעכצט.

אַ דריטער (פֿינסטער). אז וועט איז אויב!

אַ פֿיערטער. מען דארף אויסגראַבען אַ גרויסען גרוב און זיך אלע אַריינלעגן אַהין. לאָז מען אויב בעגראַבען! (פרעוואַלדט און קלאַנגען. נ.ב.א. שטעהט צווישען עולם און הערט, וואָס עס זאָגט איהם דער ערשטער שכן. ער מאַכט אונרוהיגקייט בעוועגונגען. ווערט אויפֿגעוועקט).

נבאִי. וואָס זשע קלאַנגט איהר זיך אַלץ? ניט בחֿפֿנות ערוועקען אייערע טרערען. אַ האַס ערוועקען זי. נוסט אַריין אַפֿי-סעל מוט אין אייערע אָדערן און זאָגט אָפֿען, וואָס איהר חילט! איהר קענט ניט? נון? וועל איך זאָגען פֿאַר אייך. אַט דאָס איז אייערע פֿליגים! (ווייזט אויפֿן שטאַרט).

מונה (מורמעלט). מיר זענען ברוסען אַלע... ווי די קעז זענען מיר...

נבאִי. ווער איז שולדיג אין אייער אומגליק און אין אייערן, און אין אייערן? לאַמיר אַלע זאָגען אין אַהן קול! זי זענען שולדיג!

אַ שכן. רעדט ניט אזוינע ווערטער... אַ צווייטער. מיר האָבען מורא פֿאַר אונזער אייגענעם שאַטען.

שׂ (וואָס איז געשטאַנען צווישען עולם). איהר דאַרפט ניט אויפֿרייצען דעם עולם...

נבאִי (שאַרף). לאָזט מיר צורוק! (צו אַלע) איהר האָט מורא? וואָס זשע זענט איהר פֿאַר מענשען? אַ האַמער קלאַפט איבער אונז-זערע פֿלייצעס, — לאַמיר ניט וועלען!.. לאַמיר אויפֿשטעהן נעגען אונז-זערע בערדיקער! לאַמיר אַרויפֿפֿאלען אויף זי, וועלען זי אַנטלויפֿען פֿאַר אונזער צאָרן, פֿאַר אונזער קראַפט. לאַמיר געהן אַהין. לאַמיר פֿערפֿלייצען ווערען נאָסען. ווערען פֿלעצער, לאַמיר שטעהען אונטער

זייערע פֿענסטער זי אַ בילד פֿון שרעק... לאַמיר נעהן אַהין און לאַמיר זאָגען הייך. וואָס מיר ווילען, — וועלען מיר עס בעקומען... נאָך אַ מאָל! לאַמיר ניט וועלען! (מיט קראַפט). נאָך אַ מאָל! לאַמיר אויפֿשטעהן!.. ס׳וועט פֿאלען דער פֿינד — און דער האַר וועט אויפֿשטעהן: דער האַר — דאָס פֿאַלק! ער וועט בעשאַפֿען אַ לעבען! צו אַפֿשר וועט איהר ניט דעם האַר — דאָס פֿאַלק? אויב אזוי מאַ שוויינט: וואָל מען איך צוקוועטשען. וואָל מען אייך פֿער-מוטשען... הערט! עס הויבען זיך אָן שרעקליכע צייטען! ווילדע טעג הויבען זיך אָן. לאַמיר זיך דערמאָנען אַלע חרפֿות, וואָס מיר האָבען געליטען, לאַמיר דערמאָנען אונזערע צרות. אונזערע אומ-גליקען און מיט אַ מוטהיג האַרץ לאַמיר געהן אַהין! לאַמיר נעהן... (דער עולם ווערט אויפֿגעוועקט).

שׂ. (לויפֿט אַרױס אַ פֿריהער) צוריק, רבּותי! ער רופֿט אייך אויף אַנאָומניק! צוריק, רבּותי! (די אויפֿרעגונג וואַקסט. אַמינגע סטראַשען מיט די פֿויסען. ערניץ אויף דעם הויף שרייט דער שׂעל).

הערשעל. דער הונגער נעהט! דער הונגער!.. אַהא, אַהא, חא-חא! (ענדע פֿון ערשטען אַקט).

צווייטער אַקט.

ניט קיין גרויסער צימער. גראַהע וועג, אַ שמוציגע פֿאָדלאַנג. אַנטקעגען אַ ברויטע הילצערניג בעט. דינגס אַ פֿענסטער צום גאס. רעכטס אַניאָוועק, אַביסעל בליים אויף די פֿאָליצעס. ביים וואַנד אַ שמוציגער הילצערניג בעטער, וואָס געהער צו מיר'ן. געבען דעם אַ פֿייער-טאָפּ. אין מיטעל אַ קלענער טיש און דריי טאָבורעטען. אַנטקעגען אַ טהור. אַניאָבער אין קעגן. אַ וואַנד-לעמפלעך בעדייכט דעם צימער. געמיינע'ס קינדער דינגען אויפֿן בעט. בעטקע און דוד זענען ניט וועגן. דער פֿינפֿיגער הונגער געמיינע'ס וויינט.

בעטקע (אומשטיג). וויין נים, גרעלע, - ביז דאך א קלוג אינגעלע. בעטקע האט דין ליעב, דערפאר וואס די ביסט שטענדיג געווען א קלוג אינגעלע. באלד וועט קומען די מאמע און וועט ברענגען ברויט...

דוד (פֿינסטער). ווער וועט איהר געבען? זי איז געגאנגען צום קאמיטעט. האט מען איהר אפגעוואגט. פאר וואס? ווייל היינט טיגט יאהר הונדערט ווער א סך. עס קלעקט נים פאר אלעמען. און די גבירים ווילען קיין גבירות נים געבען. אזוינע ווערענע, אפילו קיין גבירה ווילען זי נים געבען. אפילו קייהלען האט מען היינטגס יאהר געגעבען פֿינף פוד, און פֿאראיאהרען צעהן. בעטקע. אפשר וועט זי פֿארט עפֿים ברענגען?

דוד. וואו, וואס! נעכטען האט זי אויך גאר נים געבראכט. היינטגע נאכט בין איך געלעגען און אלץ געטראכט, פאר וואס האבען די גבירים אויף קינעם נים קיין בחבנות? האב איך זיך דערמאנט אונזער פֿיוועלען, און האב אנגעווייבען וויינען. (וויינט די אויגען).

בעטקע (טרויעריג). דערמאן מיר איהם נים, דוד! גע-דענקסט, ווי ער האט געמאכט מיט די הענטלעך? אט אזוי האט ער געמאכט (זי וויינט) און געפֿישטשעט, ווי א קעצעלע. (זי האט זיך צווייגט. פֿויען).

דוד. מונה פֿערדיגט שוין נים פֿון צוויי חֶדְשִׁים. מיך האט דער שוסטער צורעכענט. קינער ארבעט נים, און איך וויינט נים, וואס דער סוף וועט פֿון אויז ויין, מיר וועלען אלע שטארבען פֿאר הונגער. בייזאט געגאנגען גינגען, האב איך מורא. בעטקע. גינגען טאר מען נים.

דוד. ס'פֿערשטעהט זיך, אז מען טאר נים, גאר וואס וועט זאג מען מהאן? און ס'א בחבנות אויף זי אלע. נחמה האט שוין פֿערקויפט ארצוינג, וואס אין שטוב איז געווען. געהסט ארין צו עמיצען אין הויף, — ארעם אויספֿערקויפט, אלע וויינען. און ביי דער באבע אסנת וואס טהוט זיך? און ביי פֿערקען? און ביי פֿיוועלען? און אונד שטארבען דא די קינדער ביי אלעמען... די בויט שטארק הונגעריג, בעטקע?

בעטקע. אזש אט דא טהוט וועה (זי וויינט). נחמ'לע האט זיך צווייגט. שלאף, נחמ'לע. אט וועט קומען די מאמע, און וועט

ברענגען ברויט. נחמ'לע. (מיט טרערען) נחמ'לע, וואס וועט וויינסטו?

דוד. ער וויל עסען.

בעטקע. וואס וועט וועל איך מיט איהם מהאן? (צוטרענען) נחמ'לע!

דוד. וויינסטו וואס, בעטקע? לאמיר זיך לעגען אלע אינאיינעם און זיך איינעקען. אפשר וועלען מיר אנטשלאפען ווערען אין פֿערנעקען. אז מיר זענען הונגעריג. (אלע לעגען זיך און פֿערדעקען זיך מיט אנ'אלטער קאלדע. פֿויען).

דוד. די שלאפסט, בעטקע?

בעטקע. איך האב פֿערמאכט די אויגען און האב געוועהן... א ברויט... מיט א צוגעברוינטער סקארניקע... אזא רויטע... דוד (גליקליך). איך זעה אויך... אזא ווארעמער, — איא, בעטקע? ער שמעקט אזוי גוט.

בעטקע. עס שמעקט? און איך זעה א צוגעברענטע סקא-רינקע... (זי מורמעלט) מיט א רויטער סקארניקע... איך עס... א בחבנות אויף די קינדער.

דוד. איך האב אויך רחמנות. ס'א רחמנות אויף נחמה'ן און אויף פֿערקעס מאן און אויף פֿיוועלען... וואס וועט קומט נים נחמה?

בעטקע. וויין נים, נחמ'לע, די מאמע וועט ברענגען גוטע ברויט.

דוד (ווי פֿון שלאף). וואס האסטו געוואגט, בעטקע? איך קען שוין מעהר נים אריבערטראגען, בייזאט עסען! (ער שפֿריינגט אויף) עסען... (וויינט צו צום פֿענסטער און קלאפט) נים אויז ברויט, ברויט...

בעטקע. ער איז קלעכעדיגער... מיט א סקארניקע (זי מור-מעלט) און א הערינג. (מיט א שטחקה) א הערינג, דוד. אזוי געש-מאק (דוד שמעט ביי דער וואנד און קלאפט אין איהר מיט זיין פֿויסט. בעטקע לויפט צו צו איהם מיט א געוויין).

בעטקע. הער אויף, דוד! (ווי זי האט זיך עפֿים דערמאנט) און ביי ליטען ערייז עסט מען איצט, ערייז לאכט מען... (זי שטעהען און וויינען. ס'געהט ארין נחמה. זי איז אנגעשטאהן אין אנ'אלטען שאל, אין די הענד א קארב. זי קוקט זיך ארום. אויספֿארשענדיג, אין צימער).

דוד (מיט פרייד). אָט איז נחמה געקומען. האָסט עפּים געבראַכט?

בעטקע (לויפֿט צו איהר צו): מאמע, מאמע! (וויינט) ב'האָב געמיינט, דו וועסט שוין קינמאָל גיט קומען.

נחמה. אָט בין איך טאקע געקומען. הער אויף... מ'וועט באַלד זיין וואַרים. די קינדער האָבען געוויינט?

בעטקע. זי האָבען געוויינט... גערופֿען דיך. (נחמה האָט אַ וואָרף געגעבען דעם קאַרב אויפֿן טיש, אַראָבגעוואָרפֿען פֿון זיך דעם שאַל, דוד און בעטקע ווערן אין קאַרב און שרייען אויס: ברויט, קיהלען, קארטאָפֿלען?)

נחמה (געהט צו צום בעט און בעטראַכט די שלאָפֿענדיגע קינדער). קינדער, (מיט טרערען אין די אויגען) קינדערלעך מינע, פֿליגלעך מינע. (געהט נחמלעך אויף די הענד). נחמלעך, לעבען מינס, (קושט איהם היים) ב'האָב דיך געבראַכט ברויט. נחמלעך, נחמלעך! (דאָס קינד קרעכצט: זי קרעכצט מיט איהם, מינענדיג, אַז אזוי וועט איהם זיין גרינגער). האָסט ליעב דיין מאמען, האָסט ליעב? (לויפֿט מיט איהם צו צום קאַרב, געהט אַרייס פֿון דאָרט דאָס ברויט און ווייזט איהם). זעהסט, וואָס איך האָב דיך געבראַכט? דוד, צושנייד דאָס ברויט, נאָר אויף קליינע שטיקעלעך. (שטייט אַרום איבער'ן שטוב, זי האָט יעדען געגעבען ברויט. אלע אַ חוץ איהר האָבען זיך אויסגעזעצט אין איהן שורה אויפֿן בעט און עסען זשענדע. זייערע הויכע שטימען דריקען אויס זייער פֿרייד).

נחמה. שרייט גיט, קינדער. עפּים דער קאַפּ טוהט מיר זעה. קינדער גיט געקומען? דער מאמע גיט געווען? (זי צורעגט אַ פֿייער אין פֿייער-מאָפּ. געשטעלט קאָכען קארטאָפֿלען.) מ'וועט באַלד זיין וואַרים. און דער מאמע איז נאָך גיט געווען דאָ?

דוד. נין. (עסט). וואו'סווייט היינט געאַרבעט, נחמלעך? נחמה. כ'ווייט וואו? דאָס זיך, איך האָב בערן איבערגע-קעהרט. און וואָס האָב איך געבראַכט? פֿונפֿצעהן קאָפּיקעס. גע-קויפט פֿינף פֿונט קיהלען, ברויט, קארטאָפֿלען, אַן ס'איז פֿון איג-גאנצען קיין גראַשען גיט געבליבען. ווייטער קיין גראַשען נישט.

בעטקע. מאמע, גיב נחמלעך נאָך אַ שטיקעל ברויט. נחמה. שוין אויפֿגעגעסען אינגאנצען? עס גיט אזוי גיך. נחמלעך. מען טאָר גיט עסען אזוי גיך. מען דארף לאָזען דעם

מאמען. נא, געהט, נאָר עס פֿאַמעהליך. אָט אזוי, זעהסט? אַ שטיקעלעך אָבגעבראַכען, און אַרײַן אין מויל. און אין מויל זאָרסטו עס האַלטען לאַנג. (זי געהט איהם אויף די הענד, קושט איהם נאָך אַ מאָל מיט היץ. זעהט איהם אויפֿן בעט. עס געהט אַרײַן אַ סתם. זי שטעהט אויפֿן שוועל און עס זעהט אויס ווי זי קען זיך גיט ענטשליסען, צו זאָל זי אַרײַנגעהן צו גיט. זי קוקט פֿעראומערט אין מיט געבעט. איהר קאַפּ טרעמט זיך).

אַסנת. (מיט אַ ציטערדיג קול). גוטען אָבענד. נחמה. נחמה. שטעהט ושע גיט אויפֿן שוועל, באַבעניו. פֿערמאָכט די טהיר. ס'איז גיט זומער ברוך ה'שם...

אַסנת. (מאטערט זיך אַ ציט מיט דער קלאַמקע). אָט מיט די הענד האָב איך אַ מאָל ווערמען איבערגעקעהרט, ח'י-ח'י. איצט טייגן זי אויף פֿפרות... אויף פֿפרות. ח'י-ח'י.

נחמה. מיט די הענד? (קוקט אויף איהר) גוט, גוט. וואָס זשע שטעהט איהר? זעהט זיך צו, באַבעניו. וואָס טאָכט איינער אימער?

אַסנת (שעפֿצט) דער טויט רוקט זיך שטילערהיים אין אונזער שטוב אַרײַן. אוי, נחמה, נחמה... די קליינע האָט זיך שוין אויך אַנדערגעלעגט.

נחמה. וואָס רעדט איהר? שוין זי אויך? ווען איז? אַסנת. היינט אינדערפֿריה. דאָס קינד ברנט ווי אַ פֿייער... אַ שטיקעלעך לימיגע בעט זי... און איך האָב גיט קיין גראַשען. צוויי טעג האָבען מיר גיט געגעסען... איהר זעהט אַ גוטניקע. נחמה. איך געה מיר איבער'ן הויף און טראַכט: נחמה איז ביי אונז אַ וואוילע אידענע.

נחמה (פֿערדעכטיג). זאָגט דאָס גיט. באַבעניו, אַז אַ מענ-שען איז שלעכט, איז ער ערגער פֿון אַ ביזען הונד. (זי האָט זיך דערמאָנט וועגען איהר זאָרג) און מונה איז אלץ גיטאָ. אַסנת (געהט צו צו נחמה'ן און קוקט אויף איהר לאַנג).

נחמה!

נחמה. וואָס, באַבעניו? אַסנת. איך בין צו איך אַרײַנגעגאנגען. דאָרט, אין יענער דירה, בין איך אויך געווען, כ'פֿון אומעטום געווען... (זי מאַכט מיט דער האַנד אין פֿערצווייפֿלונג) די ווענד שרייען... די ווענד וויינען... כ'פֿון געווען ביי פֿערקען. וואָס זאָר איך איך פֿריהער

דערצעהלען? אז אָך און אז וועה... אין שטוב אין לעדיג, ווי אין אוואַרד — אַפּטער פּאַלט אויף אַ מענטשען. דעם פּערטען מאַג האַבען זי קיין ברעקל אין מויל ניט געהאט. און קונה געהט אויס, — ער באַרעכעלט שוין קונה.

נחמה. דערצעהלט מיר גוט. (אין בעס). איך בעט איך באַבע. איהר האָט זיך דאָרט אָנגעזעהען און אַהער זענט איהר געקומען אויסשומען... איך בעט איך. לאָזט מיך צוריק. ניט מיין עסק... (מאכט מיט דער האַנד).

אַסנת. נחמה! אַ שטיקערע לימינע. נאָר אין ברעקערע לימינע בעט זי. ס'איהר עפּנס ניט גוט. אַנטליהט מיר וויפּיל ניט אין, האָטש פּינף קאָפּיקעס אַנטליהט מיר. ווער איך קויפּען אַ פּערטער לימינע. אַ פּערטער פּונט ברויט, בייפּעל פּערקאָכען טהי אין קלימער... האָטש וויפּיל ניט אין, נחמה. איהר מינט ס'איז פּון מינעט וועגען? דער אלטער שאַרבן דארף נאָר ניט, — נאָר דאָס האַרץ פּוהלט נאָך. וויפּיל ניט אין, נחמה.

נחמה. (קוקט אויף איהר מיט פאַרוואַרף) מיר דאכט זיך. איהר זענט אַראָב פּונ'ם זינגען, באַבעניו.

אַסנת. איך בין שוין דאָ אויסגעגאנגען אלע הונדערט דיראָט, און אין יענעם הויז בין איך אויך געווען... אומנוסט געגאנגען, נחמה. קינער האָט ניט. פּוסטע ווערער שטעהען. און אין שטאָרט אַרײַן קען איך ניט געהן. נין. איך קען ניט געהן. האָטש פּינף קאָפּיקעס, נחמה. האָטש דריי קאָפּיקעס. איהר זענט אַ גוטע, נחמה... (טרימערעל מיט דעם קאָפּ).

נחמה. וועט האָט איהר דאָס געזאָגט. באַבעניו? בעטראכט זיך נאָר. פּינף קאָפּיקעס? אַצונד? איהר זענט ביי'ם זינגען? כ'האָב היינט פּערדיענט פּונפּצעהן קאָפּיקעס... פּערדיענט... ס'האָט איך דערלאָנגט, אַ צווייטע ביי'ן איך אַרומגעלאָפּען, געזוכט אלץ, און אויפ'ן דריטען האָב איך פּערדיענט פּונפּצעהן קאָפּיקעס... און וויפּיל האָב איך זיך אָנגעהאַרעוועט, און וועט פאַר אַנאַרבעט איך האָב געמאָגט! ס'איז דאָך אלץ אַינעם: אז ס'איז ניטאָ קיין קאָפּיקע. איז פּונקט ווי ס'איז ניטאָ קיין מויערענטער. און וועט האַבען מינע אויגען געזעהן אַרום און אַרום? (מיט שרעק). אַ הונדער. מענטשען שרייען און פּאַלען אים. זאָגט מיר, וואו געהט כּען אַ שטארקע נשמה? מענטשען רייסען זיך פאַר אַ גראַשען, וועגן גער ווי פאַר אַ גראַשען, מענטשען רייסען זיך און פאַלען...

אַסנת. איך וועט, נחמה, איז, איך וועט דאָס גוט. נחמה. פּינף קאָפּיקעס. זאָגט מיר — פּינף מויערענטער, דיעט דאָס זיין אַלץ אַינעם. געהט איך געוונטערהייט און רייסט מיר ניט מיין האַרץ.

אַסנת. באַטש וויפּיל ניט אין, נחמה. ווי אזוי וועל איך קומען אַהינט? איהר זאָלט נאָר הערען. ווי אזוי זי בעט... איהר געווען קען איך ניט איבערשטאָנען.

נחמה (אויפּגערעגט). נו, זאָל טאָן שטארבען אייער איי-ניקעל. וועט איך גרינגער זיין. מיין פּויעלע האָט געמעגט שטאר-בען? איך האָב נאָר די צווייטע צווייפּערעסט. געשווינגען... זאָל אויסנעהן די גאנצע וועלט... ווער איז איצט אונזער קיסר? דער הונדער. טאָ שווינגט. לאָמיר שווינגען. לאָמיר אויפּעסען דאָס דעצעטע ברויט און לאָמיר אַרײַנגלעזען דעם קיסר. מיר וועלען שטארבען. ווער פּרייהער, ווער שפּעטער. וועט איך מיטלען, אַפּשער וועט איהר זיין די לעצטע, נאָר מיך טשעפעט ניט. ברעכט מיר ניט מיין האַרץ. אוועקט פּון מיר. איך טרינק מיר מיין איי-גענעם פּם.

אַסנת. איך האָב פאַר איך מורא, נחמה. נחמה (האָט זיך אַיראָניש צולאכט). פאַר וועמען? פאַר מיר? פאַר מיר? (זי האָט זיך נאָך אַ מאָל צולאכט, נאָכדעם מיט גרימאצורן) שטעלט מיר פּרייהער אַרײַן איינערנע ציטהן, וועט איהר מורא האַבען. איך וועל בייסען. גיט מיר פּרייהער אַ שטארק האַרץ, אַ פּעסטע נשמה און נאָכדעם שרייט: איך האָב מורא פאַר נחמה'ן. ווער איך אָנכאַפּען דעם הונדער פאַר'ן גאָרעל און ווער איהם אַ וואָרף טהאָן צו די שטארקע, ווי מען וואָרפט אַ גרויסען שטיין און אַ טייערן שפיגעל. אַדער גיט מיר אַ ברייטען האַלז, — אַט וועט איהר האַבען וואָס מורא צו האַבען. איך וועל אַ געשרי געבען אויף, אז די מענטשען וועלען דערציטערט ווערען...

אַסנת (דערשראָקען). עזים איהר, דאָרט (מאכט אַ בע-וועגונג) אַנדערש, — נאָר מיר וועלען אלע אַראָב פּונ'ם זיין.

נחמה. איך זאָג איך, — איך טרינק מיין אייגענעם פּם. (עס געהט אַרײַן בערמאָן און שם. בערמאָן איז אין אַ אל-טען פּומער, — אַרום האַלז אַ רויטער שאַרף. אין די הענד האַלט ער אַנאַלט ווייבערשע רעקל. שם טהוט זיך אויס און זעצט זיך צעבען פּייער-טאָפּ. ער האַלט דעם סרור אין די הענד).

בערמאן (פֿערואונדערט). ס'איז דא ווארים. אה-אי! און אין גאס שניידט עס — כקש עס שניידט. דער ווינד ווארפט פֿון די פֿיס. (ער נעהמט אראב דאס פֿוטער, דעם שארף און קרעכצט) די בינער זענען מיר איבערגעפֿרוירען, — אט אזא פֿראסט איז איצט... וואו איז מונה? (ער בעקוקט דאס רעקל).

נחמה. ניטא נאך מונה. וואס האט איהר דאס היינט עפֿיס געאנדערט?

בערמאן (קניטשט מיט די פֿליצעס). כ'פֿרעג איך. ס'זאל מיר אזוי וויסען ביז. מ'האט שוין אלצונג אויספֿערקויפט, וואס ביי עמיצען איז געווען. א ווארים ריכעלע — וועמען טויג עס? ס'איז איצט פֿונקט דער גאנצער גראשען, און איך האב דערפֿאר פֿונדעזען קאפֿיקעס בעזאגאלט. אה-אי! נחמה! ניו, שלעכט אויף-דער וועלט.

נחמה. איך האב שוין איך פֿערקויפט, וואס איך האב געהאט. בערמאן (הענגט דאס רעקל אויפֿן שוועק). אה-אי! מען זאגט, אין דער הורה שטעהט געשריבען וועגען דעם הונגער. געהסט אין גאס און הערסט נאך ביי: קרויס, קרויס; און איך ווייס ניט, וואס די הורה שרייבט וועגען דעם הונגער. עפֿיס א מענש האט מיר דערזעהלט. (ער געהט צו צו שוין און מיט מיטל פֿונגער אין זיין סדור) למענט נאך, שם, וואס עס שטעהט. איך בין א פֿראסטער מענש, נאך עס שטעהט אזוי: עס וועט קומען אזא ווינטער, ווען אלע מענשען, וויפֿעל ס'איז דא אריבער ליט, וועלען שטארבען פֿאר הונגער; און שווארץ וועט ווערען דער הימל און עס וועט זיך גיטען א שטיינערנער רעגען. אה-אי! אט אזוי שטעהט געשריבען. און אלע סיוות און ביהמות וועלען שטארבען פֿאר הונגער. און אלע פֿויגלען, אי די וואס פֿליהען. אי די וואס קענען ניט פֿליהען, וועלען שטארבען פֿאר הונגער, און עס וועלען בליבען אויף דער וועלט נאך די ריכע. אזוי שמועסט דער עולם. אה-אי! אה-אי!

שם. דאס שטעהט ניט אין דער הורה, געהט צו די האנד... בערמאן. ס'קען זיין אז נין. איך בין א פֿראסטער מענש און פֿערשטעה ניט אין די הייליגע ספֿרים. ס'האט מיר איינער אנאלטער דערזעהלט. עפֿיס א שמערן וואס מען אויפֿן הימל. מיט אנ'עק. אה-אי! אט וואס איך וועל איך זאגען. (ער הייבט דעם פֿונגער אין דער לופט) ס'א פֿינסטערע וועלט, און א פֿינסטער-

לעבען. (ער זעצט זיך אויף די פֿיס געבען פֿייער-מאָפֿ און ווארמט די הענד. אסנת געהט צו צו איהם). אסנת. כ'האב געוואלט ביי איך בעמען, בערמאן... וואס ניט איז...

בערמאן. וואס ווילסטו, אלטינקע? בעמען. איך קען בע-סער פֿון דיר. עס העלפט ניט, אלטימשקע. דאס גאנצע לעבען מינס בעט איך, כ'האב שוין בעקומען א געשליפענעם צונג, — עס העלפט ניט, נין, נין. אה-אי! עס וועט דיר איך ניט העלפען. האסט געזעהען א געלערנט הינטעלע? — אזוי מיר איך אויך: איך לעג זיך אזוי און אזוי, איך שטעה אויף די הינטערשטע פֿיסלעך, איך מאנץ אויף א שטריקעל, — עס העלפט ניט. אסנת (געהט צו צו שם). נו, און איהר, שם? וואס ניט איז?...

נחמה (וואקעלט זיך אפֿיסעל). געהט, באפעניו, א שטיקעל ברויט.

שם. קוק אויף מיר ניט, אסנת. — בעט ניט: א וועכטער איז קען גביר ניט, מיר טשעפע ניט, אסנת.

אסנת. ברויט איז אויך עפֿיס. אוי, נחמה! נו, כ'וועל שוין געהן. געהט ארבעט, נחמה, צו פֿערקען. אט דאָרט וועט איהר זעהען. (צו שם) און ברויט בין איך אלץ ניט. וועט טהוט מיר, אָבער ברויט אויף די מענשען בין איך ניט, ח-ח. נין. נין, ח-ח. (זי געהט ארויס. נחמה קוקט איהר נאך).

נחמה. אט אזוי, פֿעטער, שטארבען מענשען פֿאר הונגער שטיל, אָהן געפֿילדער. איהר קליינקע ליענט שוין אויך. (שם איז פֿערטיקעלט אין סדור, ער ענטפֿערט ניט. נחמה געהט אראב דאס קעסעלע פֿונם פֿייער-מאָפֿ און געהט ארויס די קארטאפֿעל).

בערמאן (האט ארויסגעשליפען פֿון קעשענע א וויערע אוועקע און א שטיקעל שווארץ ברויט). מ'האט נאך וואס דער-זעהט אין קלייט, אז מ'האט אויפֿגעהיבען אין גאס א הונגער-גען... געזאגען א מענש און געפֿאלען... (ער עסט). קעניג, א פֿינער מענש, מיט א באָרד, זאגט מען, געזאגען און געפֿאלען. (שווינגט א חילעל) עמיצער האט איהם געגעבען א שטיקעל ברויט... האט ער זיך צווייגט. אה-אי! אה-אי!

בעטקע. סאמע, זאל ער ניט דערזעהלען. איך האב מירא...

בערמאן. מען דארף נישט מורא האבען... אז נישט וועט
נאך ערגער זיין. פרוץ נאך, געה ויך דורך איבערן מארק, בעסקע.
נחמה. (צו שם) און איהר וואס שוויגט, פעטער? אייך
הארט נאך נישט? איהר דאווענט אלץ. — נאך נישט נאכאס געווא-
רען? געהט בעסער אין גאס און רופט צונויף דעם עולם. וואס
האלט איהר אלץ דעם ספר פאר די אייגען? נאך וואס דאווענט
איהר, פאר וועמען דאווענט איהר?

שם (רוהיג, נאכדעם אויפגעקענט). יעדער האט דא אויף
דער וועלט זיין שליחות, נחמה. דאס ווילסטו נישט וויסען. דיר
איז אנגעצויגען מוטשען ויך, מיר—דאווענען, יענעם שרייבן...
געט און וואסער און מויל, וועסטו ויך אויך עפנס אייכלערנען
פערשטעהען. ווער הערט אז מענטשן שרייבן, ווער הערט אז זי
לירען? מינסט: מענטשן? ער הערט, דער רבנו של עולם.
צו איהם ווער ויך מיט דין פנים, פערמאך די אייגען און שמעל
וויך אויף די קנייה, ווילסט שרייבן. דערוועגן דין געשריבן, —
דערוועגן איהם געטער, דערוועגן. זעה, אט איז אנגעקענט
דיין וועג און דו געהסט אין גלייכען וועג. געהסט, וואוהין מען
דארף. האב נישט מורא. עמיצער קרעכט, עמיצער וויינט, —
הער ויך אין. מינסט — ס'איז דו? ס'איז ער. און איהם איז
יעדער וועהמאג, און איהם איז די פין...

נחמה. רעדט מיר נישט. פעטער. קוקט אויף מיר נישט אזוי
מיט איערע אייגען. עפנס ווערט רוהיגער אויפ'ן הארץ און עס
ווערט ווייכער די געשעה. שוואך ווערט מיין נשמה... (זי קעהרט
וויך אב פון איהם). אז איך קען אבער נישט... (אויפגעקענט) ער.
אלץ — ער. וואו איז ער? וואו? נישט מיר איהם אהער. וואל
ער קומען אהער, וועל איך מיט איהם רעדען. איך. פערנען וועל
איך איהם. איך וועל איהם זאגען: דו, שטארקער גאט, אלמעכ-
טיגער, וואס דו טהוט זעהען אלצייג, פאר וואס האסטו אב-
געקעהרט דין פנים פון אונז? פאר וואס טהוטו שרייבן מיט
הער און מיט ריידן נאך צו די שטארקע, צו די אויסדערעוועהלעכע?
פאר וואס איינע גייעט אלצייג: אי גאלד, אי געוונד, אי א
ווארמע שטוב, און דעם מיט שיקטו זי וועלמען, און בי אונז
האסטו צוגענומען אלצייג, בי אונז האסטו אויסגערשטען אפילו
די האפנונג? פאר וואס אז דו רעדסט פון מענטשן, מינסטו זי, —
און איז האסטו געמאכט געדערגער פון שטייב? און וואל ער מיר

ענטפערן וואס ער וויל, איך וואלט איהם געזאגט: א שווינדלער
ביסטו. נישט קיין שטארקער, קיין אלמעכטיגער, נאך א שוואכער,
א צוויי-פני'דיגער, מיט א פאלש הארץ, מיט א פאלשער נשמה.
די גאנצע וועלט וואלט איך גערופען פאר ערות — אלץ די וואס
לירען אויף דער ערד. און איך וואלט איהם געזאגט: אוועק פון
אונז, דו פאלשע צונג, דו ליגנערש הארץ. אוועק פון אונזערע
אייגען, דו גביר'שער קשחת, דו אונטערלעקער ביי די רייכע...
בערמאן. אה-אי-אי, בערמאן... וואס מיר האבען ויך
דערלעכט... בערמאן, בערמאן...

שם (הארט). איך הער נישט, נחמה, וואלט וויסען, אז
איך הער נישט.

בערמאן. זאגט איהר עפנס, שם. מען קען דאך נישט...
וואל זי צו ויך קומען. איך האב אלץ גענוג צרות, נאך איך געה
ארום מיט אראפגעלאזטע אייגען. מיין צונג איז אראפגעלאזט צו
דער ערד.

שם (פעסט). לאמיר שוויגען... (ער פערטויעפט ויך אין
סדור. נחמה געהט צו צום בעט און הויפט און אויסטהאן די
שלאפענדיגע קינדער. עס קומט אריין שטעלן און מירה מירה
אין אויפגעקענט).

מירה. זי וועט ויך רוהיג. איהר וויסט דען נישט, וואס עס
טהוט ויך אין הייף. קונה געהט אויס.

נחמה. כהאב שוין געהערט, מירה. מ'האט מיר דערצעהלט.
בערמאן (זיפצט). דער הונגער איז איהם דערגאנגען דאס
לעבען.

מירה. דער גאנצער הויף האט ויך צונויפגעקליבען ביי זיין
טהיר. די ווייבער וויינען. ס'א געשרי... און פערקע... איך האב
נאך א קוק געגעבען אין פענסטער, האט עס מיר א קלאפ געגע-
בען אין קאפ. דער אטעם האט מיר פערחאפט.

שטעלן (צו מירה). דו זעהסט, ס'איז דא נאך נישט קום.
מירה (האט ויך געוועזט אויפ'ן בעט און קושט נחמ'לעך).

איך וויל נישט געהן. איך האב חכמה (זיפצט).
נחמה. וואוהין וועט איהר איצט געהן, שטעלן? טהוט אויס
דעם מאנטעל.

שטעלן. פערשטעהט איהר מיר, נחמה. זי איז די גאנצע
צייט געוועזן ביי דאזען. און מיר האבען צווישען ויך נישט אויס-

גערעדט קיין ווארט. איהר פערשטעהט? מען קען דאך פאר פרעם-
דע ניט רעדען, וואס מען וויל. (צו מיר'ה'ן. מיט געבעט)
האסט זיך מיר צוגעזאגט, מירה.

מירה (אונגעדולדיג). נו, האב איך צוגעזאגט, איצטער האב
איך געזאגט. הער שוין אויף, איך בעט דיר, מיט דירן פערשטעהט
איהר מיר? (זי טהוט אויס דעם שאל).

שמעון (פערשעמט). כווייל טאקט אויפהערען ... אפשר שפע-
טער אביסעל וועסטו געהן, ווער איך צו ווארטען, האטש איך
דארף מארגען אפגעבען דאס שטיקער ארבעט. (ער געהט אהן
חשק אראפ דעם מאנטער).

מירה (צערשטערט). ס'קען זיין ... איך וויל? נחמה, וואס
איז עפנים מונה ניטא? וואו קען ער זיין?

נחמה. וואלט איך וויסען ... (זי האט זיך אויפגעהויבען און
אועקגעשטעלט געבען פער-טאפ א בינקעל). וועט זיך אט דא
שמעון, וועט איהר זיך דערווארטען.

שמעון. איך האב ניט מורא פארן פראסט. ס'איז מיר ניט
קאלט.

מירה. איך האב געבראכט צוקער, נחמה ... (זי קוקט זיך
ארום, ווי זי וועט עפנים) און גפאי איז נאך אויך ניט געקומען?
דוד (פלוצים). וועה נאך: זי איז רויט געווארען ...

נחמה. וואל זיין שטיל, דוד. אזוינע ווערטער טאר מען ניט
רעדען.

מירה (שטארק רויט. שטעהט אויף) איך בין רויט געווארען?
קום נאך אהער, שמעון. טהו א קוק. איך בין רויט געווארען?
שמעון (מורמעלט). וויס איך וואס, נארשקעמען ...

מירה (מיט א קול פון בעפעהל). קום אהער, איך וויל
אוי ... כווייל אלץ וויסען, צו בין איך רויט געווארען?
בערמאן. אט דאס מידעל וועט נאך ווען עס איז אראפ
פונם וועגן. אה-אי-אי!

שמעון (איז צוגעגאנגען). א קאפיטשקע, מירה ... נאך דאס
איז גאר ניט ... נאך א ביסעלע.

מירה. ס'א ליגען. איז דאס דען מעגליך, איך זאל רויט
ווערען אז איך זאל? גפאי?

שמעון (פארוויכטיג). מיר דאכט זיך, מיר דארפען וועגע
דעם ניט רעדען. עפנים קומט אויס ניט שעהן. איך זאל ניט נאך

ניט ... פערשטעהסטו מיר, עפנים פאסט דאס ניט.

מירה (האט א קוק געגעבען אויף איהם. ניד). נו, נוט.
ווען זיך דארט, נין, אט דא. נחמה, געט. מיר דירן קעמערל,
כווייל וקעמען די האר.

נחמה (ניעט איהר). בערמאן, טראגט ארמן אנעמער
וואסער. ס'איז דא צוקער, וועל איך אויפקאכען טהי.
בערמאן. ניעט אהער, אה-אי-אי. (ער טהוט זיך אן און
געהט ארויס).

מירה (געהט ארויס איבער'ן צימער און צוקעמט די האר).
און דער פערטער—אלץ איבער'ן סדור? ליענט מיר עפנים. פערטער,
פון די העלענע ספרים. (זי קוקט ארמן אין סדור)

נחמה (צו שמעון'ען). וואס הערט זיך ביי איר, שמעון?
ארבעט האט איהר?

שמעון. ניש'קשה. איך האב קינמאל קיין טענות ניט. נאך
וואס ... (ער האלט זיך אמן). אביסעלע מעה, אביסעלע וועניגער.

און קיין שייך בעגעהט מען זיך ניט. איך פערדינען מיר היינט אויך
מינע וועקס-אלט רובעל א וואך. א זאגטאוושיק איז שטענדיג גוט.
ס'איז א קרויס, און איך פיהל איהם גאר ניט. נאך וואס ... (ער
האלט זיך אמן) איהר פערשטעהט וואס איך מין? (ער ווייזט אויף
מיר'ה'ן) נאך מען מוז לידען ...

נחמה. וואס קען מען מיט איהר מאכען?
מירה. ליענט עפנים. פערטער, וואס עס שטעהט אין די
ספרים. נאך וואס, — וויס איך ארמן ניט, איך וויל אזוי.

שט (קוקט אויף איהר מיט ליעבשאפט). איך וועל דיר
דערצעהלען א מ'זשה פון א מידעל, וואס האט געהיטען—מירה.
אזוי וועט זיין בעסער.

מירה (נייגערדיג). דערצעהלט.
שט. זי האט געהיטען מירה ... זי האט ניט געוואוסט,
וואס זי וויל פון דעם לעבען, און קינער האט דאס ניט גע-
וואוסט. אט דאס איז דער עיקר. אט דאס ...

מירה (אויפגערעגט). פערטער. פון וואנען וויסט איהר
אלצדינג? (זי ענטשליסט זיך שנער). ש'קען, טהו זיך אן און געה
פון דאנען. טאקט באלד. (מיט טרערען אויף די אויגען) געה, און
וואלט שוין מעהר אהער ניט קומען.

שמעון. אט האסטו דיר ... (מאלט מיט די הענט. אויפ-
ווארטען).

נערענט). וועהסטו, דאס איז שוין נישט שעהן, אויף מיין וואָרט. צוויי יאָהר געה איך אהער, און דו האָסט מיר אויפגענומען. איך בין נישט שעהן. יעדער וועט זאָגן: ווי לאַזט פֿון שמעוניען. איך בין נישט ברוי, ס'איז אַבער פֿאַרמ נישט שעהן... פֿאַר דיר אלץ. וואָס זשע ווייניגסטו? (אָבערנדיג) וואָס זשע ווייניגסטו? נחמה, איהר וועט? דאָס איז שווער צו פֿערשטעהען. דאָס איז שוין גאָר שווער צו פֿערשטעהען. (ניד, צו מיר ה'!) נו, נו, אָט טוה איך זיך אָן, אָט געה איך שוין... מירה (ווייט דו אויפֿן האָט זיך צולאָט). איז האָב איך אויף דיר רחמנות.

שמעון (שלאָגט איהר איבער די ריר). אָט דאָס דארפֿסטו מיר נישט זאָגן.

מירה. פֿערשטעהסטו מיר, רחמנות. איך וועל געהן מיט דיר. געב מיר מיין ליבעל גיכער, אז נישט וועל איך פֿרעגן האָבען. (פֿערצווייפֿעלט) נון, איך האָב שוין חרטה...

שמעון (האלט דאָס ליבעלע אין די הענט. פֿערצווייפֿערט). אזא מאַדנעס מענשען, ווי דו, האָב איך נאָך גאָר נישט געוועהן. פֿערשטעהסט, — איך שווער דיר...

מירה (פֿערצווייפֿעלט). וואָס זשע וויל איך? איך האָב געלאָט. יא, איך האָב געלאָט. איך... ס'איז מיר שווער... איך מוסטשע זיך אויף. (האָט זיך צווייגט. זיך אַנגעהאלטען. אונגעוואָלדיג) פֿעמער! (געהט צו צו איהם). איך וויל וויסען, וואָס שרייבט זיך דאָ. (טייט מיט'ן פֿינגער אין סדר) כאָטש אָט דאָ...

ש' (אויפֿפֿאַד). דאָ שטעהט געשריבען, אז ס'איז אלעס אין אָרדנונג, אלעס, ברוי, ש'ס, אין אָרדנונג.

מירה. אויב אויף, בין איך צופֿרידען... איך בין צופֿרידען. דען, שמעון... עס הערען זיך טריט אין קאָרידאָר. עס געהט אַרײַן בערמאָן מיט אַנעמער וואָסער אין האַנד און גבאי. ווען גבאי געהט אַרײַן, זעצט זיך מיר געבן שמעוניען. בערמאָן. נו, אָט האָט איהר וואָסער. אָה-אָי. און דער פֿארשוין איז אויך דאָ.

נחמה. גיעט מיר דעם עמער. (זי נעהמט ביי איהם דעם עמער און טראָגט איהם אוועק אין ווינקעל. געשטעלט אַ קענדעל אויפֿן פֿייער-טאָפּ).

בערמאָן (צו גבאי). איהר שוויגט. רעדט אָקאָרשט...

איך פֿרעג אַיך: וואָס האָט איהר צו מיין אלטען קאָפּ. דער אלטער קאָפּ מינער — אָט האָט איהר. (קלאַפּט מיט'ן פֿינגער איבער'ן מויל).

שמעון. וואָס איז אַיך געשעהען, בערמאָן? נוסען אַבער, גבאי.

גבאי. נוסען אַבער. (נעהמט אַראָפּ דעם מאַנטעל און נעהט אַרום איבער'ן צימער).

בערמאָן. (קוקט איהם נאָך אויפֿגעבראַכט). און ער איז נאָך דערצו אַ מענש מיט ביכלעך. זאָגט איהר, ש'ס, (שפּאַרט זיך אונטער די זימערן מיט די הענט) וואָס איז דאָס פֿאַר אַ וואָרט: בונט? אָה-אָי. ס'ע מין וואָרט. אָ? שטעמט מענט איהר אַיך. יונגער טאָן.

ש'ס. אָט אויפֿע מאַכען אַ טייל פֿון פֿליר-שפּאַל. אָט דאָס איז אַמט'ע שוואַרץ פֿונ'ם בלל. אהער קוקען זי נישט אַרײַן (ווייזט אויפֿן ספֿער). וואָס טוה דאָס זי?

גבאי. (לאָזט. ער האָט זיך אוועקגעלעגט אויפֿן פֿאַרלאָגע. און אונטערנעמעט אַ קושעלע אינטער'ן קאָפּ). און וואָס שטעהט עפֿנס אין אַינער ספֿער אויפֿנס, וואָס ס'טוה פֿאַר ליטען?

ש'ס. בויג אָן דעם קאָפּ, — אָט וואָס עס שטעהט. גבאי. אהא. און אין פֿינע ספֿריס שטעהט: קעמפֿ! (ער הייבט זיך אויף, נעהמט דעם מאַנטעל, נעהמט אַרום אַ ביכלע און פֿערטייפֿט זיך אין דעם). דאָס איז אַביסעלע בעסער.

מירה. וואו זשע איז דער אמת? שמעון. דאָס איז שוין נישט אונזער עסק.

בערמאָן (שטעהט אלץ, אונטערגעשפּאַרט די זימערן). אַ שלאָנג איז מיר ליבער. אַ שלאָנג לאָזט אַ גיפֿט, גאָר אַהן ווערטער. איהר שוויגט. גבאי? אויף מהווען מענשען? אָה-אָי. איך געה, הייסט עס, ש'ס, איבער'ן הויף. געבען פֿערקען וואָס עס טוהט זיך — זאָל גאָט הייטען. ס'איז דאָ אַ סך וואָס צו דער-צעהלען. גאָר איך וועל בעסער שווייגען... איך געה מיר, און אויפֿ האַרצען און ביימער, אז גאָט זאָל שווער ומציל זיין... טראָכט איך מיר: רבונ' של עולם, וואָס האָסטו זיך געטראָכט, ווען דו האָסט בעשאַפֿען די וועלט מיט די מענשען. האָסט דאָך געקענט בעסער מאַכען. און האָסט געמאַכט אויף. פֿאַר וואָס? האָסט בעשאַפֿען אַ קעלט, אַביונים, אַ הונגער, האָסט בעשאַפֿען

פערקען. אויסגעטראכט צרות, יועהמאנען, קרענק, דעם מען-
שענס כ"ף, דאכט זיך, האסט געקענט אויסטראכטען עפנים א
בעסערס, און צום סוף האסטו אויסגעטראכט אזא מין ...
שם (שלאגט איהם איבער די רייד). בעסער וואלט איהר
אנשוויגען געווארען. (שפייט)

בערמאן (הערט ניט). איך בין א פראסטער בישר נאך, נאך
אפילו איך וואלט אויסגעטראכט עפנים א קלינגערע זאך. נעמאכט א
מעגשען, וואלט איך איהם געמאכט פון שמאלץ, צו פון גאלד.
בוואלט איהם ניט געמאכט קיין מאנען, ער וואלט ניט וועלען
עסען, בוואלט איהם קיין הארץ ניט געגעבען, און אויב יא,
וואלט איך עס געמאכט פון קופער צו פון אייזען ... בוואלט שוין
געפונען א פלאן. און איך טראכט מיר פאר זיך: ביזט א שומה,
בערמאן. אה-אי-אי, א מין שומה. קענסטו דען פערשמעהען, וואס
ער האט דערמיט געמיינט? סתם דארף מען לירען ... מסתמא
איז אזוי בעסער און מען דארף ניט פארענגען. שווייגען דארף מען.
מירה. וואס ציהט איהר די נשמה, בערמאן?

בערמאן. געה אונד מיר אזוי און טראכט אלץ וועגען
דעם ענין, און איפ'ן הארצען איז מיר אנגעוואלצען, פֿינסטער חשך
איז ביי מיר אויפ'ן הארצען ... דארף איך בעגענגען אים דעם שר ...
נחמה (שלאגט איהם איבער). דאכט זיך, מונה געהט.
בערמאן (הערט ניט). גוטען אָבענד, זאג איך איהם ...
(גבאי לאכט. עס געהט אריין מונה. דאס היטעל אויף א זיט,
די אויגען פרענגען. ער האלט זיך ניט פֿעסט אויף די פֿיס).
בערמקע. דער טאטע געקומען. דער טאטע! ...
בערמאן (האט זיך אומגעקוקט). א, מונה ... נו, גענוג —
זי, נט. (מאכט מיט דער האנד, וועצט זיך אויף דער פארלאנגע
געבען פֿייער-טאג).

מונה. דער טאטע. ס'איך, בערמקע ... קום אהער, געב
מיר א קוש. קינער וואלט ניט משעפען. איך וויל זיך קישען מיט
מיין טאכטער. גוטען אָבענד.
נחמה (פלעסקעט מיט די הענד). דו ביסט שפור, מונה?
זיטער זיך אנגעטרונקען?

מונה. דאס הארץ איז ביי מיר שפור. פֿון פעס בין איך
שפור. וואס איז בראַנפֿען? הא, וואס זאגט איהר, שם? איהר
מיינטס ניט? פאר א שמין איז בראַנפֿען אויך וואסער. פאר א

פֿערביטערס הארץ איז דאס א שווערד. איך וויל ארומגען מיט
א שווערד ... (נחמה וועצט זיך אוועק פֿערצווייפלעט אן א זיט און
קוקט אויף איהם).

שמעון. בערוהיגט איך, מונה.
מונה. אהא, ס'איז שמעון. דאס איז נט, וואס דו ביסט
דא. אויף מיין עהרען-ווארט, שיסטער.
גבאי. לעגט איהם שלאפֿען, נחמה.

מונה. איך האב מאקן אויסגעטרונקען, און פאר וואס וואלט
איך מאקן ניט אויסטרונקען, אז עס קאסט נאך ניט? א גאנצען
טאג, שמעון. בין איך ארומגעלאפֿען, ווי געכטען, ווי פֿריהער
מיט א חורש. אלע מירען פֿערמאכט. ניטא קיין מירען ... בין איך
געגאנגען און געפֿרעגט ביי ליטען: אים דאס איז דער אמת? וואס?
אמת? דער הונגער! דער הונגער! (אין ווילדען פעס) אים איז ער.
די שטיוועלעך זינען אונטערגעקאועט. דין איז ער, ווי א חלף ... א
פֿגים פֿון א ביזער סתם ... ער געהט און רייסט אויס מיט די ציהן
שטיקער פֿלייש ביי די מעגשען ... מיט בלוט ... דער פֿיסק זינער
איז פֿערבלויט (ער סטראשעט מיט די פֿויסטען).

בערמקע. ווערער א מאַל. מאמע, כהאב מורא פאר איהם.
מונה. פאר מיר? (לאכט) קינער האט פאר מונה'ן ניט
מורא. ניטא אויף דער וועלט אזא מענטש. וואס וואלט זאגן: כהאב
מורא פאר מונה'ן, מונה איז געווען א טרום און בלייבט א טרום.
א הונד אהן ציהן איז מונה, אים וואס.

נחמה (מיט געבעט). לעג זיך, מונה. די פֿיס ציטערן ביי
מיר פאר שרעק, פאר עגבית-נפש ציטערן זי. געה לעג זיך.
בערמאן. א שלעכטען סוף וועט איהר האפֿען, מונה, אה-
אי-אי.

מונה. נין, נחמה. בעסער בעט ניט. איך בין דען שפור?
בין איך? די נפֿיקה מיינט איז שפור. נאך די נשמה. (גרויזט)
גיעב מיר וועטשערע. נחמה. אים אויף די ציהן איז נאך היינט
קיין ברעקעל ברויט ניט געקומען.

נחמה (פֿינסטער). אין בראַנפֿען?
שם. גיעב איהם עסען, נחמה. שפאר זיך ניט מיט איהם.
נחמה. וואלט ער זיך געהטען, אים דא, אויפֿן טיש שמעהט.
מונה (געהט צו צום טיש). וואס איז דא? קארמאפֿעל?
ברויט? (עסט שמעהענדיג). בראַנפֿען, זאגסטו? וועל איך דיר

באלד דערצעהלען, נחמה. יעדער זאך האט זיך זיין מכה. יעדער זאך. אינדערפריה בין איך ארויסגעגאנגען. ווי שטענדיג. צו אמן זאגן, צום אנדערן, אויף דער בירושע, — נאך נים. איך לויף ארום און מראכט מיר: וועמען זאל איך פערקליפען מיין כח? פאר וואס איז ער קינעם נים נויט? כוועל איהם פערקליפען פאר א גראשען — נאך נעהמט.

נחמה. איך בין איך אזוי ארוםגעלאפען און איך נעמראכט דאס אייגענע.

מונה (הערט אויף עסען). דו פערשטעהסט, נחמה? דו פערשטעהסט? די קינדער וויינען, פאר דירה-נעלד נים בעצאהלט, אין שטוב איז א פראסט, — דו פערשטעהסט? און די קלייטען זענען אפען. אומעטום פערקליפט מען ברויט. קויהלען, פלייש (קלאפט מיט דער האנד איבער'ן מיט) ווער וועט האט עס אונז אזוי גענארט? ווער נויט אונז מראכטען: דאס איז היינט, דאס איז מיין? איך בין הונגעריג. די קלייטען זענען פול מיט קל טוב, — זאלסט זיך נים דערווענען אנדערען. שמארבען מענטש, נאך אנדערען — לא! מענטשען פאלען פון די פיס, און קינעם פאלט נים אין צו זאגען: מיר ווילען מעהר נים, גענוג.

בערמאן. לעגט זיך שוין שלאפען, אה-אי-אי. דער בראנ-פען האט איך געמאכט חסר-העה.

נבאי. שווייגט, בערמאן, דאזט איהם קאנטשען.

מונה. בראנפען? יא, ס'איז אברהם, ער האט מיר קיבאר גע-ווען, האב איך איינגעטרונקען. איך וואלט זיך אינגאנצען דערטריג-קען אין בראנפען. וואס איז, מיר זענען בלינד? (דער פנים ציטערט ביי איהם). איך שטעה אויף און פרעג ביי ליטען: זאגט מיר, פאר וואס דארפען מיר לידען? אהא, איהר וויסט אלעין נים?

נבאי. ווער עס וויל לידען, דער לידט.

מונה (פיוז). קינדער וויל נים. ס'א בשוף. אט דאס איז דער אמת. מענטשען, געוונדע, שמארקע מענטשען, — בערען, נים קיין מענטשען, — געהען שטיל... מען שטיקט זי, מען טרעט מיט די פיס, — זי געהען זיך שטיי און... נאך נים... (מיט כח, אויפגעבראכט) און נאך נים...

שם. דעם מענטשען איז אנגעצייכענט איהן וועג...

מונה. שווייגט, פעטער. פאר וואס זאל מען נים ארויסנעהן אין גאס און נים א געשרי געבען: מיר ווילען מעהר נים לידען!

נבאי. מיר וועלען מאקי באלד ארויסנעהן, נאך מיר וועלען זאגען נאך אנדערש, ווארט צו א ווילע.

נחמה. פאר וואס זאל מען זיך קלאגען שטילניקעהייט, פאר וואס זאל מען זיך נים צווייפקליבען אלע פון די פאבריקען, פון די זאגערען, פון די בירושעס, פון די ארימע געסלעך און קומען אהינצו און זאגען: גענוג. איהר זאגט און שטארקע, ארויסט פון אייער הייפען, אוועקט, איהר בעלי-בתים, — אלעס געהער צום פאלק, פאר וואס?

נבאי. וועהר נים. נחמה. בעסער האט מען נאך נים געקענט זאגען... און נים היינט מארגען וועלען מיר געהן... מירה (אייפגערעגט). איך וואלט די ערשטע געזאגט. כוואלט געזאגט פאר אלעמען און געפאדערט: געט אב דעם פאלק זיין ברויט.

שמעץ. ס'איז נים אונזער עסק, מירה. מיר דארפען ווענען דעם נים רעדען.

בערמאן. און איך וועל זיך לעגען שלאפען. איך וויל דאס נים הערען. נג א צייט, רבונז של עולם, אה-אי-אי.

מונה (הערט). זיין פנים ציטערט. די פלייסען דריקען זיך ביי איהם צווייף. פאר וואס? אט דאס איז טאקע די גאנצע שאלה. קינדער וויסט נים, נאך איך ווייס. טרויסען זענען מיר. מיאוסע טרויסען זענען מיר, אט וואס. יעדער אדער איז ביי אונז א טרויס. יעדער אבר איז דערשראקען. אט די הענד מינע זענען טרויסען, אט די אויגען האבען פאר אלצדינג מורא, מינע קליידער ציטערן פאר שרעק. ווארום מיר אליין זענען זיך גרעסערע שונאים איידער אונזער ערנסטער שונא. מיר אלע קרעכצען אן אן ס'איז דא ארבעט, אן אז ס'איז נים דא, און פרעג: ווער שלאגט אונז? מיר אליין שלאגען איינער דעם אנדערען, יעדער וויל פאר זיך: איך האב מיר מיין ווייב, מינע קינדער, יענע, די אדונים, זי וועהן אויפגעבראכט, קלאפען זי אונז איבער'ן קאפ, און קיין צאן שפראצט נים, ניםא קיין צאן. (גריוואס) איך בין שפור? ס'א ליגען. פאר האס איז שפור מיין הארץ, פאר האס געגען אט די אדערן, געגען אט די אברים. נעהמט איך אט דאס נאכאנען הארץ, צוריסט עס אויף שטוקלעך, — וועל איך לאכען. אט אזוי. אט אזוי, אזוי קומט איהם. זי נים קיין טרויס, — זי נים (ציטערט, זעצט זיך אויפ'ן שטוהל. פיוזע).

נבאר. ווען אלע זאלען אזוי פיהלען ...
שמעון. וועסט געהן, מירה? (ער וויל אויפשטעהן).
מירה: נין. — ויץ. איך האב פריער געזעסן. איך
וויל זיך אָנשטעלען.

נחמה. לעג זיך, מונה. ס'האט א קוק אויף זיך. האסט נאך
ניט קיין פנים פון קיין מענטשן.

מונה. מען דארף ניט האבען קיין פנים. לעג מיך וואו ניט
איז. (זי בעט אויס אויף דער פארלאנגע נעבען פֿענסטער).

נחמה (ביי דער ארבייט). זעהט איהר, פֿעמער, וואס פֿאר
א לעבען איך האב. ווען ניט מין געדולד ... (מאכט מיט דער
האנד) געה, לעג זיך, מונה.

מונה (פֿריערליך). איצט האב איך זיך שוין אויסגעוועבט
אינגאנצען. זי ניט ברויז, נחמה. איך בין אזוי מיער, נחמה.
איך בין געווען א געוונדער ארבייטער, און וואס איז פֿון מיר גע-
וואָרען. זי ניט ברויז, דו וועסט, ווי אזוי איך האב לייעב דיך
מיט די קינדער. ניט איך טרינק. די צרות מינע טרינקען. (ער
געהט און שאַקעלט זיך, לעגט זיך אויף דער פֿארלאנגע) און לע-
בען דארף מען דאך מאַרען אויך, און איבערמאָרען.

נחמה מינסט ס'איז מיר גרינגער פֿון אַט די ווערטער,
מונה? איך בין געוואָהנט געוואָרען צו מין פֿעקער, אמת. איך
בויג דעם רוקען, א מענטש איז אָבער ניט פֿון אַינען. ניט פֿון אַי-
נען, מונה. — וואָססו דאָס וויסען. איך האב חתונה געהאט פֿאר
דיר — האָב איך אויך אָנגעבויגען דעם רוקען ... דו ביסט מיר ניט
געווען צום הארצען, אַנאָנדערער איז מיר געווען געפֿעלען. — דו
וויסט דאָס. ניט איך האב חתונה געהאט, דאָס ביל מינסט האָט
חתונה געהאט. געדענק זשע, מונה, א מענטש איז ניט פֿון אַינען.
(מונה האָט אָנגעהויבען כִּראַפֿען).

שם. טאָרסט איהם דאָס ניט זאָגען, נחמה.
נחמה. (פֿערטיגעט אין געדאנקען). ווער קען איבערזעהלען
מינע טרערען? וואו זענען מינע טרערען? (זי זיצט א דער-
שלאָנגע. פֿויזע. עס הערט זיך א געווייזן. אלע שפּרינגען אויף
פֿון די ערטער. עס לויפֿען אַרײַן עטליכע וויבער. דורך דער אָפֿע-
גער טהיר וועט זיך אַרײַם דער לאנגער קאַרײַזאַר, וואוהין עס
האָבען זיך אַרײַנגעשפּאַרט די שִׁבּוּיִם. אַיניגע לויפֿען. עס הערען
אין געײַנען: קונה איז געשטאַרבען!).

נחמה (לויפֿט צו צו דער ערשטער שִׁבּוּיִם). גאָט איז מיט
אײַך. גאָט איז מיט אײַך.
די ערשטע שִׁבּוּיִם. נחמה'ניו, מאמע מינע. געשטאַרבען.
נעבעך.

נחמה און מירה. געשטאַרבען.
די ערשטע שִׁבּוּיִם. געשטאַרבען. מינע מינע. (שעפֿצט
מיט גרויס היץ) פֿאַר הונגער. מ'האָט איהם אפילו ניט געראטע-
וועט, ניט געגעבען עסען. קיין גראַשען איז ניט געווען. צרות
אונזערע גרויסע.

נחמה. א שלים-מוז'ניצע די פֿערקע. אז אַך און וועה איז
איהר!

די ערשטע שִׁבּוּיִם (שעפֿצט). זי וועט דאָס ניט איבער-
טראַגען. זי איז אלץ. נעבעך, געוואָרען זי א מת.
נחמה (צומישט). נאָך הינט אינדערפֿריה האָב איך מיט
איהם גערעדט. וואָס וועט זי איצט אָנהויבען טהאָן?
דער ערשטער שִׁבּוּיִם. ער איז אויסגעגאנגען ווי א ליכט.
שמי, ניט געקלאַנט זיך. (שעפֿצט) און קינגער האָט נאָך ניט
געוואוסט. מ'האָט ניט געמאָרט רעדען. (מירה, שמעון,
נבאר און דוד געהען אַרײַם. בערמאן האָט זיך אײַפֿגעוויבען
נאָך יו).

דער צווייטער שִׁבּוּיִם (צו נחמין). געהט באַטש איהר
אַרײַן צו איהר. ... פֿערקע וועט עס ניט אויסהאלטען.
נחמה. קומט! (וואַרפֿט אויף זיך אַרײַם דעם שאל. אַלע
געהען אַרײַם. דאָס געפֿילדער מיט דעם געווען ווערען ביסלעכצוויי-
שטילער).

שם. (טהוט אָן די וואַלינקעס. בעגרייט דעם עולם מיט
אנאָיסטרוף) אין דין שִׁבּוּיִם גלויב איך, גאָט.

בעטקע (ציטערט). זי האלט אײַן די טרערען. ווער, דו
געהסט אויך אוועק?

שם. ס'איז שוין צייט. גאָט האָט מיך געמאכט פֿאַר א הימער
אויף דער ערד.

בעטקע. כִּהאָב מורא, ווער...

שם (טהוט אָן דעם מאנטעל). פֿאַר וועמען דארף מען
מורא האָבען, אז גאָט איז מיט אונז?

בעטקע (געהיימניספֿאַל). מיר וועלען אויך שטאַרבען?

שם. או ער וועט זאגן: ס'איז ציט, — זעלען מיר שטארבען.

בעטקע (שווייגט אביסעל). הערסט, ווי מען וויינט?
שם. דאס געהט אוועק די נשמה צו גאס ... מען טאר נישט וויינען.

בעטקע (פלוצים). איך האב לייעב גאט. אזי האב איך לייעב גאט. (דריקט צו די הענט צום הארצען).

שם. איך האב איהם אויך לייעב. וואס ער טהוט איז גוט. א גוטע נאכט, בעטקע.

בעטקע (ציטערנדיג). גוטע נאכט, זיידע. (שם געהט אוועק. פויזע. עס קומען אריין מיר און שמעון. צייטענווייז הערט זיך א פערדומפען געווייז).

מירה (אויפגערעגט). איך האב זיך דערשראקען. פֿיהר מיר אוועק וואוהין נישט איז. (ציטערט) באלד. געפֿין א ווארעם אָרט. א לייעבליך אָרט. די זון זאל שיינען ... (א קורצע פויזע) א לעדיגע שטוב ... א מת, קינדער קאליקעס און דער הונגער, דער הונגער. בעהאלט מיר וואו נישט איז.

שמעון (קאלט). מיר האט דאס נישט געריהרט. מירה, כ'מין, ס'האט מיר יא געריהרט, ווי יעדער מיט. איך האב געקוקט און געטראכט: מיט אים אומגליקליכען וועגנער אויף דער וועלט. אומגליקליכע מענשען איז בעסער שטארבען.

מירה (בעקוקט איהם). ווי האסטו געזאגט? אומגליקליכע איז בעסער שטארבען?

שמעון. וואס קוקסטו אזוי אויף מיר? אזוי בין איך, אנדערש קען איך נישט זיין.

מירה. וואס איז ביי דיר פֿאר א הארץ?
שמעון. א הארץ, ווי א הארץ ... וואס מיינט אונז נאך רעדען זענען דעם? געשטארבען — וועט מען בעגראבען. מען הונגערט — וועט זיך געפֿינען איינער וואס וועט אנהערעווען. איך וויל פֿון דעם נישט טראכטען, מירה ...

מירה (געהט ארום אויפגערעגט איבער'ן צימער און טהוט צייטענווייז א קוק אויף איהם). מיר דאכט זיך, די האסטו פֿערניג מען די גאנצע שטוב. האסטו אָנגעפֿילט זי. אינגאנצען און איך האב נישט מיט וואס צו עסעמען.

שמעון. פֿאר וואס קומט מיר מומשען, מירה? כ'פֿאלג דיר

קארג? וועל איך נאך מער פֿארגען. (מיט געבעט) מירה... מירה. לאז מיר צוהיה.

שמעון. איך וועל דיר לאזען ... אויף היינעל-מעג? מירה (מיט קראפט). לאז מיר צוהיה.

שמעון (מרעט נישט אָפֿ). מיט וואס האסטו מיר צוגעבונדען צו דיר? איך האב אלצודינג, וואס א מענטש דארף; איך בין צו פֿרייערען, און נאך דו ... מיט וואס האסטו מיר צוגעבונדען? פֿער'שענע האסטו מיר. די וועלט זעה איך נישט אָהן דיר. צוויי יאָהר — ס'איז נישט אים מאַג. אפשר איז דאס א קרענק אזוינע, — ווער זשע וועט מיר אויסהיילען?

מירה. בעסער וואסטו איצט נישט גערעדט. בעסער וואלט זיין שמעון. אפשר וואלט בעסער געווען, איך ווויס נישט שטענדיג מאכסטו אזוי, אז איך זאל מיט דיר נישט קענען איבער-רעדען. דו ווייסט דאך, איך האב א געמיינע הארץ און בין מיט אלע דינג צופרייערען. דארף מען ווארטען? — וועל איך נאך צווארטען. איך בין אַנאַרבייט-מענטש און דיר וועט זיין גוט ביי מיר. גלויב מיר, ס'וועט דיר זיין גוט. איך וועל עפֿענען א מאסטעס-קאזא ... איך וועל זיך לעגען אין דער לענג און אין דער ברייט, אז דיר זאל זיין גוט. גייעב מיר דיין ווארט. איך בעט נישט און איך האב נישט קיין מעגות, איך זאג נאך: גייעב מיר דיין ווארט.

מירה. וואס? א ווארט? (זי וויל כאפען דעם געדאנק) אלע ווערטער ... איך גייעב דיר אלע ווערטער, וויפֿעל איך האב. אז דו רעדסט מיט מיר אזוי, ווער איך שוואך ... אָבגעלאזען ... דארפסט אָבער מיר אויך פֿערשטעהען. דארפסט פֿערשטעהען. אָם האב איך זיך דערשראקען. וואס זשע רעדסטו. איך דארף זיך באלד אויפהיבען אין דער הויך ... פֿערשטעהסט מיר, שמעון, אין דער הויך. וואוהין? ווייסט איך נישט. עפֿים ווילט זיך עפֿים ווילט זיך אזוי שטארק, אז כאַטש שטארק. איך וויל עפֿים אזוינס, וואס איך האב נאך קינמאל נישט געזעהן. ס'קען זיין עפֿים א שעהנע זאך; ס'קען זיין, עפֿים א שטאלצע זאך.

שמעון. האסטו נישט געדארפט געהן אהין.
מירה (הערט נישט). עס טרעפט אמאל, אז איך פֿרעג זי אלעין ווי פֿון שלאף: פֿאר וואס בין איך דא? נישט דא, און צימער (אונגעדולדיג) נאך דא. (מאכט א בעוועגונג מיט דער האנט) פֿאר וואס? צו בין איך אהער געקומען צו פֿליהען, צו האט מען מיר

אין קומען פערשטערט און אהער געבראכט. און איך קוק אין פֿענסטער. און הייב זיך אין פֿענסטער אריין. עפֿים זעה איך דאָרט. וואָס זעה איך? וואָס? איך וואָס אלען נים. עפֿים שיינט צו מיר. עפֿים רופֿט... (פֿלעגלונג אין זי ווי צו זיך געקומען) דאָס רעד איך מיט דיר. שמען.

שמען (אין פֿערצווייפֿלונג). פֿאר וואָס פֿערשטעה איך דיר נים. איך בין ווי אַ האַלץ. מיין סח ווערט ווי אַ שטון. איך וויל מראַכטען מיט דיר צוזאמען. — און איך קען נים. און לועב האָב איך דיר מיטן גאנצען הארצען, מיט דער גאנצער נשמה.

מירה. איך קען דיר דען געבען מיין וואָרט? וועמען? דיר? איך פֿיהל דאָך נאָר אַ חבֿיבֿות צו דיר. איך לאָז זיך נאָר אַראָב צו דיר... (שנעל) נין. איך לאָז זיך נים אַראָב. (האַט חבֿיבֿות) נין. איך לאָז זיך אַראָב. וואָס וועט זיין — איך וועל דיר געבען אַ וואָרט. (צולאָכט זיך אינמרוינדיג) נאָך דער חתונה וועסטו מיך אַוועק. פֿיהרען צו זיך. אָם אין אזאַ מין שטיינעל מיט אַ פֿענסטער. איך אַ יאהר אַרום וועט זיין אַ קינד. בי מיר. איך וועל ווערען דאָר. ווי אַרע אונזערע. די אויגען מיניע וועלען ווערען אינגעפֿאלען. איך זאָל שוין מעהר נים זעהען די ליכטיגע וועלט. די וועסט ווערען גראָה... ווי אזוי וועסטו די מיר דאמאלס זאָגען? מירה, איך האָב דיר ליעב? שמען, מיט מיך באלד אויפֿן אָרט.

שמען (האָנגונגסלאָז). ווימער דאָס אינגענע. ווימער — נין, ווימער.

מירה (טהוט זיך אַ חאפֿ). אוראי נין. אלע מאָל — נין. (וואַקעלט זיך) און אָפֿשר אַמאל — יא. נין, נין. איך האָב דאָך דיר נים ליעב. ווי מיט אַ ברודער רעד איך מיט דיר, ווי מיט אַ נאָרישען ברודער. און איך דארף דיר האָבען. אויף עפֿים דארף איך דיר האָבען... נין. איך דארף דיר נים. (קוקט אויף איהם, ווי עפֿים שטארק פֿערוואַנדערט.)

שמען. נו, לאָמיר שוין אויפהערען רעדען וועגען דעם. איך וועל ווימער שוויגען. ביוועל ווימער קלייבען נעלד און שוויגען. איך וועל עפֿענען אַ מאַסטערסקאַיאַ. די געשעפטען וועלען בי מיר געהן גוט, אָפֿשר וועט דאָס עשירות דיר ווייכער מאַכען.

מירה. דאָס אַ וראַי נים, שמען. בי דיר וועט אויסוואַקסען אַ באָרד און וועט גראָה ווערען. (זי האָט זיך אינגעקוקט אין איהם און זיך צולאָכט.)

שמען (ערנסט). איך בעט דיר... איך וועל וואָרטען. איך קען. איך מוז. איך וועל ס'ווי אָהן דיר נים לעבען. דיר האָסט מיך אינגאנצען אריינגענומען צו דיר און די הענד.

מירה (קנטישט מיט די פֿליצעס). איך וואָס, די וועסט וואָרטען. ביז איך וועל זיך אונטערגעבען. אָם דערפֿאר האָב איך מורא... נין, איך האָב נים מורא. איך וועל זיך נים אינטערגעבען. — קומטאל נים. אָדער אָפֿשר וועל איך זיך אונטערגעבען... שמען. וואָס זשע טהוט מען. וואָס זשע זאָל איך טהאָן? זאָג.

מירה. זאָג זיך אָב פֿון מיר. אזוי וועט זיין בעסער. די וויסט דאָך, איך דארף דיר האָבען נאָר... (האָט זיך איבער).

שמען. זעה אַ פֿינגע זאך האָסטו געוואָלט זאָגען, מירה... נאָר איך וועל וואָרטען. און אָפֿשר... ווער וויסט... (עס הערט זיך אַ שטארק געוויין).

מירה (דערשראָקען). ווער וויינט דאָס? (עס געהט אַריין נבאי, ער איז אויפֿגעוועקט).

נבאי. דאָס איז נים צום אויסהאלטען... נים צום איבער-מראַגען. דער סח שפּאַלט זיך. איך בין אַנטלאָפֿען פֿון דאָרטען... שמען (רוהיג). וואָס איז דען דאָרט אזוינס?

נבאי (קוקט אויף איהם). פֿערקע איז נאָר וואָס געשטאָר-בען. אַרויפֿגעפֿאלען אויפֿ'ן געשטאָרבֿענעם און שוין נים אויפֿגע-שטאָנען. (מיט צאָרן) א...!

מירה. עס קען נים זיין, נבאי. פֿערקע. (הויך!) פֿערקע ד (מיט אַגעשרי) פֿערקע!

שמען. אָם דאָס איז מאַקי נים גוט. דאָס מין איך אויך אזוי.

נבאי. וואָס? וואָס מיינט איהר אויך?

שמען. זי האָט נים געמאָרט שטארבען. זי האָט געדארפֿט אַן זיין האָבען די קינדער. וואָס, מיט איהר פֿערצווייפֿלונג וועט עז איהם סתיה מתיים זיין, וואָס? מירה. איך קען נים הערען, זיין די רעדסט... הער אויף.

שמען. די ווילסט מיך נים פֿערשטעהען... מירה... איך זאָג נאָר, אז דאָס אַרט מיך נים.

נבאי (בייז). אַרבעט, לאָמיר נאָר הערען אַמער דרישה...

שמואל. איך וועל נישט, וואס וועט איהר פון מיר האבען.
איך פערשטעה אלעדינג. לאזט מיר צוהר.
נבא. מיט וועמען וועט וואל איך רעדען. נעמט מיר
אהער דעם בר-מינן קונה, וועל איך איהם אויפמונטערן. איך
וועל אין איהם אריינבראען א צארן...
שמואל (רוקט זיך אָפּ פון איהם, נעהמט דאס היטעל).
איהר מאכט מיר אנדוהיג מיט אייערע שמועסען. משעצט מיר
גוט. מיר, איך געה אוועק.
מיר. ס'איז מיר שווער... ס'איז מיר שרעקליך... זיין נאך
אביסלער. זיין, בעסער געה.
שמואל. וואס וועט לאזט ער מיר נישט רוהען?
נבא. מיט וועמען וועט וואל איך רעדען? (קוקט זיך ארום)
מיט די וועג. א, איהר וועג. איהר פערשאלטענע, רוהיגע,
געוויינלעך וועג. איהר ערות פון געוואלד-פעש... פערשאל-
טענע, מיינע וועג. הערט איהר? פון דער אנפערשעמטער
קראפט, פון דער אנגענעמער מאכט איז געשטארבען צוויי
און מויעלען נאך אומקומען מויענמער. שרייט וועט, איהר וועג,
שרייט וועגן דעם!
שמואל (קאלט). און איך רעדען, אז ס'איז בעסער זיין גע-
דולדיג און געהאראט. מען דארף שווייגען און ארבעטען.
נבא. הערט, מיר. מען דארף נעהמען זייערע קערפער
און אריינזארגען אינמיטען שטארט. לאמיר נעהמען א שווערד און
לאמיר זי אריינשטעקען אינ'ם הארצען פון דער שטארט. א שווערד,
בעגאסען מיט אונזער נאז, לאמיר הארצען אין שטארט אריין. ווי
ס'מיינען מיר דאס אזוי שטארבען, אזוי...
מיר (מיט הייליגכונט). איך וועל געהן מיט איך, נבא,
— איך וועל זיין מיט איך. שמואל, — איך וועל געהן מיט איהם.
שמואל (ווערט אנגעצונדען). איך פערהאט איהם... איך
זאג דאס אפען: איהם האט איך אלע זינע חברים, אָם די גאנצע
באנדע יסח'שמי'ניקעס, אַנקוקען קען איך זי נישט. מיט וועמען ווע-
סטו געהן. פון זי נעהמען זיך אלע אונזערע צרות. קעמפפען.
מען וועט אונז צוטרעטען, ווי די ווערים. איך נעדענק נאך פאר-
איהרען. איך נעדענק, וואס ס'איז געווען פריהער מיט דריי יאהר.
מ'האט געשלאגען, אריינסגעשיקט און געמאכט אונז שטיל, ווי די
שטעלעך. מיר אלע געדענקען דאס גוט. ס'אז הונגער. קינער

איז נישט שולדיג. ס'איז איצט א קריזיס. מען דארף זיך איבערמיט-
שען, וועלען ווייטער די געשעפטען ווערען בעסער. מוועט ווייטער
זיין ארבעט...
נבא (מיט פערזאכטונג). איך האב איך דען גערופען? איך
ווארט בעסער גערופען א שטיין, א שטיין קען מען האטשט ווארפען
דעם שונא. איך האב גערעדט, נאך דאס האבען זיך ביי מיר גע-
מישט די געדאנקען... א געוויינ, א קלאג, קינדער-קאליקעס, און
קען איין צארגענדיגען קרעכץ... די געדאנקען האבען זיך ביי מיר
געמישט... קען איין צארגענדיגען געשרי האב איך נישט געהערט.
אונטערטהעניג לעבען זי, אונטערטהעניג שטארבען זי און אונז-
טערטהעניג וועלען זי בעגעגענען דעם מארגענדיגען טאג.
שמואל. אדאי. און וועלען טהאן זעהר גלייך. מיר מווען
זיין אונטערטהעניג, מיר מווען שווייגען... שטענדיג. ס'איז איצט
די בעלי-בתים אויך שלעכט. מען דארף אויף זי אויך בחמנות
האבען. האסטו אויף זי רחמנות, האסטו אויף זי אלע רחמנות...
נבא. איהר הערט מיר? אָם דאס איז די פלינד פלינד
פאלק. דאס איז די שפראך פון א שונא. אויף וועמען רחמנות
האבען, די טעמפער, פלינסטערער מענטש?
שמואל. שטילער אביסעלע. — איך האב פאר איך נישט
מורא. פאר איך האב איך שוין אדאי נישט מורא. איך וועל,
וואס מען טהוט מיט אזוינע, ווי איהר...
מיר. שווייג, שמואל. ווער אנטשווייגען, איך בעט דיך.
די מוז.
נבא (לאכט מיט גיפט). רחמנות האבען, מיר, רחמנות
האבען אויף די בעדריקער, די שטיינערנע הערצער! פערניכטעט
זי, אָם דאס וועט זיין אייער רחמנות. פערברענט זי, דאס וועט
זיין אייער גוט. לאמיר זיין בלוטדורשטיג, לאמיר זיין אומרער-
בארעמיג, גרויזאם... די קינפטיגע מענשהייט וועט אונז פער-
שטענען. זי וועט זאגען: אייער שרעקליכער צאָרן איז געווען
דערבארטונג, אייער גרויזאמקייט איז געווען רחמנות. וואָרום
צוואקען א הארטען שטיינערדיגען באָרען קען מען נאך מיט א
שטארקען אקער. און אייב עס דארף יא פערנאכען ווערען בלוט.
איז וואס איז א קליין שטעלע אין פערנליך מיט גאנצע ימים.
וואס איז א געשרי פון א בעדריקער אין פערנליך מיט דעם
מויענטיאהריגען שרייט פון די ארימע. וואס איז זיין שרעק, וואס

און זיין וועהמאג געגען די מארטירער-לידען פון דער מעגשהיים.
דערבארמונג, — א פליך צו דערבארמונג! רחמנות, — א פליך צו
רחמנות! לאמיר דאס לאזען פאר זי. לאמיר נישט אבמערקען
אויף אירן שפאן... און אז דאס וועט געשעהען, מיר, וועלען
אויפשטעהן די מויער... זי וועלען צוברעכען די קיגרים ווערען און
וועלען ארויסגעהן, כדי צו זעהען דאס געוואונשטע, לעבען, און
מיר וועלען זי אוממערקען. מיר וועלען זי זאגען: געהט אהין
רוהיג צווייטן און אייערע קברים, — אייערע קינדס-קינדער וועלען
בעפרייט, אייערע קינדס-קינדער האבען דערוועהן א נישט לעבען.
מיר, צו וועט דאס געשעהען?

גבאי. עס וועט... פאר וועהמאג האבען זיך מיר אויף גי-
לגע די געדאנקען פערפלאנטערט. עס וועט געשעהען, מיר, די
פערטוממע, די בלינדע, די פלינדערע — זי וועלען, זי וועלען.
זי וועלען זיך אהין, אבער מיר וועלען זיך אויף. קוקט זיך אהין...
מיר וועלען זיך אויף, און דער הויך. דער אטעם פון ארבעטער-
צאָרן שוועבט אומעטום... און וועלען ס'איז אזוי שלעכט ארום און
ארום, וואלט איהר וואָגען זיך אליין: די טויזענטיגער-הונדערט
געהט שוין פערט. די שלעסער ווערען שוואכער. עס קענט שוין
די איינערנע מיר... מוטיג! מיר וועלען אויסברעכען די מיר...
שמען. איצט וועט איר, ווער ער איז.

מיר, די פיסט נאך דא, שמען... וואס טהוט ער דא?
עס דאכט זיך מיר, איך בין אקארשט געבוירען געווארען... אט
אין די שטוב, די בראַטע, די אַרומקומט, און אויף דער קיגריה
אין אזוי ליכטיג. געה אהיים, שמען.

שמען. איך געה, מיר, איר האב קינמאל נישט גערעכענט:
אז דו... (מאלט מיט דער האַנד)

מיר, (אונגעוואונדען). איך וועל, איך וועל, נאך געה שוין
אויסק. (שמען קוקט אויף איהר א וויילע און געהט אונטען נישט
געווענענע).

מיר, רעדט נאך, גבאי, רעדט. (קוקט אויף אירם מיט
ענטזיצונג. עס געהען אריין בערמאן, דוד, נחמה. נחמה
וועלט שטילערהיים. ווען זי קומען אריין, געהען גבאי און מיר, און
אונטען איינער פֿונעם צווייטען).

בערמאן (פֿונעם צווייטען). אה-אי-אי. שווערע צייטען, שלעכטע
צייטען. כוואלט וועלען וועלען, וואס מראכט ער זיך דאָרט אויפֿ'ן

הימעל וועלען דעם. (צושפרייט די הענט) אה-אי-אי, אה-אי-אי.
נחמה (האט זיך אנדערגעזעצט. וועלט). אפשר אין דאס
אונז אויך בעשערט. אפשר וועט מאַרנען מינה אדער אנדער
צוהן. א, נאָט, העלף זשע אונז, האב רחמנות אויף אלע דער-
שלאנגענע. מיט דעם טויט פֿון די צוויי וואָרען זיך שוין ענדיגען
די צרות אויף דער וועלט. עפֿנס און מיר שווער אויפֿ'ן האַרצען,
בערמאן. דאס האַרץ וועלט, עס וועלט ווי נאָך אַנאָנגענעם.

בערמאן. אה-אי-אי, נישט קיין כח, נחמה, אה-אי-אי, אה-אי-אי.
(פֿויער. נחמה וועלט. גבאי לעגט זיך אויף דער פֿאָרלאַנגען געבען
פֿער-טאָפֿ און דעקט זיך צו מיט'ן מאַנטעל. מיר, לעגט זיך
אויפֿ'ן בעם. נחמה שטערט אויף, געהט צו צום בעם און לעגט
זיך מיט די קינדער. בערמאן טהוט זיך באלד אויס און לעגט
זיך געבען גבאי. ער קעהרט זיך אויס מיט'ן פֿונק צו דער וואַנד).
בערמאן. אה-אי-אי, אה-אי-אי!

(ענדע פֿונעם צווייטען אקט).

דריטער אקט.

דער וועגנער צימער. פֿון דעם מעקל אין געבליבען נאָר נחמה'ס
בעם, א קושען און אַנאָלע קאלדער. מיר, בעם, א געקעל, דער
פֿער-טאָפֿ. ס'איז מיטאָנגע-יטונאר. די ווען שניט. פֿארבט דעם פֿעני-
סטער געהען אלע מאָל דורך העלער מאַנספֿערוואָגען. די קינדער וועלען
אויפֿ'ן בעם; אט הייבען זיך און וועלען, אט הערען זיך אויף. אויפֿ'ן
געקעל וועט אַס נחמה. שם שטעהט מיט'ן מידע און האַנד
בזם פֿענסטער און קוקט ארויס אויפֿ'ן גאס.

שם. די פֿענסטער וועלען אַפֿגעגאנגען. ס'איז היינט א שעה-
נער טאָג. הייטער. דורכגעגאנגען א היפֿעל ארבייטער. וואוהין
געהען זיך דאָס?

דוד. איך וועל!

שם. דו וועלט? קענט וועלען שעהנע זאכען.
דוד. אז איך וואָג, איך וועל, הייסט עס איך וועל.
אַסנת (מרייטעלט מיט'ן קאָפּ). פֿון אינדערפֿריה אן איז דאָ
נישט רוהיג... (די קינדער האַבען אַנגעהויבען וועלען. פֿרוהער
נחמל, נאָכדעם הערשעלע).

נחמה (אויפגעשפרונגען פון ארם). ווימער ווינט איהר?
וואס וועט זאל איך איך געבען? וואס? דאס פלייש מינס? נאט,
עס, שניידט און עסט. רייסט מיר! רייסט מיר!

בעטקע. איך קען שוין נישט אויסהאלטען. איך בין דען
שווארץ? פון נעכטיגען טאג האסטו מיר קען פונעל ברויט נישט
געגעבען. נעה, קריגע ערגיץ, בעט ערגיץ אויס. (אלע האבען
ווימער אנגעהויבען וויינען. שם איז אפגעטרעטען פנים פונעם
און קוקט אין סדר אריין).

נחמה (פראנטערט זיך אין די רעד). וואס זאל איך מיט
זי טהאן? ביי וועמען בעטען ווער וועט געבען? הערט שוין אויף.
פעטער, בין וואנען וועט איהר דאווענען, איהר זענט משוגע. צו
וואס? (צו די קינדער) שטיל זאל זיין. איהר הערט, קען פארע
זאל איך פון איך נישט הערען! איך בין אויך הונגעריג און שווימ.
איך שווימ, יא! איך וויל נישט הערען אייער קול, שא זאל זיין!
וואס? הונגעריג זענט איהר? ווי סממעט איהר עס זיין הונגעריג?
שטיל! (זי געהט צו צו זי און שלאגט זי). איך וועל איך דער-
הרגינען. נעכטען האב איך איך געגעבען צו שטיקעלעך ברויט,
דארף איך זיין נענט אויף א גאנצען מעת-לעת. איך בין נישט קען
גביר'נמע, איך זאל איך האדעווען מיט ברויט אלע שעה. שטיל
זאל זיין, שא! אלע שטארבען דא פאר הונגער, און קינדער שרייט
נישט. קיינעם הערט מען נישט, נאר איך. (די קינדער וויינען נאך
העכער)

שם (האט אויפגעהויבען דעם קאפ). איך קען דאס נישט
הערען, נחמה.

נחמה. טאג גייעט זשע ווי עסען, פעטער. פעקויפט אייער
סדר און בריינט זי ברויט, אויב איהר האט אזא הארץ. איך
האב שוין פעקויפט אלעדינג, וואס ל'האב געהאט, און מין
הארץ איז געווארען א שטיין. איך בין פון זינען אראב, פעטער!
וואו איז מונה? צוויי טעג אז מונה איז נישטא!

אסנת. מען דארף זיך נישט מאש זיין: גאט וועט העלפען.
ער וועט קומען אהיים. ער וועט קומען... אז גאט האט מיר מיין
קלייניקע אפגעגעבען צוריק...

נחמה (חאקט איהר איבער די רייד). ווער? גאט? (וילאכט
איראניש) אמאל האב איך אויף מונה'ן קוקען נישט געקענט, און
איצט פרעג איך אין אנגעטען: וואו איז מונה? אט וואס גאט קען

מאכען. ל'האב מורא און מונה'ן. אז ער איז געווען יונג, א כוונא
איז ער געווען, מונה, האב איך נישט געוואלט חתונה האבען פאר
איהם. איצט האט ער לייעב דעם טרונק, אי אלט איז ער געווא-
רען, און איך צימער און פרעג: וואו זשע איז מונה? וואו איז ער-
אוינגעקומען?

דוד. ווימער דורכגעגאנגען ארבייטער.

נחמה... און דאס הארץ קלעמט. וואס איז דאס פאר אנה-
אומגליקליך הארץ? הא? וואס רעד איך? די קינדער מאכען מיר
גאר משוגע. הא? וואס האב איך גערעדט? (קוקט זיך ארום).
מונה איז שוין צוויי טעג אהיים נישט געקומען, — און איך בין רוהיג.
ווימער ווינט איהר, קינדער! שטילעך! לאכט... נישטא קען הונג-
ער, נישטא קען ווימער. אינדרויסען איז ווארים, קיטל. דער
טאטע האט געבראכט געלט, מיר וועלען קאכען א שעהגע וועט-
שערע. וואס נאך דארפען מיר? גאט, וואס דארפען מיר נאך? —
ל'וואלט וועלען וויסען, וואס דרעהט זיך מיר אזוי דער קאפ און
עס שיינט עפנים אין א אויג? דאס איז דערפאר, קינדער, וואס
אונזער טאטע, געכאך, איז שוין צוויי טעג און דער היים נישט
געווען!..

אסנת. אפשר האט ער בעקומען ארבייט? מען קען גאר
נישט וויסען, ח'חי. אין א גוטער שעה איז ער ארויס פון דער היים.
און האט געגענגען א מענשען... א גוטען מענשען, ח'חי. איך
יענער האט איהם געוואנט: אט האסטו, מונה, ארבייט פאר דיר.
(שם שאקעלט צו מיט'ן קאפ) איז אוועק מונה ארבייטען און וועט
בריינגען א קערפעל. ח'חי!

נחמה (געריהרט). עס האט א פנים פון א אויסגעטראכטער
מעשה. פון א שעהנער מעשה! אז איך בין געווען א קלייניקע.
אסנת, פרעג איך ווימער זיך פעקלייבען אויפ'ן אויווען, און די
באפע פלעגט מיר הערצעהלען פלעשיות. דער טאטע, שלאפט. די
טאטע פליקט פעדערן, און איך פלעג זי אראפבויען אט אזוי-
מיט'ן קאפ אראב און פלעג הערען, און פלעג זעהען, ווי אויף א
הויכען בארג, אויפ'ן גרינעם גראו שטעהען א פאר דייטשען, א-
פאר דייטשען!.. (אפגעהערציג) מונה איז אוועק אין בעס. ער האט
נישט געקענט הערען ווי די קינדער וויינען, אזוי האט ער געוואנט...
און איך האב זיך מיט איהם צוקריגענט, איך דארף איך זאגען:
דעם אמת, ל'האב איהם צוברייערט.

אסנת. מיר זענען אלע אזוי. מיר האבען ליבע די מאנען.
גל וסן זי געבען אונז עסען, חי-חי.

נחמה. איך האב איהם געוואלט: דו ביסט געווארען א שוור
און קענסט גאר נישט פערדינען. דו קילעסט דינע קינדער, מונה!
(זי ווערט ערנסט) ער האט מיר געגעבען א קלאפ... אסנת, ער
האט מיר געשלאגען דאס ערשטע מאל פאר די גאנצע צוועלף יאהר!
איך האב נישט געשריען, נין, אסנת, איך האב נישט געשריען. איך
האב צונויפגעפרעסט די ציהן און געטראכט: פערפאלען מיין
וועלט!

אסנת (ווייזט אויף זיך). און איהר מינט אפשר, אט דער
גוף האט וועגן איבערגעמראגען? ס'קען זיין, אז א בעל-עולה שלאגט
נישט אזוי זינע פערד, ווי מיר האט געשלאגען מיין פרויעל, עליו
השלו. ס'פערנעסט זיך, נחמה! און פרעגט, וואס האב איך
אויסגעשפילעט? איך זיין אמאל און דערמאן מיר מיין לעבען. נאך
וואס האב איך חתונה געהאט? נאך וואס האבען מיר זיך געמוט-
שעט? נאך וואס האב איך קינדער געהאט, אז פון צעהן איז מיר
סך-הכל איין קאליקע געבליבען? אט אזוי זיין איך און בעטראכט
מיר דאס לעבען. איך דערמאן זיך, אז פרויעל האט אמאסער-
קאזא געעפענט... וואס ס'האט זיך דעמאלט געהאטן מלאכה
האבען זיך מיט אונז געשפילעט, ס'איז אבער נאך נישט געבליבען!
מ'האט נאכדעם די מאסערס קאזא פערמאכט, -- אלעס פערחתמ'ט.
ס'איז נאך נישט געבליבען, נחמה! צעהן קינדער האב איך געהאט...
געשטארבען איינס נאכ'ן צווייטען, געשטארבען, און מיט יעדען
בעזונדער פלעגט, דאכט זיך, די נשמה ארויספליהען פאר וועה-
טאג, -- ס'איז נאך נישט געבליבען, נחמה. נאך נישט!... וואס
זשע האב איך אויסגעשפילעט? נאך וואס האב איך געלעבט?
שם (שאקעלט צו מיטן קאפ). האסט נישט געפרעגט, אסנת,
גאר קיין תשובה וועסטו נישט בעקומען.

נחמה. איך וויל דאס נישט וויסן... וואס איז מיין עסק?
מיין הארץ פלאצט מיר! פאר וואס? האטש ס'איז נישטא ביי וועמען
צו פרעגען, איך וועל אבער אלץ שרייען: פאר וואס? וואו איז
גערעכט'יגקייט? (אסנת וויל ענטפערן, שם שלאגט איהר איבער).
שם. לאז זי זיך אויסשריען. אז זי וועט שווימען, ווער
זשע וועט זאגען, אז ער (ווייזט מיטן פינגער צווייף) ליבט מיט
דינע געליבטע און אויסדערוועהלט? (די קינדער האבען ארומגע-
הערט)

דינגעלט נחמה'ן און וויימען. זי בעקוקט זי ביים שלאף. באדער
האט זי רחמנות געקריגען).

נחמה (מיט הארץ-קלעמעניש). איך האב זיך אויף זי מיין
כלום פערנאמען. (נעהמט נחמ'ל'ען אויף די הענט, קרעכצט
שטילערהייט און קושט איהם הינט) ווייטער דאווענט איהר,
פעטער? פעטער, ס'איז דען עמיצער דא אין שטאדט אומגליק-
ליכער פון אונז?

שם. זאג איהם, דעם אויבערשטען: נאט, איך בין אלצדינג
מקבל באדבה פון דינע הענט.

נחמה. נו, און גערעכט'יגקייט?

שם (קלאפט מיט דער האנט איבער'ן סדור). אט דא איז זי.

נחמה (פערצווייפעלט). מעהר נאך נישט, פעטער?

שם (פייערליך). גאר נישט!...

נחמה. פאר וואס זשע האב איך אבגעלאזט מונה'ן? פאר
וואס בין איך נישט ארויסגעלאפען און נישט א געשרי געגעבען:
מונה, קעהר זיך אום, איך בין דיר מוחל... און מעהר נאך נישט,
פעטער, וואס נאך א מאל! שטיל וואר זיין, קינדער! שטיל!
(ווערט אין פעס און שלאגט זי) צו איך רעד איך: שטיל וואר זיין!
שם (מיט בעדויערן). גאר נישט!

נחמה. נו, נישט, נישט! (צערשטריקט) איך וויל אלצדינג,
איך זעה אלצדינג. עס קען זיין, מונה וועט קומען, אדער אפשר
וועל איך איהם נאך א מאל געהן זוכען, נאך איך פיהל, --
עפנים רוקט זיך אויף אונז, עפנים געהט!

אסנת. שרעקט נישט די קינדער, נחמה.

נחמה. וואס זשע -- איך זאל זי מאכען לאכענדיג? דערצעה-
לען, וואס עס שוועבט ביי מיר אין קאפ? (פלוצט, מיט פרייד)
מיר פליהען אוועק, קינדער, מיר הייבען זיך אויף אויף די פליגעל,
מיר... (האט זיך צווייגט).

אסנת. געהמט איינער הארץ אין די הענט אט אזוי. איך
ווייס, וואס עס הייסט הארץ-וועהמאג.

נחמה (מייד). ס'איז מיר פֿינסטער, אסנת, וואוהין איך
טהו זיך א קעהר, פֿינסטער; וואוהין איך טהו זיך א ריהר, שטעהט
א וואנד. און דאס הארץ טהוט וועה, אוי טהוט עס וועה!
שם (האט א קוק געגעבען אין פֿינסטער). אט געהט
בערמאן.

אסנת. אפשר וועט איהר עפּנס, נחמה'ניו, געוואָהר. ווערען
פֿון מונה'ן.

נחמה. וואו וועט איז ער? (לויפֿט צו צום פֿענסטער).

ש. דאָ קען מען איהם שוין נישט זעהען. ס'פֿאַקט איז ער
צוריק אין מויער.

נחמה (עפֿענט די טהיר, שטעהט און וואַרט. אין קאָרידאָר
וועט, בעווייזט זיך בערמאן). געהט גיכער, בערמאן. אפשר וועט
איהר עפּנס פֿון מונה'ן?

בערמאן (ענטפֿערט, געהענדיג איבער'ן קאָרידאָר. אויף
די פֿלויצעס טראָגט ער אַ פֿאַר אלטע הויזען). וואָס אויף די גאסען
עס טהוט זיך איצט! מ'האָט מיך שווער נישט דערקענט. אַח-אַי-
אַי! (געהט צוריק אין צימער) פֿון דער זיט אנערלעס און פֿון דער
זיט אנערלעס!

נחמה (אונרוהיג). איך פֿרעג איך פֿון מונה'ן! איהר האָט
גאָר נישט געהערט פֿון מיין מונה'ן? (בערמאן קוקט אויף איהר
שטארק פֿערוואונדערט. פֿונקט ווי ער קלערט ביי זיך, וואָס בערמאן
איהר פֿראַגט).

בערמאן. וואָס? פֿון מונה'ן? שמעונו'ן האָב איך בעגעגענט.
דאָס איז אמת. ער איז געלאָפֿען, שמעון, ווי אַ משוגע'נער. אַח-
אַי-אַי. מונה'ן האָב איך נישט געזעהען. (לאַכט איראָניש) זי מיינט
אויסדער טראָגט איצט אַרום איהר מאַן אויפֿ'ן קאַפּ. מען
טראָגט זיך אַרום מיט איהר מאַן, אַח-אַי-אַי. געהט זיך אַקארשט
דורך איבער די גאסען, וועט איהר וויסען, וואָס עס טהוט זיך
לאָזט זיך מיך צו זעהען. כּוועל זיך אַברוהען אַ מינוט און וועל
ווייטער געהן.

ש. וואָס דערזעהלסטו דאָרט. בערמאן? איך פֿערשטעה
נישט גאָר נישט.

בערמאן (זעצט זיך נעבען אַסנת'ן). רוק זיך גאָר, אַרמט.
אַח-אַי-אַי. (לעגט די הויזען אויפֿ'ן קאלמען פֿייער-מאַפּ) וואָס פֿער-
שטעהט איהר נישט?

אַסנת (טרייסעלט מיט'ן קאַפּ). איך קען אויפֿשטעהען...

בערמאן. זיך. אַרמט. אויך וועט, אַח-אַי-אַי! נישט וואָס
צו פֿערשטעהען, שם. עס איז קלאָר. איך בין אַ פשוטער מענטש.
פֿון יענער וועלט, אי דאָס זעה איך אויך, וואָס עס טהוט זיך.
גערענקט וועט. — אזוי האָט בערמאן געזאָגט. פֿון וואָנען געהען

זיך אלע צרות! אלע שטאמען פֿון אַמין וואַרצל. איך לעב און איך
וועט, אויך אלע צווייגען, וויפֿעל ס'איז דאָ אויפֿ'ן בויס, געהען פֿון
אַמין וואַרצל. דער וואַרצל איז דער הונגעריגער מענטש.

נחמה (סטארעט זיך איהם מאַכען אויפֿמערקזאם). איך פֿרעג
איך וועגען מונה'ן. בערמאן. הערט זיך אַמין, וואָס איך זאָג. האָט
איך קומען וועגען איהם נישט דערזעהלסט? האָט איהר נישט געהערט,
למשל: מ'האָט געהרגט אַ מענטשען ביי-נאָכט, אַ מענטש האָט זיך
אויפֿגעהאַנגען?

בערמאן. אַח-אַי-אַי! פֿון וואָנען זאָג איך וויסען? וואָס
דולס איהר איצט דעם קאַפּ מיט אַייער מאַן? נישט ער אַייער וועט
אומקומען. איהר וועט נאָכדעם דערמאָנען מינע רייד, — איהר
וועט זאָגען: בערמאן דער שומה האָט געזאָגט. אַח-אַי-אַי! ס'איז
דאָ אַייער בערמאן, ער וואָהנט ביי מונה'ן, און ער האָט דאָס
געזאָגט.

אַסנת. מען קען איך נישט פֿערשטעהען. רעדט ווי אַ מענטש.
בערמאן. ווי דען רעד איך? ווי אַ פֿערד? אין שטאָרט און.
נישט רוהיג... מען קומט פֿון דאָנען. מען קומט פֿון דאָרטען. און
פֿאַר וואָס טאָק, פֿרעג איך איך, זאָל זיין רוהיג? וואָס איז?
מ'האָט אפשר געבראַכט ברויט און אויסגעשניט אין די גאסען
נעהמט, הונגעריגע, וויפֿעל איהר דארפט? צו אפשר האָט מען
געבראַכט קוהלען און צוגעבען די אַרימע לייט? איך בין אנאלטער
הונד און איך האָב גאָר נישט, נישט קיין קול, נישט קיין ציהן. און ווי
זענען נישט קיין אלטע הונד (נעהמט אַרויס פֿון קעשענע שוואַרץ
ברויט און געהט צו צו די קינדער) און איך האָב איך לעקער
געבראַכט. ס'איז טאָק נישט קיין לעקער, גאָר ס'איז בעסער פֿון
לעקער. עסט, קלייניקע, עסט, מענטשעלעך (גויעט יעדערן אַ
שטיקעלע).

בעטקע (מיט פֿרייד). מאַמע, ברויט! (שריט) ברויט,
ברויט! מאַמע, נאָ דיר אויך אַ שטיקעלע. נעהט וועט, נישט, שטעט
זיך נישט.

נחמה (גלעט ווי איבער'ן קאַפּ). עס אליין. איך בין דען
הונגעריג?

בעטקע (מיט טרערען אין קול). עס וועט, נישט, (שטופט
איהר דאָס ברויט אין מויל) מאַמע, מיינערע מאַמע מיינער.
אסנת. מוטשעט זיך נישט, נחמה. געהט אַ שטיקעלע.

בערמאן. איצט קען מען ווייטער געהן. (הענגט די הויזען אויף דער וואנד) מ'האט זי שווער נישט צוריסען. נ. א טאג הינט. איך געדענק נאך נישט אזא מאג.

שם (אונגעוולדיג). דערצעהר שוין אמאל, וואס האסטו געזעהן.

בערמאן. איהר דארפט מיך פערשטעהען פונ'ם ערשטען ווארט. איהר קוקט דאך אריין אין די ספרים. דער עולם קאכט זיך. דער עולם מאכט מיט די קולאקעס אט אזוי! און אזוי מאכט ער אויך, ווי א ליב אין וואלד. (שטעלט אויס די ציהן) און עס רוישט. איהר האט געהערט. ווי דער ווינד רוישט? אזוי רוישט דא: שיש, שיש, שיש!

שם (מיט פערדרוס). וואס וועט האסטו געשווינגען? איך וועל אויך געהן זעהען.

אסנת (אונצופרידען). מענטשען געהען פון זינען אראפ. וועגט צרות האבען זי. (זי שטעהט אויף) אי, בערמאן, בערמאן! איהר אויך? מען דארף געהן צום דאוונען. — זי געהען פונ'ם דאוונען. מען וועט פון זי מאכען אהל! מען הונגערט, מען שטארבט, ווער איז שולדיג דערינען? אמאליגע יאהרען פלעגט אפילו נישט זיין, איז פארט געווען גוט. איז געווען א שמחה — האט מען געדא-ווענט, איז געווען א צרה — האט מען געדאווענט, מ'איז געוועסען אין שטוב, און געלאכט שטיל, און געוויינט שטיל. איהר געהט אויך, שם? וואס דארפט איהר געהן? בערמאן זאל געהן, פון איהם איז נישטא וואס צו רעדען. אבער איהר, שם, איהר זענט דאך, קען צוריקגען נישט, א מענטש. א פאפאד'יגער מענטש.

שם. זיך זיך, אלטע, און שווייג. בערמאן. נאט איך א גראשען פאר אלע אייערע ווערטער... (צאכט).

נחמה (טרויעריג). און מיר איז אלץ איינס. זאל מען דארט שרייען, זאל מען שווייגען. מיר איז אלץ איינס. דאס וואס אט דא שרייט, איז העכער פון זי, שטארקער פון זי. און ווער הערט? נחמן, מיר איז אלץ איינס. זוכט מיר נאך אב מיין מונה'ן. (עס עפענט זיך די טהור, און אויפ'ן שוועל בעווייזט זיך הערשעל. ער בעקוקט אלע. אויפ'ן קאפ איז ביי איהם, ווי פריהער, א צונגע-בלעטשטער צולינדער-הוט. ער דרעהט ווילד מיט די אויגען). הערשעל. חא-חא. חא, חא! אהא! (צאכט).

נחמה (דערשראקען). ווייטער הערשעל. שם (מיט בעס). אוועק פון דאנען. געה, נישט-גוטער! (הער-שעל קעהרט זיך אויס און געהט אוועק. עס הערט זיך זיין גע-לעכטער. אסנת געהט נאך איהם).

אסנת. (מיט פערצוויפלונג) אצונד זעה איך, אז איך בין פערפאלען.

שם. ווארט אויס, בערמאן, איך געה מיט אייך. עס וועט נאך נישט זיין, נחמה. זארג זיך נישט. איך זאג דיר: עס וועט נאך נישט זיין.

נחמה (געהט צו צו ש'ן; מיט געבעט). פלעמער. איהר וועט ארומגעהן אין די גאסען... טהוט א נאך מיין מונה'ן. אט געהט איהר אוועק — דאכט זיך מיר, אז איך וועל שטארבען. אזוי-דאכט זיך מיר. עס טרעפט מיר בלוט פון מיין הארץ איבער אלצדינג. פלעמער, איבער אלצדינג. די קינדער וועלען מיך איבער-פיהרען פון דער וועלט. אז איהר וועט זעהען מונה'ן, זאגט איהם מיט מיין קול: קום צוריק, מונה, קום צוריק! נחמה איז שוין אויף דיר נישט ברויט. זי איז דיר מוחל... נחמה זיצט און בעוויינט דורך... (זי האט זיך צוויינט)

שם (געריהרט). הער אויף, נחמה, ער וועט קומען. נחמה (לעגט איהם דעם קאפ אויפ'ן אקסעל). פלעמער פלעמער, איהר זעהט... ער זעהט.

בערמאן (האט זיך אפגעקעהרט). איהר געהט, שם? נחמה (איז צוגעגאנגען צו בערמאנען). און איך פלעמ איך אויך. איהר זענט א גוטער מענטש, אויב איהר וועט עפנים הערען פון מונה'ן, ווארפט אוועק אלצדינג און קומט צוגעהן מיר זאגען. קוקט אין אלע זיטען, לאזט קיין מענטשען נישט פארבן. אז איהר זעט איהם דערוועגן, כאפט איהם אן, אזוי ווי איך, און האלט איהם צו. זאגט איהם ווייך, אט אזוי: מונה, דינע קינדער זענען הונגעריג און בעטען: ברויט, ברויט! און פון שטוב האט מען שוין אלעס פערקויפט. נחמה זיצט אויסער זיך. זי פערשטעהט נאך נישט נחמה, און זי וויל עפנים טהאן. פאר הארץ-וועהטאג, מונה. זי גלויבט שוין נישט נחמה אין קיין שום זאך. מונה, דו דארפט זיך אומקעהרען איהם א מענטש. א שטארקער מענטש און א גוטער בעל-הבית איבער דיין געזונד. זי ווארט אויף דיר נחמה... זי קוקט אזוי ארויס...

בערמאן (הערט, אראפגעלאזען דעם קאפ). גוט, גוט, איך וועל מיט זיך געהען א שטעקען, שם. איהר געהט? וואו איז מיין שטעקען?

שם. איך בין גרייט. דער שטעקען איז אין ווינקער. (בערמאן געהט דעם שטעקען. און בירדע געהט ארויס. נאך זי ליפט ארויס דור. נחמה געהט צו צום פענסטער. זי האט צוגעלעגט דעם שטערן צום גלאז און קוקט ארויס אויפ'ן גאס. עס הארט זיך א דומם גערויש. בעט קע שרעקט זיך).

בעטקע. וואס איז דאס, מאמע? עפנים שרייבט מען אדער מען זינגט?

נחמה. וואל מען שרייבט. (זי שטעהט אין א פערזאנלעכער פאזע און הארט זיך אהן. אויפ'ן פנים בעווייזט זיך א אויסדרוק פון דערשרעק. עפנים ווי ס'איז איהר ארויפגעקומען אויפ'ן קאפ א שווערער געדאנק. זי מאכט מיט די הענט, בדי זיך אבטשעפן פון איהם. עס געהט אריין שמוץ. ער זעהט אים צוטרענגען. גיט בעגרייטענדיג קינעם, קוקט ער ארום דעם צימער מיט א אומפערזיכטליכע בליק. געטהאן א שווערען זיפן.)

שמעון (מיט א אונגאטירליך הייכער שטייג) זי וועגן דא גיטא.

נחמה (קומט צו זיך). איהר האט מיך דערשראקען, שמעון. וואס איז מיט אייך? ווי געהט איהר דאס היינט?

שמעון (מאכט אונגעוולדיג מיט דער האנט). אקארשט האב איך זי געזעהן צוזאמען צווישען עולם און האב זי ווידער אנגע-ווארען. ס'האט זיך מיר געדאכט, אז זי געהט אהער. און זי האבן געלאכט, און געלאכט, און געלאכט!

נחמה. ווישט אייך אים דאס פנים, ס'איז אין בלאזע. שמעון. פון מיר... (טהוט א גלעט דאס פנים מיט דער האנט) איך בין געלאפען, און גאס איז בלאזיג... איך בין געלאפען! און דער עולם האט אונז צושטרעמט. מ'האט מיך אפגעשטופט אן א זייט.

נחמה. איך ווייס גיט, פון וועמען רעדט איהר. פון מיר'הן? שמעון (אויפגערעגט). איך רעד פון איהם און פון מיר'הן. וואס האט ער צו מיר? ס'א ליידעק! א גירעניגער מענטש! וואס וויל ער פון מיר האבן? זאגט, וואס? איהר האט אליין געזאגט. אז מיר'הן דארף גיט האבן קיין בעסערען מאן... איך האב געווארט

א יאהר, צוויי... איצט איז אלצדינג געווארען קאפיר איבער איהם. פאר וואס האט איהר איהם אריינגעלאזט צו זיך? איך וועל זיך קלאנגען אויף אייך.

נחמה (מיט געבעט, אונרוהיג). קומט בעסער, שמעון, און אנדערשט מאל. מיין קאפ איז מיר פערשלאגען מיט דאגות. איהר וועט מיר דערזעהלען פון לעבע, און איך וועל זיך צולאפען. ס'איז נאך דא אויף דער וועלט לעבע, מענטשען פיהלען נאך, דרייט עס...

שמעון. רעדט מיר גיט, — ס'איז מיר גיטא. אומעסום הער איך נאר איינס: גיטא קיין ארבעט, ס'א הונגער, און וואס צאך ס'קומט מיר אים הערען! מען קען אבער גיט לעבען אזוי — שטענדיג זיך קלאנגען אויפ'ן הונגער. עס ווילט זיך לעבען. דאס בלום קאכט, דער מוח ברענט. איהר האט שטענדיג געהאלטען מיין צד, נחמה. וואס זשע שווינגט איהר אצינד? אפער געפילט ער אייך אויך? איך זעה זי וועלטען... פאר וואס? פאר וואס מירט זי מיך אים? איך וויל וויסען, פאר וואס? אויב איך בין שולדיג, זאל זי זאגען, אין וואס איז מיין שולד? (אויפגערעגט) מיין געדולד געהט מיר שוין אויס. זי וויל מיך גיט אויסהערען, און בי מיר האט פאר די צוויי תרשים אזוי פילע אנגעזאמען אויפ'ן הארצען! עס ווערט מיך דער בעס.

נחמה. רוהיגער, שמעון, וואס איז מיט אייך. שמעון (בלינד). איך וויל מעהר גיט למדען, איך קען גיט. דא וועט פערנאסען ווערען בלום. ווען גיט אט דער גירעניגער, מ'וואס'ער מענטש, וואלט זי חתונה געהאט פאר מיר. זי וואלט מיך ליעב געקריגען. פון וואסען האט ער זיך גענומען? (מיט גרויס צארגן) דא וועט פערנאסען ווערען בלום.

נחמה. געהט זיך אליין אין די הענט אריין, שמעון. זעהט גאר, ווי ער האט איהם פלינד. אזוי לעב האט איהר זי? אזוי שטארק?

שמעון. איך שטארב אוועק. איך וואלט זיך אויף שטיקלעך צוריסען, אזוי האב איך זי לעב.

נחמה (בעוועגט). דאס האט מיר אייך עפנים דערמאנט. איך האב זיך מונה'ן גיט ליעב געהאט, אז איך האב חתונה געהאט פאר איהם.

שמעון (הערט זיך אהן). עס קלאפט מיר מיין הארץ.

ס'האט אים זי נישט ווילט. איך פיהל שטענדיג, וואו זי איז. (קוקט זיך ארום און הערט זיך אים) איך ווער שטיל. פאר איהר אין די אויגען קען איך נישט שרייבן: און עס טרעפט אמאל, אז איך וויל אויפהויבען די האנד און שטימען אי זי, אי מיך. (טרויעריג) ווען עמיצער וואל מיך קענען אויסהאלטן...

נחמה (טרויעריג, איינפאלד). איך האב אויך א מאל ליעב געהאט אזוי.

שמעון. איהר אויך? (פערוואונדערט און געריהרט) ס'אנאמט?

נחמה. מ'האט איהם צוגענומען פאר א סאדאם... (לאזט אראב דעם קאפ) אין... ער איז נישט געקומען צוריק.

שמעון (מיט געפיהל). נעבאך, א רחמנות אויף איך! אויף מיך אויך. א רחמנות, נחמה. עס ברענגט מיך דאס הארץ, און רעדען קען איך נישט. איך שלאף נישט נעכט. און לעג זיך אין בעט און טראכט ביז אינדערפריה: נאך נישטא זי ביי מיך, נאך נישטא זי, נישטא נאך מיר. איך ווילן פאר בעס, ווי א קינד. נישטא מיר. אמאל שטעל איך זיך ביי'ס פֿענסטער און קוק אויפ'ן גאס: דאס הארץ קלעמט — נישטא מיר. און איך לויף פֿון שטוב, וואוהין? אהער לויף איך. איך געה ארום און קוק אויפ'ן פֿענסטער: האטש זעהען איהר שוין. (נחמה שאקעלט צו מיטן קאפ. פויזע.) נחמה. אין לעבען איז שטענדיג אזוי: דו געהסט אויף רעכטס, דאס גליק געהט אויף לינקס. דו געהסט אויף לינקס, דער שליסל-טול געהט אויך לינקס.

שמעון. דאס איז אמת. איך וויל אין דער היים און טראכט. איך שקריק מיט די צייתן און טראכט: אויב נישט מיר, איז קינעם נישט. קינער וואל זיך נישט צוריהרען צו מיר. אז נישט וועט פֿער-נאמען ווערען בלוט. דא נישט לאנג האב איך איהר געזאגט: מיר, די ערד וועט פֿערגאסען ווערען מיט בלוט. האט זי געענטפֿערט: איך וויל וועהן בלוט, אט דאס האט זי געענטפֿערט. וואגט מיר, נחמה, איהר זענט דאך קינער פֿון אים מאמע? פאר וואס וועט זענט איהר אנדערש? פֿריהער האב איך געטראכט, אז מיט גע-דולד קען מען מאכען אלצדינג. אפשר דארף מען פֿארערן? אפשר דארף מען זאגען הויך, אויף א קול: ס'איז מיין! אנטאפען פאר די צעפ, ארומיקלען זי ארום האנד און זי אוועקשטעלען מיט זיך: נחמה (דערשרעקט זיך פאר זיין קול און וויל בעוועגונג).

איך בעט אים, שמעון. פֿערלירט נישט דעם קאפ. שמעון (פֿינסטער). וואס וועט זאל איך מהאן? לאכען איז איצט שווער. איך וועל שוין קענמאל נישט לאכען... וואגט מיר, זי האט ליעב געבאטן? וויל זיך מיר.

נחמה. איך וויל נישט, אויף געוויס ווילט איך נישט. שמעון (דערשראקען). אפשר האט זי איהם ליעב. פאר וואס וועט ער אים דען שעהנער פֿון מיר? ער פֿאלגט בעסער? אדער ער פֿערדיענט געלט מעהר פֿון מיר? וואגט מיר, אז ער איז בעסער פֿון מיר, וועל איך אוועקגעהן.

נחמה. ער האט פאר קיין נאך נישט מורא. מיר האט מיר אנגעמלטען געזאגט: אט ער איז דער האר פֿונם לעבען?

שמעון (אויפגעשפרונגען). אזוי האט זי געזאגט? וואגט נאך נאך אמאל, — ווי אזוי האט זי געזאגט? א האר! וואס איז ער פאר א האר? — א קינד. בונטעווען דעם עולם — דאס הייסט ווילן א האר? דערמאנט זיך נאך, פֿון וועמען איהר רעדט, נחמה. אזוינע קינד דארף מען דאך ברענגען, ווי שטונענע הינד. אזוי טהוען דען ריכטיגע מענשען: רעדען מיאוסע ווערטער, אראב-פֿיהרען מענשען פֿונם ריכטיגען וועג? און אזא מין ארבעט גע-פעלט, אט דאס קאכט מיך. פאר וואס געפעלט דאס? פֿערשאל-טענע. פֿערשאלטענע ווערטער...

נחמה. די ווערטער זענען שעהן, אזוי וואגט מיר. זי שטעלען זיך אויס אין אזוי, אין אזוי. זי שטעלען שטילערהיים, זי היילען ווי א טרוממע...

שמעון (מיט געבעט). רעדט איהר מיט איהר איבער. אפשר וועט איהר מיך אבראמעווען. טהוט איהר שטארק א בעט אדער שרייט אויף איהר אן. איך גייעב אים מין עהרען-ווארט, אז מ'וועט איהר זיין ביי מיר גוט. איהר קענט נישט? וואוהין וועט זאל איך איצט געהן? וואו וואל איך זי וועלן? און און שטארט איהר אונרוהיג, און וואס קעהר איך זיך אן איצט מיט מענשען?

נחמה (דערמאנט זיך איהר זארג). מונח'ן האט איהר נישט געוועהן אין שטאדט?

שמעון. נין קופעס ארבעטער האב איך בעגעגענט. ס'איז איצט א פחד אין גאס! (פלוצים) זי איז ערגיג דא נאכהענט. (עס הערען זיך געשרייען און ווערען שטילער).

נחמה. וואס איז דאס? (לויפט צו צום פֿענסטער) איהר
הערט?

שמעון. דאס איז די ארבעטער!

נחמה (ווארפט אויף זיך ארויף אילענדיג דעם שטל). איך
דארף געהן זעהן, וואס איז דאָרט. איהר געהט, שמעון? קינדער,
זיצט שטיל!

שמעון. ביזעל געהן זי וועלן. (עס הערט זיך ווייטער א
גערויש פֿון פֿערשידענע שטימען, געשרייען. ביידע געהן גיך
ארויס. עס הערט זיך, ווי זי לויפט איבערן קאָרידאָר. עס עפענט
זיך די טהיר, און עס געהט אריין א שטוב. זי בעקט דעם
צימער און געהט שניצל ארויס. בעטקע מיט די קינדער און
ציגעלאָפֿען צום פֿענסטער. דאָס געפילדער ווערט ביסלעכעווען
שטילער. עס הערען זיך טריט אין קאָרידאָר. סינעהען אריין
מירא און גבאי. בעטקע טהוט א פֿרעהליכן געשרי.)

מירא (ענטמישט). קינדער ניטאָ אין דער היים?

גבאי. זי זענען מסתבא אלע אוועק אויפֿן גאס. (קענטניג,
אז ער איז מיטער, ער האט זיך געזעצט אויפֿן באנק).

מירא (געהט צו צו די קינדער און קושט זי). וואו איז די
מאמע, בעטקע?

בעטקע. נאָר וואָס ארויס. האָסט זי בעגענענט, און מיר
האָבען מירא... מען שרייט!

גבאי. איך וועל איך באַרד מאַכען פֿרעהליך. אַזוי. לאָמיר
זיך נאָר שפּיעלען.

בעטקע. די קענסט נאָר צוואַנגען. איך זעה, אז די געהסט
אוועק.

גבאי. אידיא געה איך אוועק. (ראַכט) ס'אָ סתם, וואָס
איך דארף אוועקגעהן.

בעטקע. און מיר געפֿעלט עס ניט...

מירא (צו בעטקע). קינדער דאָ ניט געווען?

בעטקע. שמעון איז געווען. ער איז אוועקגעגאנגען מיט
דער מאַמען. און ער האָט אויפֿגעגעבן געזעסן... גיין, איך וועל דיר
גיט זאָגען, וואָס ער האָט גערעדט.

מירא שמעון. (קניטשט זיך) און דער מאַמע איז געקומען?
בעטקע (טרויעריג). דער מאַמע איז נאָך אלץ ניטאָ. די
מאַמע האָט געוויינט.

מירא (אונרוהיג). זעהסטו, גבאי. מונה איז ניט געקומען.
וואָס קען דאָס בעדייטען? מסתבא האָט זיך מיט איהם אנאָמליק
געטראָפֿען. און די האָסט מיר נאָך איינגערעדט, אז ס'איז נאָר
גיט. איך האָב געוואָנט, אז מען דארף איהר אַרײַנגעהן.

גבאי. וואָס זשע האָבען מיר אויסגעשפּיעלט דערפֿון, וואָס
איך האָב דיר געפֿאָרגט?

מירא. נאָר ניט... גיין, כֹּהאַב אויסגעשפּיעלט. ביזעל
אדומענען מיט אַ מַשָּׂא אויפֿן האַרצען. (קענסט) נו אַ לעבען,
בעהים וואָל מען ווערען. דאָ ווערט עמיצער קראַנק, דאָ שטאַרבט
עמיצער.

גבאי. קלאָג זיך ניט, מירא. היינט טאָרסטו זיך ניט
קלאָגען.

מירא. איך קלאָג זיך ניט... דאָס איז אנאָדער זאך...

גבאי (אונזופֿרידען). וואָס אנאָדער זאך? ..

מירא. עפֿים אנאָדערס. שאַקעל ניט מיטן קאַפּ! איך
עפֿען פֿאַר דיר מיין גשקֶה... אָן דאָרט... אין גאס אז די געהסט.
קלאַפֿען טויזענטער טריט אין מיין האַרץ. עפֿים ענג ווערט און
הארצען פֿון אַ ערדעס געפֿיהל, עס ווילט זיך צורייסען זיך אַלליין.
קושען ווילט זיך אלע מענשען. און שטיבלען פֿרעהליך... די
מאמע זיצט אין האַרצען... אַ ריכטער, האָט זיך מיך געדאַכט,
איז די מאַמע. (מיט קראַכט) ס'איז דאָ גענוג אַרבעט! אַמט!
אַבער די אַרבעט שטאַמט דאָך פֿון דעם פֿערשאלטענעם לעבען...
גבאי (שלאָגט איהר איבער די רייד). אַך מירא...

מירא. אָט, זעהסטו... בעמראַכט זיך נאָר גוט. וואָס פֿאַר
אַ ערעלע זאך קען שטאַמען פֿון אַ פֿערשאלטענעם לעבען? האָ?
וואָ איך. היינט עס, דאָנקען אָט דעם פֿערשאלטענעם לעבען?
און פֿרוי אָהן איהם — וועסטו נאָר און קלאַפֿסט זיך ווי אַ פֿויגעל
אָן די גראַמקס פֿון שטייג. אָט וואָס עס לאָזט מיך גיט רוהען.
איך טראַכט מיר אלץ, אָפֿשר איז דאָ עפֿים אנדערש, אַחוץ דעם
פֿערשאלטענעם לעבען און אַחוץ דער אַרבעט? אָפֿשר טאָק! איז
דאָ? אָפֿשר דארף מען ערגיץ אוועקגעהן אָן אויפֿט, וועט זיך
פֿלוצלונג עפֿענען אַ טהיר, אנאָדער טהיר... (זי האַקט זיך איבער
די רייד און קוקט אויף איהם צומישט) וואָס זשע וויל איך?

גבאי. ווייטער פֿראַגען? זאָג, איז דען איצט דערויף אַ צייט?

ס'איז דין שווער צו פֿערשטעהען, מיר, שווער צו כאפען, וואָס
 דו ביסט. דאנקען דעם פֿערשטאלטענעם לעבען. נאָך וואָס? מען
 דארף פֿריהער אַרויסגעהן אויף אַ גלייכען וועג, נאָכדעם וועלען
 מיר שוין בעקלערען אלצייט. ס'איז דאָ אַ פֿערשטאלטען לעבען.
 דארף מען מאַכען, אַז עס זאל נישט זיין. דאָס איז פֿאַר אלעמען. לאַמיר
 עס פֿערניכטען! האָסט דען היינט נישט געזעהען, ווי דער אָרלער
 צושפּרייט ווייניג פֿליגעל? הערסט דען נישט פֿון דאנען, ווי דאָס
 פֿאַרק נעהמט די קייטען אין זיינע הענד? אַט דאָס איז דער אַמת,
 אַט דאָס איז דער וואונדערבארער אַמת. ער ערשטערט אים מין,
 אים דין, אים אויב אלע...

מיר (שוין בענימטערט). רעד, רעד! (קוקט אויף איהם
 מיט ענטזיקונג).

גבאי (נעהמט זי ארום און קושט זי). מיין מייערע מיר!
 מיר (פלוצים קאלט). נין, רעד, רעד... וואָס האַקסטו
 אלע מאָל איבער די רייד זיך אליין? אויניע ווערטער און פלוצים
 קושען! צו וואָס? רעד... ווייטער. זאָג! איך האָב דין לעב?
 דו קישטסט מין, און איך פֿרעג, צו האָב איך דין לעב? עס
 טרעפט אַמאָל, עס פֿערקלעמט ביים האַרצען... און פלוצלונג איז
 מיר שוין ווייטער עפֿים נישט געפֿעלען. בי דיר איז אויך אזוי?
 גבאי. מיר געפֿעלט שטענדיג...

מיר. אין מיר נישט. (פֿערצווייפֿעלט) צו וועל איך שוין
 קוממאָל נישט לעבען? ווען דו רעדסט וועגען קומענדיגען לעבען
 פֿערקלעמט מיר אויך ביים האַרצען... און עס געפֿעלט מיר נישט...
 צום סוף. נאָר עס שרעקט מין, אז דו קושסט. קוש מין נישט,
 ווען דו רעדסט. וואָס דארף מען דאָס? (האָקט אָב די רייד.
 פֿינסטער) נין, נישט דאָס מין איך. פֿאַר וואָס, גבאי, איז נישט
 אזויניע ווערטער, אז מ'זאָג קענען אַרויסגעבען אלצייט, אלצייט?
 שטענדיג בלייבט עפֿים... דאָס וויכטיגסטע, דאָס נויטיגסטע, איך
 זען דין הויך, און פֿונדעסטוועגען שרעקט מין, אז דו זאָגסט:
 מיניע. האָסט אַקארשט געזאָגט — מיין מיר. נין, איך בין נישט
 דיניע... איך בין עמיצענס, נאָר נישט דיניע!

גבאי. פֿאַר וואָס זשע נישט מיניע?
 מיר. אַט דאָס קענסטו נישט פֿערשטעהען... נישט דיניע!
 (קושט איהם פלוצלונג היים)
 גבאי. איך הויב נישט אָן צו פֿערשטעהען.

מיר. דו קענסט נישט פֿערשטעהען. (שעפעט) עמיצער
 רופֿט מין, עפֿים רופֿט מין... ס'קען זיין, איך וואָלט דין לעב
 געקריגען. דערפֿאַר וואָס דו ביסט... (לאַכט) מומהיג צום
 קאספּ, — איהר אַרבייטסט-לייט! דאָס פֿערשפורֿט, ווי ווען! (מינד)
 דאָס פֿערדירעהט אלעמען די קעפֿ, אלע הונגעריגע, אונטערדריקטע
 פֿערדירעהט דאָס די קעפֿ, און ווערטער שפּראַצען, און די פֿייסטען
 דריקען זיך צוזאַמען, און טהוסטו אַ קוק ארום און אַרום, טראַכטטו
 זיך, — ס'איז נישט, וואָס ס'איז דאָ אויניע ווערטער, ס'איז נישט,
 וואָס בי אלעמען. דריקען זיך צוזאַמען די פֿייסטען, בי אלעמען...
 (זי רעדט אַרויס דאָס וואָרט מיט איינגעהאלטענער פֿערזאכטונג)
 און איך וואָס וויל? פֿיהר מין צו. צום פֿענסטער און וואָרף מין
 אַרויס אויפֿן גאס. (מיט אַ פֿערמאָטערט קול) נו, זי נישט ברויז...
 איך האָב דין לעב. (זי האָט אַנגעהויבען וויינען. ער קושט זי.)

בעטקע (פלעסקעט מיט די הענד). גבאי קושט מיר! —
 גבאי. דו דארפֿסט זיך נעהמען אין די הענד אַרין, בלייבען,
 איך פֿערשטעה דין נישט. וואָס דארף מען מוטשען זיך אליין, אז
 אלעס איז אזוי קלאָר. זעה: אַט איז די צוקונפֿט! (געהט צו צום
 פֿענסטער) זעה: עס געהען אונזערע ברידער. זי טראַגען גערעכט-
 מיגקייט!

מיר (רייסט איהם איבער). דאָס לעבען אַרום און אַרום
 איז שרעקליך, דאָס איז אַמת, גבאי. אָבער די צוקונפֿט... זאָג
 מיר — היינט, באלד, וועל איך אָנגעבען דערפֿאַר מיין לעבען,
 גלויב מיר, איך וואָלט זיך געלאָזט פֿינגען צום טויט, אַבי נאָר
 ס'זאָג ווערען ליכטיג, ס'זאָל ווערען אַמת, אַבי נאָר דו אלע הייזער
 זאָרען נישט בלייבען און די אומגליקליכע מענטשען זאָרען פֿערשוויג-
 דען, אַבי נאָר אלע זאָרען האָבען ברויט צו זאָג און אַרין קלייד.
 (קלערט) און צום סוף זעהט עס אויס. לאַנגווייליג... (מיט אַ
 שטורמדיג געפֿיהל) עפֿים אנדערש וויל דאָס האַרץ... נאָר איך
 וואָלט זיך פֿאַקיר געווען. נאָר... גיבער, וואָס גיבער! אַט איז אַ
 שלאַנג, אַ בער, אַ ווילדער אַקס... זי וועגן צורייכט, זי וועגן
 געפֿעהרליך, מען קען נעהמען אַ האַק און זי טויטען... באלד
 אויפֿן אָרט.

גבאי (אונגעדוירטיג און טאקן באלד וויד). באלד! יא,
 באלד... גיבע אַ קוק אויפֿן גאס! (מיט געבעט) פֿרעג נישט איצט...
 אלעס ווענדט זיך אָן די מענטשען, אָן ווערען ליידען, אָן ווערען

שרעקליכער אונזיסענהייט, אן די פערשאלטענע געפיהלען פון א קנעכט... מען דארף זי עפענען די אייגען און זי פירען. אט דאס איז די אויפגאבע! דער שונא איז שטארק: הונדערטער יאהרען האט ער פח געוואסעלט, מויענטער-יאהריגע כוחות זיצען און איהם, שרעקליך איז דער שונא, אונגעהער שרעקליך, און מיר העבען נאך וואס אויף דעם קאפ. פרעג ניט...

מירה (מיט התלהבות). מיר ווילט זיך אפגעבען מיין לעבען. מיר דאכט זיך, עס איז אזוי שעהן, אזוי וואונדערבאר. א וואונדערבארע זאך וויל איך טהאן. זאלען אלע ווערען גליקליך. און איך וואל ליידען ביי איהם, — דערויף בין איך ביי איהם. אלע בע-פרייען, פאר אלע א קרבן זיין, — דאס וויל איך, נאך באלד! מ'וואלט ניט דארפן ווארטען, ניט דארפן שטאממען. פיהר מיר, וויל מיר... (גבאי מאכט און פערצווייפלונג מיט זיין האנד) ו, זי ניט ברוג, אפשר פערשטעה איך ניט.

גבאי. אך, מיט דיר איז שווער אויסצוקומען. (ווייל זי אונטערהאלטן פאר דער האנד)...

מירה (בעהאלט די האנד קאלט). מען דארף ניט. (באלד מיט היץ) נעהם זי, נעהם.

גבאי. טא קום וועט... (עס געהט אריין שטערן. ער איז בלייב פאר צאן. ער רעדט פערשטעמט).

שמעון. אהא, דו ביסט דא... מיט איהם! איך האב גע-וואוסט, אז איך וועל דיר געפונען. (גבאי געהט צו צו בעט-קעץ און זעצט זיך נעבען איהר אויפ'ן בעט).

שמעון. און איצט געהטו אוועק? מירה. וואס איז דוין זאך?

גבאי. מירה, אויב געהן איז גענאנגען. (עס הערט זיך דאס גערויש פון דער מאסע) בעמקע, הערסט, וואס עס טהוט זיך אויפ'ן גאס? דאס איז אונזערע ברודער. אנו, זאג מיר נאך! בעמקע. אין גאס איז אונזערע ברודער...

שמעון (פעסט). דו וועסט ניט געהן, מירה. איך וויל ניט, אז דו וואלט געהן. (מיט קראפט) אז איך וויל ניט, וועט עס קוממאל ניט זיין.

מירה (האט זיך צולאזט). איך וועל געהן.

שמעון. מירה!

מירה (האלב איינגעדעקט). וואס ווילסטו פון מיר?

שמעון (פלוצים שטיל). איך וויל דיר זאגען צוויי ווערטער. נאך צוויי ווערטער.

מירה. נו, רעד, נאך גיכער.

שמעון. זאג איהם, ער וואלט ארויסגעהן. איך וויל, אז קיינער וואלט ניט הערען. איך קען דאס זאגען נאך דיר אליין.

מירה (אונגעשטאלטען). גבאי, געה אראפ און ווארט אויף-מיר נעבען טויער.

גבאי. דו ווילסט, מירה... נו, גוט! נאך ווילט זיך ניט. (ער געהט ארויס. שמעון, ווען גבאי געהט ארויס, נעהמט מיר'הן און פאר דער האנד. זי ריסט זי אויס. זי געהט אוועק. פון איהם עטליכע טרעט).

שמעון (שטילערשט, מיט געבעט). אט איצט האסטו אויס-גערויסען דוין האנד, און אמאל פלעגסטו זאגען זיך קושען. (ליי-דעגשאפטליך) קרוין מינע, הארץ מינע! איך בין שוין ניט ברוג. מיר זענען צוזאמען... אליין.

מירה (צערשטריט). נו, איך וויל דאס! ליעבע... (און געדולדיג) זאג וועט גיכער, איך האב קיין צייט ניט.

שמעון. וואס דארפסטו זיך האפען? אויפ'ן גאס איז אונ-רוהיג. מען צוטרעכט מיט געוואלד...

מירה (קעהרט זיך אום צו געהן). ס'איז ניט דוין עסק. שמעון (פערשטעלט איהר דעם וועג). מירה! (מיט א פער-רוםען קול) דו זעהסט דאך, אז איך האלט זיך קיים אליין.

מירה. מענסט זיך ניט אנהאלטען.

שמעון. וואס האסטו צו מיר? וואס פאר א שלעכטס האב איך דיר געטהאן? דו קוקסט אין אלע זייטען, דיר איז לאנגווייליג.

ס'איז אבער ניט קיין שפילכעל. איך עפען פאר דיר מיין נשמה. דערמאן זיך, וויפילעל איך האב איבערגעטראגען צוליבע דיר. אט-שטעהסטו איצט, ווי א שטיין, און ביי מיר ציטערט דאס הארץ.

פאר פריי, וואס איך זעה דיר. קוק וועט ניט אזוי אויף מיר. צוויי ווערטער דארף איך דיר זאגען.

מירה (בעטראכט איהם מיט בעדויערן). אלע ווערטער קעני-סטו, א חוץ איינעם.

שמעון (מיט היץ). וואס טויר דיר ווערטער? איך האב דיר ליעב, — דאס איז די בעסטע ווערטער. בעטראכט זיך נאך, וואס איז איצט מיין לעבען. איך בין א געזונטער מענטש. מינע הענד

וויילען ארומטען, מיין קערפער בענקט נאך הארעוואניע, און איך האב דך אפגעריסען פון אלצורנג, איך בין אפגעשוואכט אינגאנצן צו... (אירענדיג) דו האסט מיר געזאגט: ווארט!

מירה, איצט דארף מען שוין מער נישט ווארטען. שמעון, רעד נישט... דו האסט געזאגט: ווארט, האב איך געווארט. (בימער) אט האב איך נישט דערווארט. איך האב דיר דאך קיין שלעכטס נישט געטאן.

מירה, דאס איז אמת, דו האסטו מיך אבער לייעב. שמעון, און ער האט דיר דען נישט לייעב? פאר וואס ער טרעסטו מיר אזוי? פאר וואס זעהט מען דיר שטענדיג מיט איהם? געדענקסט, איך האב דיר געזאגט: גבאי וועט דיר אפגארען און נאכדעם לאכען פון דיר. ער וועט דיר ווייזען, וואס ער איז.

מירה, דו פערשטעהסט נאך נישט.

שמעון, מיין הארץ פערשטעהט. איך בין א פראסטער מענטש, דאס איז אמת, נאר איך פערשטעה. עפנים פערשטעהט זיך פון זיך אליין. בעטראכט זיך נאר, מירה, אויף וועמען דו ביסטסט מיך אויס. ער איז דען בעסער פון מיר? אפשר איז ער שטארקער? איך בין צעהן מאָל אזוי שטארק ווי ער. איך קען איהם צונויפבויען גען אין דרייען. איך בין אנדערשטער אויך א בעסערער ווי ער. וואס זשע האכטו אין איהם דערוועהן? ער איז דאך אזא מענטש, וואס הינט איז ער דא, מארגען דארט, אנדערדעם איז ער, און ער וועט דיר אוועקווארפען אהן בחמנות, אז איהם וועט דאס מיינען. וועמען קענטו זיין אזוי טייער, ווי מיר? קינעם נישט, מירה, קינעם נישט, איך שווער דיר...

מירה (ווערט אנגעצונדען). אוועקווארפען? איך קען איהם אויך אוועקווארפען. איך האב איהם דען לייעב? איהם? (זי ווייסט נישט, ווי אויסצודריקען דאס, וואס זי פֿיהלט). איהם? אט איז א וויסט לאנד, שמעון. איך שמעה דא און זעה א געבענשט לאנד... איך וויל אהן. ווי קומט מען אריבער? דורך א בריק, שמעון, דורך א בריק.

שמעון, דאס פערשטעה איך נישט.

בעטקע (פלוזיס, הויך). גבאי האט געקושט מיר'ן. שמעון (קעהרט זיך שנעל אויס). וואס האט זי געזאגט? (ער האט אנגעכאפט מיר'ן פאר דער האנד) דאס איז אמת? וואס האסטו צו מיר?

מירה (צומישט). יא, געקישט.

שמעון, וואס היסט? ווי האט ער דאס געוואגט? דו האסט דאך נישט געוואלט. ואג, אז דו האסט געוואלט, וועל איך אראפ-גען אראפ און איהם דעריבערגען. דעריבערגען!.. ואג נאר אין ווארט — דאס לעבען איז ביי מיר נישט טייער. נו, ואג זשע, — ער האט געקושט? ער האט נישט צוגעריהרט צו דיר? (ענטשלאסען) בו גוט, גוט. איצטער וויס איך, וואס איך האב מיט זיך צו טהאן...

מירה (קאלט). דו וועסט שטארבען? דאס איז גוט... ווער עס קען נישט, דער וואס שטארבען! ווארט איך נאר געקענט!...

שמעון, איצט וועל איך קימען אהם און זיך צו ווייזען! איך וועל דערוועהן מינע ווענד אין זיך צווייגען. צו וואס וועל איך שטעהן ביים פֿענסטער, אז ס'איז נישט מירה. איך וועל זיך לעגען שלאפען און וועל זיך שוין נישט זאגען: מארגען וועל איך זיך דורכגען איבער דער גאס, וואו עס וואהנט מירה, זי וועט אמאל זיין מיין ווייב... איך וועל דערוועהן מיין גאס און זיך צווייגען.

מירה, איך בין דען שולדיג? ס'איז מיר אויף דיר א בריחנות... ביין, איך האב נישט קיין בריחנות. עפנים טראכט איך נישט וועגען דיר... אזוי איז דאס... וואס פאר א בערייטונג האט דו אומגליק און וואס בעדייט מיין גליק? מיר אלע מוטשען זיך דא און געפֿייען נישט קיין וועג. איך וויל דאס, דו — יענס, יעדער טראכט וועגען זיך — עס ציהט אונז ערגיץ... איך בין דיר קבא, שמעון. דו דארפט מיר'ן, — ס'איז אזוי גרינג, אז מען וויל נאר מיר'ן. אבער איך, וואס דארף איך? יא, גבאי! עס ווילט זיך אבער אנאנדער וואך, א וואונדערבארע. בין איך אונצופרעדען, גיין, איך בין אומגליקליך.

שמעון (פֿערוואונדערט, צערמליך). דו ביסט שמענדיג גע-ווען א מאַנע מידעל, מירה. קינער קען דיר נישט פֿערשטעהען. מירה, געה אהים, שמעון. דו דארפטסט מיך פֿערגעסען. דו האסט געדולד. טהו זיך אן א פֿח. איך בין גאר נישט דאס, וואס דו מיינסט. מען קען מיך צו קיין וואך נישט צוגינדען. — נישט צו א מאן, נישט צו קינדער, נישט צו א קינדער. פלוצלונג קען איך אלצורנג צוריסען און אוועקפליהען. פליהען אהן, פליהען אהער. (פלוזיס, ערנסט) דאס פֿאַרק ברוסט אויפֿן גאס! ווארט עס נאר

געדארפט האבען מיין רעכען! כוואלט זי געבענשט און וואלט
א קוש געגעבן מיין טויט.

שמעון (מיט א געפאלען קול). היסט עס, אויס! א מירה.
ווי נט איז פונדעסטוועגען, וואס איך שטארב נישט פון הונגער,
נישט פון קרענק, נישט פון ערמער, נאך פון דינע הענד! איך וויל
דיך א קוש געבען דערפאר. איך בין נישט ברונו, איך פאלג דיך,
מירה. דו ביסט שמענדיג געווען שטארקער פון מיר, און מיר
פלעגט געפאלען, וואס אזא יונג מיידעלע געוועלטיגט איבער אזא
גרויסען, ווי איך. איך בין געווען שטאלץ... איך פלעג זאגען צו
יך אליין: איך וועל האבען א ווייב מיט א קאפ. יעדער וועט
זאגען: ס'איז קלוג ווייב שמעון האט. נו, מילא, איך בין נישט
ברנו; איך האב זיך, דוכט זיך, בערוהיגט. לאז מיר דיך ארום-
געהען. טהו אויף מיר א צערטליכען קוק, ווי דו פלעגסט קוקען
אמאל.

מירה. זי א מענש. ווער א מענש. שטארק זיך. דו קענסט
נישט? וואס קען איך בערעמען פאר א גאנצען מענשען? דו קענסט
נישט? אזא פח האט די ליעבע ביי א מענשען?

שמעון. זי געזונד, מירה, איך געה אהנט אהנט און בין
נאכט וועל איך טראכטען וועגען דיך. וואס וועט נאכדעם זיין?
דאס הארץ וועט מיר שוין זאגען, וואס ס'וועט זיין...

מירה. דו פיהלסט דען נישט, ווי עס וויינט אין מיר מיין
נשמה? וואס זשע טהוט מען? ס'קוקא דארף זיין אזוי. אפשר
וועט קומען א גי לעבען, אפשר וועט דאס שוין נישט זיין... אדער
ס'וועט יא זיין? געה, שמעון... געה! (שמעון קישט זי)

בעטקע. שמעון קושט מירה'ן! (פלעסקעט מיט די הענד.
שמעון געהט שנעל אוועק).

מירה (שמעהט פערטראכט, האט א מאך געהאן מיט דער
האנד). נו, וואס, בעטקע?

בעטקע. אי גבאי קושט דיך, אי שמעון קושט דיך. שעה-
ס'דארף דיך זיין א גליון.

מירה. מיר איז בעטקע. נישט קיין בויון. מיר איז נאך א
וועהמאג, א שרעקליכער וועהמאג. (זי קלויבט זיך אוועקנעהן. עס
געהט אריין גבאי, נחמה אין בערמאן. נחמה זעצט זיך
אויפן בעט. די קינדער טוליען זיך צו איהר. זי רוקט זי פון זיך
אב. זי האט אראפגעלאזט דעם קאפ, אקוראט ווי זי זעהט נישט

אין ווייט נישט, וואס עס טהוט זיך ארום איהר).

גבאי. האסט מיר געלאזט לאנג ווארטען, מירה. איך האב
שיין אונגעוואהרען מיין געדולד.

מירה (האט א זיפל געהאן). איך געה שיין.

בערמאן. שמעון איז אקארשט דורכגעלאפען געבען אונז.
ער איז אינגאנצען ווי פון יונגען... איך האב איהם א רוף געגעבען:
שמעון, שמעון, — האט ער זיך אפילו נישט אומגעקוקט. אח-א-
אי! עפס געפאלט ער מיר נישט. ווי ס'איז היינט טאג, ער גע-
פאלט מיר נישט.

מירה. שמעון וועט שוין מעהר נישט קומען אהער! (נחמה
האט אויפגעהויבען דעם קאפ און באלד איהם אראפגעלאזט).

גבאי (שמעהט אלץ ביי'ן טהיר. אונגעדולדיג). מירה!

מירה. באלד, באלד! (צו נחמה'ן) אט האב איך קלייני-
געלט... וועסט קיינען ברויט!

נחמה. וואס? קליינגעלט? נו נישט, גיעב בערמאנען.

בערמאן. דו ברויט-קרעמלעך זענען אומקומט פערמאכט.
ווער האט איצטער איז וועגען דעם פרוין.

נחמה (מיידער). אויב דו וועסט זעהען זאגן וואו נישט איז.
מירה. — זאג איהם... זאג איהם... (זי איז גרייט צו וועגען.
האלט זיך אהן)

בערמאן (צו מירה'ן). בעסער וואלטסטו געוועסען אין שטוב,
טאכטער... אזוי זאגט בערמאן: בעסער וואלטסטו היינטליגען טאג
געוועסען אין שטוב. אח-א-אי. עס וועט נאך זיין און זיין. אלטע

לייט וויסען, וואס עס וועט זיין. די יונגע ווירען נישט וויסען.
דער שמועס וועט אריבער, ס'וועט ווייטער ווערען שטיל, אין אין

די הייזער וועט מען וויינען, מענטשען וועלען פעהלען... אח-א-אי,
פיינסטער לעבען אונזערס. הער נאך, וואס אין גאס מען דער-
צעהלט...

מירה. ואל מען דערצעהלען. (זי געהט צו דער טהיר.
גבאי איז ארויס פרייהער) וואס איז דאָרט פאר א טומעל? (אלע

הערען זיך צו צו די קולות, וואס געהען פון קארידאר. מירה
און גבאי הויבען אן אַבמערקען צוריק אין צימער, צוויי שטיבן

פיהרען מונה'ן אונטער די הענד. מונה קוקט זיך ווילד ארום.

עטליכע שטונט בעגליטען זי. נחמה האט אויסגעקירעוועט דעם קאפ און קוקט זיך פערדעכטיג אהין.
נחמה. ווער איז דאָרט? (הויך און דערשראָקען) וועמען פֿיהרט מען? (מיט אַ גרויס געשרי) ווער איז דאָס? (די קינדער הויבען אָן וויינען)
די ערשטע שפּיגל. דאָס איז מונה. מ'האט איהם געבראכט אהער צו פֿיהרען.
נחמה (מיט אַ פֿרעהליכען אויסגעשרי). מונה! מיין מאן! קינדער, שאַט! (לויפט צו צו איהם און הייבט אָן פלוצים אַבטרע- מען צוריק. בעקוקט איהם. ניט גלויבענדיג) נין, דאָס איז ניט מיין מונה! מיין מונה איז אוועק אַ געוונטער, אַ שטארקער. אַ ביזער איז אוועק מיין מונה. (זי האט געגעבען אַ שאַרפֿען געשרי). מונה (מיט אַ שוואַך קול). איך בין געפאלען, נחמה... פֿאַר הונגער!!
די ערשטע שפּיגל. גוטע מענשען האָבען איהם אויפֿגעהי- בען אין גאס.
בערמאן (געהט צו צו איהם. האט אונטערגעשפּאָרט די זימען מיט די הענט). וואָס איז מיט איך, מונה? וואו וועט איהר דאָס געווען? פֿינגע געשעפטען. נחמה, מען דארף איהם אנזיכער- לענגען.
נחמה. וואָס? (האט געגעבען אַ געשרי) אנזיכערלענגען? וועמען? (צו די שפּיגל) וואָס האט איהר איהם געבראכט אהער? וואָס? מיין מאן? וואָס איז ער מיר פֿאַר אַ מאן? מיין מאן איז געווען אַ געוונטער. פֿיהרט איהם אהין. וואו איהר האט איהם גענימען. ווי האט איהר עס געסממעט בריינגען אהער נאָך אַ הונגעריגען? געהט איהם, - איך דארף איהם ניט האָבען. איך האב געוואלט מונה'ן, מונה'ן!
מונה (מיט אַ שטיל קול). נחמה, (ציטערט) נחמה'ניו... וואהין וועט מיריכטו מיר? אַצונד! איך בין אַבגעשוואַכט, נחמה, פֿערפאלען מיין לעבען!
מירה (אויפֿגעבראכט). ביסט פֿון זינען אַראָב, נחמה? (צו די שפּיגל) לעגט איהם אויפֿ'ן בעט. גבאי, דו האסט געלט? מען דארף שוין איינהייען. (געהט מונה'ן פֿאַר'ן האַנד) ער ברענגט, - ער האט זיך צוגעקיהלט!
נחמה. צוגעקיהלט! ווי וועט האט ער געסממעט קומען

אהער? (צו מונה'ן) נאָך וואָס ביסטו געקומען? נאָך וואָס, נאָך וואָס?
מונה (מיט געבעט). נחמה. נשמה מיינע, לאָז מיך אויס- רעדען. איך האב געוואלט קומען אהים ניט אנדערש מיט ברויט. איך בין אומגעפאלען... דריי טעג האב איך קיין פֿיצער ברויט ניט געזעהען... (ציטערט). קלאפט מיט די ציגל (ס'איז מיר קאלט). נחמה (אונגעריהרט). איך וויל נאָר ניט וויסען... וואָס איז דאָס פֿאַר אַ לעבען... געה דיר, פֿון וואָנען דו ביסט געקומען. (זי טרעט אָב פֿון איהם)
גבאי. הערט זיך אויף קרינען. וואָס וועט איהר פֿאַר מען- שען! (געהט איהם אונטער די הענט, פֿיהרט איהם צו צום בעט און לעגט איהם אנדער) אַט האט איהר געלט, בערמאן. בריינגט קייהלען. הייצט איהן. פֿערקאכט טהי. (צו די שפּיגל) און איהר געהט איך פֿון דאָנען. גיט דאָ וואָס צו זעהען. (די שפּיגל שטאָלען מיט די קעפֿ און געהען ארויס).
נחמה. וואָס? (געהט צו צו מונה'ן) טהי ווער איך דיר געבען? און פֿיגליים? (צו גבאי'ן) וואָס האט איהר דאָס אויס- געטראכט? ס'דארף מען איהם געבען! קיין גוטען טאָג האב איך פֿון איהם אין מיין לעבען ניט געזעהען. ער האט מיר אַבגענאָרט פֿון אַלץ ביי פֿו. און צוגעזאגט וואָס האט ער מיר?
מונה (ציטערט). ס'איז דען אַ צייט אינעם צו רעדען פֿון דעם?
נחמה. פֿון וואָס דען? פֿון וואָס, הא? האב איך דען אַ גוטע שעה געהאט אין די גאנצע צוועלף יאָהר? פֿון דיר געוואָרען אַ הל פֿון מיר געוואָרען אַ הל. אַלץ געהונגערט, געהונגערט, געהונגערט, מעהר געדענק איך גיט נאָר גיט... געקריגעט זיך און געהונגערט! געווארעלט. קינדער געהאט, קינדער בעגראָבען. געווארעלט! גע- הונגערט! נאָכדעם בראַנפֿען. אז וועט און ווירט איז מיר... גע- דענקסט, אז דו ביסט געקומען שפּויר דאָס ערשטע מאָל? איך האב דיר געזאָגט: אינעם, מונה, פֿערפאלען אונזער וועלט, קינדער וועט אונז שוין גיט אַבראמטעווען; דו האסט געלאכט... מירה. לאָז איהם צוריה, נחמה. מוטשע איהם גיט, ס'איז איהם אזוי אויך גענוג.
מונה (רעדט קוים ארויס די ווערטער). איך האב פֿון הונגער אַנגעהויבען טרינקען, גלויבט מיר, נחמה, אז פֿון הונגער, פֿון

הארצוועהמאג, איך שווער דיר! (ער וויל זיך אויפהיבען און פארט צוריק).

נחמה. געוויינט האב איך דעמאלט אויף מינע וויסנע יאהר. אריינגעשמופט דעם קאפ אין קישען און געטראכט: רבנו של עולם, נעהם מיר צו מיט די קינדער צו דיר.

מונה (שטרעקט איהר אויס די האנד). גוטער פריינד מינער, נחמה.

נחמה. נאך וואס ביסטו געקומען אהער? בעסער וואלסטו אויף אונז רחמנות געהאט און נישט געקומען. מיר דארפען דיר נישט האבען. אז דו האסט שוין נאך א האנד אויפגעהיבען אויף מיר...

(האט ווילד אנגשרי געגעבען) ביסטו אנטלאפען! האסט געמינט, איך וועל לויפען דיר נאך, איך וועל זינען? כוועל ריסען די האר אויף זיך און וועל שרייען: וואו איז מין שטערער מונה, וואס איז מין ברויטגעבער?

מיר. ס'איז שוין אבער צייט וואלסט אויפהערען, נחמה, איך בעט דיר.

נחמה (פער'שפורט). נעה דיר מיט דינע עצות! איך שריי, — פון מין לעבען שריי איך, פון מינע וועהמאגען שריי איך, מיט'ן לעצטען ביסעל פון מינעם שריי איך. וואס האב איך געהאט פאר א לעבען? צוועלף יאהר בין איך אריין געפאלען און זיך אלץ געדראפעט ארויף! געריסען פון זיך פאסעס! געארבעט, געקינדערט, געמושעט זיך, און דאס לעבען איז אריין געגאנגען קאפאיר. אלץ קאפאיר! נעה דיר מיט דינע עצות! נעהט איך אלץ מיט אייערע עצות! די צאצקע איז איך שטער. געהט זי איך, געהט איך אליצדינג. געהט איך די קינדער, אלץ, אלץ!..

(זי ווארפט אראפ פונם בעט די קינדער, דעם קישען, די קאלדערע). גבאי (איז צוגעלאפען צו איהר, זי אָנגעכאפט פאר די הענד). איהר זענט פון זינען אראפ! מיר, העלף מיר נאך זי אינהאלטען.

נחמה (רייסט זיך אים און ווידער אויפגענונג). נעהט איך אליצדינג, איך דארף נישט נאך נישט! (קוקט זיך ווילד ארום. אָממעט שווער. איהר קוק פאלט אויפ'ן פענסטער. זי לויפט צו צום פענסטער און קלאגט אין איהם מיט בלינדען בעס) אָם ווער ס'איז שולדיג! פערשטאָרענע שטארט, דו האסט צוגענומען מין לעבען. צופאלען וואלסטו ווערען, צושיט וואלסטו ווערען אויף

נחמה (רייסט זיך אים און ווידער אויפגענונג). נעהט איך אליצדינג, איך דארף נישט נאך נישט! (קוקט זיך ווילד ארום. אָממעט שווער. איהר קוק פאלט אויפ'ן פענסטער. זי לויפט צו צום פענסטער און קלאגט אין איהם מיט בלינדען בעס) אָם ווער ס'איז שולדיג! פערשטאָרענע שטארט, דו האסט צוגענומען מין לעבען. צופאלען וואלסטו ווערען, צושיט וואלסטו ווערען אויף

נחמה (רייסט זיך אים און ווידער אויפגענונג). נעהט איך אליצדינג, איך דארף נישט נאך נישט! (קוקט זיך ווילד ארום. אָממעט שווער. איהר קוק פאלט אויפ'ן פענסטער. זי לויפט צו צום פענסטער און קלאגט אין איהם מיט בלינדען בעס) אָם ווער ס'איז שולדיג! פערשטאָרענע שטארט, דו האסט צוגענומען מין לעבען. צופאלען וואלסטו ווערען, צושיט וואלסטו ווערען אויף

נחמה (רייסט זיך אים און ווידער אויפגענונג). נעהט איך אליצדינג, איך דארף נישט נאך נישט! (קוקט זיך ווילד ארום. אָממעט שווער. איהר קוק פאלט אויפ'ן פענסטער. זי לויפט צו צום פענסטער און קלאגט אין איהם מיט בלינדען בעס) אָם ווער ס'איז שולדיג! פערשטאָרענע שטארט, דו האסט צוגענומען מין לעבען. צופאלען וואלסטו ווערען, צושיט וואלסטו ווערען אויף

נחמה (רייסט זיך אים און ווידער אויפגענונג). נעהט איך אליצדינג, איך דארף נישט נאך נישט! (קוקט זיך ווילד ארום. אָממעט שווער. איהר קוק פאלט אויפ'ן פענסטער. זי לויפט צו צום פענסטער און קלאגט אין איהם מיט בלינדען בעס) אָם ווער ס'איז שולדיג! פערשטאָרענע שטארט, דו האסט צוגענומען מין לעבען. צופאלען וואלסטו ווערען, צושיט וואלסטו ווערען אויף

שטיקלעך! דערשטיקען וואלסטו מיט דינע שטיקלעך די מענשען אין דינע הייזער! פערשאלטען ווארען זי ווערען!.. פערשאלטען זאלען ווערען אלץ וואס, ווער עס וועט אין דער ווארען! פערשאלטען ווארען ווארען אלץ הערשער און בעפעהלער! פערשאלטען ווארען ווערען די קאלטע, די צופרידענע, די וואס ווערען אויף אוינערע פלייצעס... פערשאלטען ווארען ווערען זי מיט זייערע חסנים און פלות, מיט די מאמעס, וואס האבען זי געבוירען!..

ווער עס עסט וואל דערווארען ווערען! דער ריכער וואל שטארבען, וואו ער שטעהט, וואו ער ליגעט, וואו ער נעהט! (זי האקט זיך איבער און פאלט אהן פון די קינדער האבען זי ארומגערינגעלט און וויינט).

מונה (האט זיך אויסגעקירעוועט צו איהר מיט'ן פנים. ער וויל אראפנעהן פונם בעט און קען נישט). נחמה'ניו, וואס איז מיט דיר? ווילסט אפשר, איך וואל שטארבען אויפ'ן אָרט? מין הארץ וואל צוריסען ווערען? נחמה, ס'ווערט מיר פינסטער און די אויגען!

גבאי (לויפט צו איהם). מיר, העלף איהר! מיר וועלען זי באלד אויפהיבען, מונה, שטארקט זיך. שרייט נישט, קינדער! (קוקט אויף מונה'ן און אויף נחמה'ן) אומגליקליכע, אומגליקליכע ריכע מענשען, אומגליקליכע קינדער, דו זעהסט, מיר, געדענק ווער די דאָוונע מינוט! פיל אָן מיט צארען דין הארץ, מיט ווער ווין זאלסטו אָנצינדען דין האט און ער וואל קינמאל נישט ווערען פער-לאשען. נחמה האט געשאלטען, — זי האט געפונען דעם שונא... דאס הארץ האט איהר געוואנט: אָם איז ער!..

מיר. יא, דאס איז ער!.. (צו נחמה'ן) נחמה, שטעה אויף, בערוהיג דיר. (צומישט) איך וויל דען. מיט וואס זי צו שרייסען? שרייסען! (גבאי העלפט אויפהיבען נחמה'ן. זי קומט צו זיך און הויפט אָן צו וויינען שטיל. מען פיהרט זי צו צום בעט און מען זעצט זי ארויף אויף איהם).

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

מונה (מיט קלעמעניש) נחמה'ניו, קינדער מיניג... גבאי. א מרייט! דא איז נישטא קיין מרייט. זי איז דאָרט! מיר ווערען זי בריינגען... (נחמה וויינט. גבאי געריהרט) עס וועט קומען א מאָג. ווען מיר וועלען אָנהויבען בלעטערן דעם בוך פון די צידען... דאָרט וועלען מיר איבערלייגען נחמה'ס פיין!

אין מיר וועלען נים פערשטעהען, מיר וועלען נים גלויבען. אז ס'איז אזוי געווען!

מירה. ס'איז מיר ענג... א, ווען דער מאג יאל שוין אנקום מען נאכער! צו וועט בוי דעמאלט זיך נים איבערקעהרען די וועלט; צו וועט נים פערלאשען ווערען די ווי, צו וועלען מיר אלעין נים ווערען ווי די חיות? א, ווען ס'זאל נאר קומען גיכער! (עס הערט זיך דעמאלט דאס זינגען פון די ארבעטער. גבאי איז צוגעלאפען צום פערשטער. מיר הערט זיך אים).

מירה. עפנים העכט ס'איז דער הייד. (מיט בעגרייטערונג) קום, קום!

גבאי. דאס איז דער מארגענשטערן! קים! (זי געהט שנעל אוועק. נחמה וויינט. עס הערט זיך אלץ דאס זינגען פון די ארבעטער).

(ענדע פונעם דריטען אקט).

פערטער אקט.

א קעמער אין קעלער-שטוב. די וועג שווארץ און גאס. נים קיין פארדאנע. א פערשטער צום הויף, — אנטקעגען א מהיר. קיין מעכער איז נישט: נים קיין באנק, נים קיין טיש, נים קיין בעט. בי דער וועג א קרייניגער אייווען. אויף דער ערד דעם וועג אונגעפילט מיט שטראף אויף ווי לעגען נחמה'ס צוויי קינדער אין טיפס. בעטקע איז פער-קאכען אין א ווינקל. אויף די קינדער נעמט אכטונג די ערשטע בעטערין, אביאלטע איבער מיט א געשטופטע פנים. זי וויינט אויף דער ערד געבען די קראנקע. געבען איהר איהרע קינדער. ס'איז א וועגער-צייט. מ'ברענט א חלב'ן ליכטער. די קראנקע קינדער קרעכען שטיל.

די ערשטע בעטלערין. שטילער, קינדערלעך, שטילער. פויגעלעך! (זי האט זיך צוגערוקט און קוקט זיך אים אין ווערע פניםער. שאקעלט מיטן קאפ) איהר וועט געשוואלען געווארען בלאה געווארען! (די קינדער האבען ווייטער אנגעהויבען קרעכען) שטילער, שטילער...

בעטקע (שריט פלוצים). א שטשור, א שטשור... די ערשטע בעטלערין. וואו איז ער? קשקש... (קראפט)

מיט די קולעס איבער דער ערד) געהמען זאל איך דער שווארצער 'אהר! פון וואנען געהמען זי זיך? בעטקע. איך האב מורא, באבעניו! איך האב אזוי מורא! (וויינט).

די ערשטע בעטלערין. מען דארף נים מורא האבען, קינד מיטנס! אהא, זאלסט נאר וויסען, וואס איך האב געוועהן אין לעבען! כ'האב נים מורא געהאט!

בעטקע (וויינט). און איך האב מורא. דער מאמע שטעהט מיר פאר די אויגען. אס שטעהט ער דא און קלאגט זיך, און שאקעלט מיר מיטן קאפ... ער שאקעלט אזוי מיטן קאפ, באבעניו. (וויינט) באבעניו! זאג מיר, מ'האט אריינגעלעגט אין א טיעפען גרוב?

די ערשטע בעטלערין. אין א טיעפען, נישט מיט, אין א טיעפען!

בעטקע. און איצט ליענט ער דארט אלעין... אלעין! ערשט געכמען איז ער נאך געלעגען דא און האט אזוי געקעכצט, און האט אזוי געקעכצט, (וויינט) אז איך האב געמיינט, דער קאפ וועט מיר צופאלען ווערען... מאמעניו מינער, מינערע מאמע, ביסט נאך אזא יונגער — און דארפסט היינט שוין ליעגען דארט... די ערשטע בעטלערין. מיר וועלען אלע דארט ליעגען, נישט מיט! דאס גאנצע לעבען, אומשמיטנס געזאגט, לויפט מען זיך אן. מען ווערט אויסגעמושעט, מיעד, — איז נאכדעם אזוי ויס דארט צו רוהען. (פויזע) די נשמה געהט ארויף, ארויף... און דער גוף? דער גוף ליענט זיך שטיל און פרעהט זיך: דאנקען גאט, שוין אויף דער וועג, אריבערגעגאנגען דעם בריק. בעטקע (וואנט נאך). דאנקען גאט, שוין אויף דער וועג... אזוי טראכט ער איצט? מיין מינערע מאמעניו! און ער האט נים מורא? און די ווערנס?

די ערשטע בעטלערין (צו די קינדער). שטילער, קינדערלעך, שטילער, פויגעלעך. און ווערנס? איז די ווערנס... בעטקע. און די מאמע איז נאך נים געקומען פון בית-עולם. פאר וואס איז זי נאך נים געקומען, באבע? די ווייט אלץ-דינג, זאג זשע מיר אויס! זאג מיר, באבעניו, וועמען זאל איך פריהער בעוויינען? געכמען איז דער מאמע געשטארבען. הערשעלע: און נחמלע געהען אויס, די מאמע איז אוועקגעגאנגען בעגראבען.

דעם מאמען און איז נאך נישט געקומען... אויף גאט! האט און פון אויב געווארען, וואס איז פון אויב געווארען! איך בין שוין אליין אויך אנצאלטע אידענע, באבע. (פויזע. דאס מירדעלע איז צו גע- קראכען צו נחמ'לען און קוקט אויף איהם. זי האט זיך שטארק צווייגט).

בעטקע. נחמ'לע מיינער, נחמ'לע!

די ערשטע בעטלערין. אוי קינד מינים, קינד מינים! וואס האט זי מיך איבערגעלאזט דא צוהענען אייערע צרות? בעטקע. נחמ'לע מיינער, הערשעלע מיינער, איך קען אפילו שוין נישט, ווייניגן אויף אייער אומגליק. נישטא שוין קיין טרערען, נישטא שוין קיין קול. (זי פערווארפט די הענט, האט א בראך געטהאן די פינגערלעך) נעמט אונז שוין אלע צו זיך, נישטער נאט! נישטער נאט, נעמט אונז אלע צום מאמען. (זי האט זיך איינגע- בויגען אין צווייגן און ציטערט פאר געווייטן).

די ערשטע בעטלערין. איך געדענק שוין גאר נישט אזא יאהר, שוין לאנג אזא יאהר נישט געווען! ווייניג נישט, מירדעלע, ווייניג נישט! איך האב דאך א הארץ! נישט קיין שטיק הארץ האב איך דא, נאך א הארץ... (זי קינדער קרעכצען לאנגזאם. עס געהען אריין, ווי קינדער, די צווייטע. און דריטע בעטלערין. די צווייטע איז אנגעטהאן און א מאנסבילשען מאנטעל מיט לעכער און מיט לאממעס. זי איז בארפוס. איהר קאפ איז פערוויקעלט מיט א קאלירענדיגען שאל. די דריטע איז זעהר מאנער, מיט א געלב פנים ווי וואקס, א שרעקליך פנים. די אויגען אונרוהיגע, ברע- נענדיגע. די פיגור פערבארגען אין די שטאמעס.

די ערשטע בעטלערין (קירעוועט זיך איינס). ווער איז דאָרט? איהר, נחמה?

די דריטע בעטלערין. וואס פאר א נחמה? איך קען נישט קיין נחמה.

בעטקע (דערשראקען). וואס דארפן זי דא, באבע?

די ערשטע בעטלערין. ס'איז שטונות פונם הויף.

די צווייטע בעטלערין. וואס זשע, אויף מיר איז נישט קיין בחפנות? ס'איז דאך נישט צום איבערטראגען, אויף מינע באפנות. וואס וואיזען זי? געט זי עפנים, וואלען זי אויפהערען שרייען.

די דריטע בעטלערין. זי וואיזען גלייך און מוז אריין, מיר זענען אריינגעגאנגען איך וואנען, זי ווארען אויפהערען שרייען.

שולקעס שמעקען זי אין מוץ מיט זייערע קלייט.

די צווייטע בעטלערין (צו דער דריטער בעטלערין). לאזט מיר, ווער איך זי וואנען...

בעטקע (מיט א געשרי). באבע, כ'האב מורא פאר זי!

די צווייטע בעטלערין. מען דארף נישט מורא האבען, וואס איז פאר א מורא? ס'איז אבער אויף יענעם הארץ אויך א בחפנות. איך וואוין דא באלד... פון דער זיט ווייניג מען, פון יענער זיט ווייניג מען! ווען וועט דאס שוין געהען אנעק?

די דריטע בעטלערין. איהר האט אפער ברויט אדער פלייש, אדער וואס נישט אלץ? געט עפנים צובייסען. איך האב צוויי טעג נישט געגעסען. צוויי טעג.

די ערשטע בעטלערין. איך האב נישט גאר נישט. פון וואנען נאך איך נעהמען? איהר זעהט דאך: קראנקע קינדער, און איך דארף זי הנטען...

די צווייטע בעטלערין. קראנקע? און וואו איז דא געווענע? מוטשען זיך, — וואלט מען כאטש געגעבען פח זיך מוטשען. און נישט וואלט מען פערטריבען אלע און איהן שטאל און אויסגעהרגט מיט א מאל. ס'איז דען א פלאן? געכטען הונגער, היינט הונגער, מארגען הונגער, און מען וואיזעט! וואיזעט! וואס טויג עס?

די ערשטע בעטלערין (מיטפיהלענד). יא, וואס טויג עס? די דריטע בעטלערין. (שמעקט די לופט) וואוהין איך געה, שמעקט מיר אלץ ברויט, פלייש...

די צווייטע בעטלערין (אונצופרידען). אט, אז איהר הויבט אן רעדען פון פלייש, קען איך נישט לירען. א מענש שמעקט דאך אויך מיט פלייש. און מיר געלוסט זיך... מיר געלוסט זיך אריינקריכען מיט די ציהן אין עמיצענס האנד... אין פלייש אריין! די ערשטע בעטלערין. נאט איז מיט איהר! אויגע ווערטער האב איך נאך גאר נישט געהערט.

די צווייטע בעטלערין (מיט א שוואך קול). וואס וואנט איהר מיר — נאט איז מיט איהר? דער קאפ איז מיר צו דרעהט. דא וואיזעט מען, דאָרט וואיזעט מען... עס פלאנטערט זיך אין קאפ. וועסטו — איז שלעכט, שטעהסטו — איז אויך שלעכט... עפנים שפרינגט אין די אויגען... פאר הונגער.

בעטקע (פלוצים, מיט אנגעשרי). באבעניו, באבעניו! (בעהאפט זיך ביי איהר אויף די הענט).

די ערשטע בעטלערין. איהר רעדט נים צו דער זאך! איך
וואג אייך: איהר שרעקט דאס קינד, און איך האב פאר אייך מורא.
טהוט א קוק, וואס דא טהוט זיך, און געהט אייך געוונטערהט.
דער בעל-הכות איז געבליבן געשטארבן, צוויי אינגעלעך שטארבן
פאר הונדערט... געהט פון דאנען.

די דריטע בעטלערין (פערשקאנט). וואלען זי נים וואינען.

וועל איך אוועקגיין. די צווייטע בעטלערין. אין הייף שטארבט מען אייך. און
מען טראגט זי—און א שווער. די גאנצע וואך טראגט מען די מתי'...
דא וואינעט מען וואוהין זאך איך געהט? כוואלט זיך אויסגעריסען
די אויגען, כוואלט זיך אפגעשניטען די אויערן צו אל די שווארצע
יאהר, און אלע וויל איך עסען. ווי הייסט זייער מאמע? (ווייזט
אויף די קינדער).

די ערשטע בעטלערין. נחמה. ס'האט מיר אויך גאט צו-
געשיקט א וואג. וואו אוועק בעגראבען דעם מאן און איז נאך נים
געקומען.

בעטקע. עמיצער געהט, דאכט זיך. (אלע הערען זיך צו)

די ערשטע בעטלערין. נמן, ניםא קינדער!

די צווייטע בעטלערין. וואס האב איך אייך געוואלט
וואנען? (דערמאנט זיך) כ'האב איך געוואלט וואנען, אז איך קען
נים הערען, ווי זי וואינען... נמן, כ'האב איך געוואלט וואנען, אז
איך וויל עסען... נמן, כ'האב איך געוואלט וואנען, אז איך וויל און
גלויב! דאס איז דאס העכסטע...

די ערשטע בעטלערין. איצט רעדט איהר גוט. ס'וועט
דאך קומען א סוף צו אונזערע ליידען. אויב נים היינט, איז מארגען.
די דריטע בעטלערין (פונסטער). יא, א סוף וועט קומען...
מיר וועלען אויסשטארבען פאר הונדערט, אס וואס ס'וועט זיין
פאר א סוף. (די קינדער האבען אנגעהויבען קרעכען).

די צווייטע בעטלערין. בעס זי, וואלען זי נים שרייען.

איך קען דאס נים איבערמאנען. די ערשטע בעטלערין (האט זי צוגערוקט צו די קינדער
און קוקט זי אריין אין די אויגען). שטיילער, קינדערלעך! איי-
עופה'לעך, עופה'לעך.

בעטקע (הערט זי איין). באפע, עמיצער עפענט די טהיר!
ס'איז די מאמע! (לויפט צו דער טהיר) נמן, ס'איז בערמאן.

בערמאן! (ווארפט זיך איהם אויפן האלד). וואו איז מין מאמע?
בערמאן! (וויינט).

בערמאן (האלט א זעקעל אין די הענט. קושט בעטקע'ן).
גוט געקומען! זי וועט קומען דין מאמע, אה-אי-אי. וויין נים!
(ער בעקוט דעם צימער און זיפט) און דעם מאמען איז גוט,
וויין נים, ס'איז איהם גוט. ער שטעהט געבען זיין פאפא בייביר,
און ווארט איז איהם, און הונדערט איז ער נים! (ער געהט צו
צו די קראנקע קינדער, בערמאכט זי און שאקעלט מיטן קאפ).
ער פלעגט זיך איצט מונה און בעט: העלף, גאט, מין נחמה!
און מינע קינדער אויף דער ערד. און ער וועט זי העלפען, ער
וועט זי העלפען, אה-אי-אי. (עפענט דאס זעקעלע און דערלאנגט
פון דאס ברויט) אס דאס האב איך אויסגעבעטען ביי גוטע
מענשען. קיין געלד גייעט מען נים, און ברויט האב איך
אויסגעבעטען.

בעטקע. איך וועל זיך וועצען געבען אייך, בערמאן. (זי
וועצען זיך אויף דער ערד. בעטקע עסט און זיפט).

די דריטע בעטלערין (ווארפט זיך צו איהם). גייעט מיר
א שטיקעל ברויט. גייעט, אז נים וועל איך אויסרייסען ביי אייך.
(בערמאן גייעט איהר. זי שלענגט גיך) פיה! ס'איז נאך דא
ברויט אין שטאדט? און מיר, וואו איך בין נים געקומען, וועמען
איך האב נים געבעטען. קינדער האט מיר נים געגעבען. צוויי
מעג שוין אין שטאדט נים געווען. וואס איז דאס? גייעט נאך.
די צווייטע בעטלערין. ווייט אזוי גוט און גייעט מיר אויך
א שטיקעלע.

בערמאן. הא? (זוכט אין זעקל און גייעט בייזע. זי עסט
זשענדע. ער לעגט פאר דער ערשטער אויך) אין שטאדט? זי
שטעהט זיך די שטאדט און ס'ארט איהר נים נאך נים. (ער האט
זיך געשטעלט אויף אלע פליער און קוקט אריין די קראנקע קינדער
אין די אויגען אריין. ער שטופט זי ברויט אין מויל. זי קרעכען)
פערלאען די אויך, אה-אי-אי!

די צווייטע בעטלערין. גייעט נאך א שטיקעלע. אויף
יענער וועלט וועלען מיר זיך בערעכענען. (עסט מיט פערנגיגען.
רייסט אב שטיקלעך און ווארפט זי אין מויל).
די דריטע בעטלערין. נאך א שטיקעלע. אלטשטער.

נו, נ, וואס זשע הערט זיך אין שטאדט?

בערמאן (מורטעלס). איך וואלט אונז אונזערע קארגן.
(ניעמט זי און קומט אלסו) וואס? נאך נים! בערמאן געהט איצט
ארום און די הויזער. דאס איז גוט? געווען א סוחר, איצט א
בעטלער, אה-אי-אי! און אזוינע בערמאנעס געהען ארום נים
אונזער מיט די מארבאנעלעך און די הענד. אט וואס עס טהוט זיך
אין שטאדט. איך זאג איך, ווען איך וואלט נים פארהערן פונם
יאריד, אה-אי-אי, וואלט איך געזאגט: האפט עס דער רוח די
נאנצע וועלט. אזוי וואלט איך געזאגט.

די ערשטע בעטלערין. אלע זאגן איצט אזוי.
בערמאן. וויבער! (קומט. לעבעדיג) וויבער! וואס פאר-
שטעקט איהר? איהר האט געוועהן, ווי הינד ריסען זיך פאר א
בין? איז דאס נאך נים. איהר הערט, בערמאן זאגט איך, אז
דאס איז נאך נים. אז מ'האט הינט בערגאבען אויפ'ן בית-עולם
אונזער מונה'ן און די איבעריגע, איז געווען, זאג איך איך, א מין
געווען... נחמה איז געלעגן אויף דער ערד און האט זיך גע-
ווארפען, ווי אין דער שלעכטער קרענק, בת-קנא לז'לן, די ערד
האט זי געקומען. איך זאג איך — מ'איז נאך נים. דער טויט?
וואס איז דער טויט? ס'א-ה'לכה, ביי מין עהרע-ווארט. די לע-
בעדיגע געהען ארום און שרייען און פארגען: וואו איז מין טויט?
אט וואס מען רעדט אין שטאדט. נאך נאך נים! איהר האט
מסתמא געהערט, ווי דער עולם האט געשריען, אז מ'האט איהם
געשלאגען אין גאס? זאג איך איך, אז דאס געשריט איז אויך נאך
נים. אט וואס עס טהוט זיך אין שטאדט.

די ערשטע בעטלערין (אין שרעק). ליעבער גאט, האב
רחמנות אויף אונז!

בעטקע (מישט זיך אריין). און מיר וואס מאכט, בערמאן,

און גבאי?

בערמאן. שא, בעטקע! ווענט האבען אויערן... שיש?

פארגען נים וועגען זי.

בעטקע. זי וועגן אלץ דארט?

בערמאן. שיש, אה-אי-אי, שיש!

די דריטע בעטלערין (מיט א בעסער קיז). נאך א שטי-

קעלע, מ'ערער מענטש, וועל איך איך קושען די פיס.

די צווייטע בעטלערין. פאר וואס מאך מען נים רעדען?

ווער איז די מיר?

די ערשטע בעטלערין. פארגען נים! דעם נאמען דארף
מען פארגעסן.

בערמאן (ווייל איבערבייטען דעם שמועס). פאר וואס פאר-

שטעקט נים קינער? איך בין א פראסטער מענטש און איך זאג.

איך, אז קינער פארשטעקט נים נאך נים. אט וואס איך זאג.

די ערשטע בעטלערין. איך פארשטעקט נאך נים.

די דריטע בעטלערין. זאגט זשע, וואס טינט איהר. איך

זעה אן איך, אז איהר זענט אומוילער אלטער. איצט בין

איך זאט, ווער איך הערען, וואס איהר רעדט.

בערמאן. נו, גוט, אידענע. אט וועל איך איך פארגען.

וואס בעדעט דער דאזיגער הונגער. א קינמאל נאך אזא הונגער

נים געווען, און פלוצים אזא הונגער. (פויזע. די וויבער קוקען

אויף איהם מיט ערווארטונג) אה-אי-אי! אט שטעלט איך פאר

איך געה ביי-נאכט אין פאלד... בערמאן געהט. און איך טראכט

מיר: רבנו של עולם, בין וואנען וועט זיין אזוי פונסטער... בין

וואנען? אה-אי-אי! און פלוצים ערגיץ ווייט — דערקעה איך ליכט.

די ערשטע בעטלערין (מיט עהרפארט). ליכט! נו

ווייטער, בערמאן.

בערמאן. אט דאס דארף מען פארשטעקען. וואס רייכט

מעהר, איהרער דאס פערמאסטערט הארץ פונם מענטשן? קיין זאך

נים: נים די זון, נים קיין פאיער, נים די שטערן! וויבער, — ס'א

הונגער! וויבער! שטעלט ארויס פונם פונסטער דעם

קאפ, וואס הערט איהר דארט? א געווייזן? נאך עפנים? א קרעכץ?

נאך עפנים? א יאמער? וועגט! הערט זיך איין: וואס נאך, וואס

נאך? הערט זיך איין, הערט זיך נאך גוט איין. פון דארט געהט

דאס גליק, פון דארט געהט דער שלום... אהא, אט וואס

איך זאג.

די ערשטע בעטלערין (מיט א ציטער). איך הער עפנים.

איך הער שוין לאנג.

בערמאן. וואס האט זיך געהאן מיט א חורש צוריק?

שיש... מ'האט געשלאגען. געהאקט. געטרעטען מיט די פערד.

אהא! און א הינדעלע ווי געהט ארויס פונם אה? פונם:

הונגער געהט זיך דער צאָרן, פונם צאָרן געהט זיך דער שרם.

די ערשטע בעטלערין (ווי געמאכטען). די רייכע וועלען

שלום ווערען מיט די ארימע?

בערמאן. אָם דאָס וועט מאַכען זיין.

די דריטע בעמלערין (אויפגעקומענע). דאָס וועט קומען איהר זיין. גיכער וועט אויף די דאלאניעס אויסוואקסען האָר.

בערמאן. אָם דאָס וועט מאַכען זיין! שילום וועט ווערען גע-
שלאָסען. געווען אַ מענטש שמעין און זיך אויפגעהאנגען פֿאַר
קלעמעניש. אַה-אַ-אַי! פֿאַר מינע אויגען האָט דער מענטש מיט
טרערען געוויינט! און ווער ס'האָט געזעהען די דאָזיגע מרערען,
דער ווייסט ווער פֿעם. און פֿרעגן — נאָך וואָס? געווען בעסער
צוואַרמען, וואָלט געוואָרען אַ שילום געשלאָסען. וואָרום דער סוף
וועט זיין, אז די מענטשען וועלען שלום ווערען צווישען זיך, געוויס
ווערען זיי שלום ווערען. אַה-אַ-אַי. (פלוצים) ווער איז דאָרט?

בעמקע (שפּרינגט אויף מיט אַ געשרי). די מאמע! איך
פֿיהל, אז ס'איז מירן מאמע! (זי לויפט צום טהיר, נחמה געהט
שטעל אַרײַן און שטייט זיך אָן אַן בעסקע'ן. דערוועגנדיג
פֿרעמדע מענטשען, בלייבט זי שטעהען פֿערוואונדערט. אויף איהר
פֿנים שוועבט אַ מיסדרוק פֿון אונצופֿרעגנהייט, וועלכער פֿער-
בײַט זיך גלייך אויף אַ פֿעם. ביז איהר איז די הענד איז אַ בינדעל).

בעמקע (מיט אַ פֿרעהליכען אויסגעשרי). מאמע, שווערע
מאמע! (געהמט זי אַרום).

די ערשטע בעמלערין. וואו זענט איהר געווען אזוי שפּעט?
איהר מינט, איהר האָט איבערגעלאָזט געוואלט קינדער?

בעמקע (וויינט). אלץ ביסמו געקומען צוריק.

בערמאן. איך בין געקומען צו איהר נחמה. געוואָהר ווערען,
וואָס איהר מאַכט, און איהר... אַה-אַ-אַי! (נחמה לעגט שוויי-
גענדיג דאָס בינדעל אויפֿן אויווען. זי האָט צובינדען דעם שאל.
האָט זיך אויסגעקלירעוועט און בעטראַכט מיט אַ שטייפֿען קוק אלע,
וואָס ווערען אין צימער).

נחמה (בייז). וואָס זענט איהר זיך צוגיפֿגעגאנגען אהער?
וועמען דארף איך דאָ האַבען? שטייט וואָל זיין, קינדער!

די צווייטע בעמלערין (נאָכגעבנדיג). מיר געהען שוין
אויס. מיר ווייסען. וואָס ס'האָט איהר געמאָכט. (צו דער דרי-
טער) איהר געהט?

די דריטע בעמלערין. מען דארף נאָך פֿרעגען. (זי געהען
ארויס גיט געכאַפט).

נחמה (אונגעוואונדען). געהט איהר אלע. ווער האָט איהר
געוואָלט?

די ערשטע בעמלערין (דעשראָקען). וואָס איז מיט איהר,
נחמה?

נחמה. איך ווייס, וואָס ס'איז מיט מיר. איך ווייס! (געהט
צו צו די קראנקע קינדער. זי האָט אַ קרעכץ געגעבען קיים וואָס
מען הערט) זי שטאַרבֿען! (ווייטער אַ קרעכץ געגעבען) זי שטאַר-
בען! נו גוט, — נאָך בעסער!

בערמאן (פֿאַרוואַנדלט). איך דערקען איהר גוט, נחמה!
איערע ווערטער שרעקען מיר.

נחמה (מיט פֿערדרוס). וואָס פֿערשטעהט איהר? הערט
אויף, בערמאן... איהר זענט אַ גוטער אַלמער, נאָר הערט אויף.
איהר ווייסט, וואו איך בין געווען? איהר ווייסט גוט? וואָס איך
האָב געשלאָסען? ווייסט איהר אויך גוט! זאָגען איהר? וועל איך
איהר זאָגען. נו געהט, געהט גיכער. איך האָב זיך געשלעפּט
איבער'ן שטאַרט! אָם וואָס איך האָב געקויפט. (ווייזט אויפֿן בינג-
דעל) געלאָפֿען בין איך, געלאָפֿען... איך בין געשטאַנען ביז די
פֿענסטער פֿון די ריכטע, און... (האקט איבער).

די ערשטע בעמלערין. וואוהין וועט וואָל איך געהן פֿון
דאָנען? גיכע מינע, איך וועל איהר גיט לאָזען אלץ.

נחמה. וואָס? ווער וועט זיך קום דערוועגען גיט לאָזען?
ווער וועט זיך דערוועגען... איך דארף טהאָן אַ טיפֿה די מענטשען
און איך וועל קום טהאָן. וואָס איז? אַפֿשר האָט איהר מיר דאָס
לעבען געגעבען? אַדער איהר, בערמאן? וואָס וועט איך איער עסק?
בעמקע (צו דער מאמען). וואָס רעדסטו? ווי אזוי-די
רעדסט! (ברעכט די פֿינגערלעך פֿאַר שרעק).

נחמה. שווייג, בעמקע. מען דארף העלפֿען די מענטשען!
געקומען די צייט, ווען מען דארף זי העלפֿען. שווייגט, בערמאן.
איהר דארפט איצט שווייגען און מיר גיט שמערען. עפֿים דארף
געשעהען. (קוקט גלייך פֿאַר זיך) גיטאָ מונה! קוקט זיך אַרום און
רופֿט מיט אַ צערטליך קול) מונה, מונה! גיט, גיט, בערמאן, איך
וועל גיט וויינען. איך וויל גיט פֿערניסען איהר טרער. ווי אַ שטייג-
דעלע איז געוואָרען מיין האַרץ.

בערמאן (שטיל). איך האָב איהר געבראַכט ברויט, נחמה.
פֿון אינדערפֿריה אָן האָט איהר גיט געגעסען, — עסט.

נחמה. ברויט ... (ערנסט) מאַרען וועט ביי א'ע זיין ברויט.
די מענטשען וועלען זיך דערשרעקען און וועלען אלעמען געבען
ברויט ... מונה וואלט פֿרעגען: וואָס ביסטו-אוי שפּעט נעקומען.
נחמה? וואלט איך געענטפֿערט: ס'איז דעריבער, וואָס איך האָב
געזוכט דעם אמת. (ערנסט) נחמה האָט געפֿונען דעם אמת.
די ערשטע בעטלערין (נאָכגעבנדיג). נו, גוט, איהר
זענט דאָך אַבער קראַנק, מיין גאָס. איהר דארפֿט רוהען.
נחמה (פֿערוואונדערט). איהר זענט נאָך דאָ? געהט ושע
שוין ... ווי אזוי בעט מען איך און? מיט ווערטער, מיט מרעקען?
איך מוז בלייבען מיט די קינדער אליין. און זיך אויסוויינען ... און
זיך אויסוויינען!

די ערשטע בעטלערין (צו בערמאן'ען). זי איז אויסער
זיך. נאָם וויסט, וואָס זי האָט פֿערטראַכט.

בערמאן. אַח-אָי-אָי! (וויסט ניט, וואָס צו טהאָן).
נחמה. נו וואָס ושע שמעהט איהר? צו וואָס? וואָס האָט
איהר איצט? געווען אַ ביסעלע גוטס, ווי אין אַ קליין קרעמלע.
איז דאָס אויסגעגאנגען.

די ערשטע בעטלערין (ענטשלאָסען). איך בלייב מיט
איך. איך קען ניט אוועקגעהן.

נחמה. וועל איך איך אָנגעהמען פֿאר די פֿליצעס און איך
ארויסוואַרפען. מוטשעט מיך ניט. ס'וועט מיר גאָר ניט געשעהן.
האָט ניט מורא.

די ערשטע בעטלערין. אז איהר מרעכט מיך ... (היכט
זיך אויף פֿון דער ערד און דערלאנגט די קוליעס) פֿאלגען פֿאלג
איך איך ... נאָר געדענקט.

נחמה (לעבעדיג). גוט, גוט. געהט געזונטערהיים.
די בעטלערין (הינקט). אַ גוטע נאכט. (געהט ארויס).
נחמה (צו בערמאן'ען). און איהר? געהט ושע שוין.
בערמאן. ס'איז שוין טאקע צייט צו געהן אַהיים. נאָר דאָס
הארץ לאָזט מיך ניט איך לאָזען אַהיים.

נחמה (צערטליך). בערמאן! מיערער, ליעבער בערמאן...
איהר מוזט אויך געהן. איך מרעכט דען קאמאיוועס מיט איך, צו
וואָס? איך בין דען אַ קלייניקע? ווען איהר זאָלט נאָר וויסען, וואָס
מאַרגען וועט זיין. נאָר איך שווייג, איך שווייג ... איך וויל בלייבען
אליין מיט די קינדער, אויסקושען זי יעדער ביינערלעך און זיך גוט

אויסוויינען. (זי וויל אָנהויבען וויינען. נאָר האלט זיך אַהין) איהר
זעהט מיין בילד? זעהט, אויף וואָס מיר שלאָפֿען, אפילו צוועצען
זיך איז נישטאָ וואו. און דאָ אויף דער ערד האָט ער זיך געמוטשעט
אנאנצען חורש. איהר פֿלעגט אַמאָל קומען. וואָס האָט איהר
געזעהן. וואָס וויסט איהר! איהר געדענקט, ווי דער בעל-הבית
האָט מיך אַרויסגעוואַרפען אויפֿ'ן גאס, מיט אַ קראַנקען מאַן. מיט
קראַנקע קינדער? איהר געדענקט? ביז אַהער זענען מיר אויך
ביסלעכעווייז געשטאַרבֿען. היינט עס, אלעס האָט זיך צוגעקליבען
דערצו (האקט אָב). בעסער ניט רעדען. בערמאן! מיין הארץ איז
מיר געשטאַרבֿען, און פֿונדעסטוועגען בין איך צופֿרידען ...
בערמאן. אַח-אָי-אָי.

נחמה. געהט ושע אַצונד. וואָס דארפֿט איהר דאָ קוקען?
בערמאן. איך האָב זיך אזוי צוגעבונדען צו איך, נחמה.

אויף-מיין עהרען-וואָרט, ב'האָב זיך צוגעבונדען. איך קען אפילו
געהן אין פֿיער אַרבעט פֿאר איך, אז מען וועט דארפֿען. איך האָב
אויף איך בחקנות. ב'האָב אויף די קינדער רחמנות. אפשר קען
איך איך נאָך צו ניץ קומען אויף עפֿים? מרעכט ניט דעם אלטען.

נחמה. נין, בערמאן. נאָר איך קען צו ניץ קומען די
מענטשען. איהר זענט אַ גוטער, נאָר געהט אַהיים. מאכט מיך ניט
ווייך. געהט, געהט. איך וועל איבערדענען מיט די קינדער פֿון
מונה און וועל אַ ביסעל וויינען. אוי, בערמאן, בערמאן! (וויינט
למעדענשאַפֿטליך).

בערמאן. אַם דאָס דארף מען שוין נאָר ניט, אַח-אָי-אָי!
נו, איך וועל געהן. וואָס זאָל איך דאָ טהאָן? קוקען אויף אייערע
צרות? דאָס איז ניט פֿרעהליך, דאָס טהוט וועה! קוקען אויף די
מרעקען? אַח-אָי-אָי. אַ גוטע נאכט, נחמה, אַ גוטע נאכט, קינדער!
(געהט צו און קויפט זי).

נחמה. (וועדער אונגעדולדיג). נו געהט שוין געהט.
(בערמאן געהט אוועק. נחמה בעגלייט בערמאן'ען מיט די
אייגען. נאָר וואָס ער פֿערשווינדט, אזוי לויפט זי צו צו בערמאן.
קען. געהט זי אַרום און קויפט זי שטארק. זי לאָזט זי גוט אַרויס
פֿון די הענד און וויינט. נאָכדעם געהט זי צו, איבער איהר פֿח,
צו די קראַנקע קינדער און בויגט זיך אָן איבער זי. זי קרעכצט
און האלט אַהין דאָס געוויינ).

בעטקע. וויין נים, מאמע, איך בעט דיר, די הערסט נים?
חאם זשע וועט זיין פון אינו?
נחמה (צו די קראנקע). ביינרעלעך מינע מייערע! (חניט)
בשרע מינע, געשוואלענע יונגע ביינרעלעך! (זי געהט זי ארום.
בעטקע שטעהט אן א זיט אין וויינט. ס'האט א סקרופע געטהאן
די טהיר. נחמה האט זיך שנעל אויפגעהויבען. שם געהט אריין).
נחמה. ס'איז איהר, פֿעטער? וואס זענט איהר געקומען?
שם. מען מאך שוין צו דיר נים קומען? אז איך וואוין נים
ביי דיר, מאך איך נים קומען זעהן, וואס די מאכסט?
נחמה (אונגעדולדיג). נים איצט, פֿעטער. (געהט ארום
פון דער קעשענע שטאטקעלעך און צוויקעלט זי).
שם. איך פֿערשטעה דיר נים, נחמה. (קוקט זיך איין אין
איהר) ביי דיר נים קיין געזונטע אויגען. (שאקעלט מיט'ן קאפ)
וואס איז דאס ביי דיר אין די הענד? שטאטעס?
נחמה (גלייכגילטיג). יא. (פרוצים) בעטקע!
בעטקע. וואס, מאמע?
נחמה. לעג זיך שלאפען. שוין שפעט.
בעטקע. איך וויל נאך נים שלאפען. אפשר וועט דיר
קומען געמינגען.
נחמה. ער וועט נים קומען. לעג זיך, זאג איך דיר.
(בעטקע לעגט זיך אויף דער ערד געבען די קינדער).
שם (האט א קוק געגעבען אויף די קראנקע קינדער און אב-
געטרעטען פון זי). איך האב היינט געקומען א גרויס... פון
מיר'ן.
נחמה (גלייכגילטיג). פון מיר'ן? (קניטשט די שטאטעס)
גו, וואס מאכט זי?
שם. שוין געזונד געווארען. די וואונדערן פֿעהרמלט. זי
לאזט דיר גרויסען, זי זאגט זאלסט נים מורא האבען.
נחמה. איך האב נים מורא. איך טראכט נים פון איהר.
זי האט געוואלט, זאל זי איצט האבען דעם פֿעס. איך האב אויף
איהר נים קיין רחמנות.
שם. דאס קען נים זיין.
נחמה (מיט געבעט). איך דארף מען איר בעטען? איהר
זעהט דאך?.. (האט בעטערקט דעם סדור ביי איהם אין די הענד
און איז געווארען אין כעס) איהר טראגט זיך אלץ ארום מיט'ן

סדור? דאס פֿערדרוסט מיר. ס'איז אזוי, מ'שטייגט געזאגט. וואויר
אין נים ארום און ארום, אז מען דארף נאך דאנקען און לויבען.
שם. נאר דאס!
נחמה (פרוצים, אפֿענהערציג). וויינט איהר פֿעטער, איך
בענק נאך מונה! איהר געדענקט, אז מ'האט איהם אומגעקערט
דאס ביכער? וואס פֿאר א געזונטער ער איז דעמאלט געווען!
איהר געדענקט, פֿעטער, וואס ער האט געזאגט? און ווי גיך איז
ער געשטארבען. פֿערברענט געווארען. און אויפ'ן פנים איז ביי
איהם דעמאלט נים געשטאנען געשרייען... נאך איהר האט גע-
היסען גאט בעטען. און וויפֿעל מענטשן איז שוין פון דעמאלט
אן געשטארבען פון אט דעם פֿערשאלטענעם הונגער, אין איהר
האט אלץ גאט געבעטען. עס פֿליהען דורך פֿערמאטערטע מענטשן
איבער איער קאפ, ווי די פֿויגלען, און איהר זעהט זי נים. פֿע-
טער, פֿעטער! (פֿויגט זיך אן מיט'ן קאפ אויף זיין אקסעל) זעקס
פארשוין שלעפט אויף זיך מונה, און יעדערער ציהט פון איהם די
קליי, — אזוי האט ער געזאגט. און מיר האט אפילו דאס הארץ
נים פֿערקלעמט. פֿאר וואס? מיין הארץ האט געשווינגען, און
איך האב זיך נאך מיט איהם געדארפט זעגענען. איך האב איהם
געדארפט ארוימנעהמען, צוקוועטשען צום הארצען און איהם האל-
טען אזוי ביזן געמינגען מאג. נון, ער וועט שוין נים קומען, מונה,
שכור, און איך וועל איהם שוין נים זאגען מיט הארץ-וועהטאג:
וויטער טרינקסטו, מונה, מאכסט אהל פון זיך, מונה. (זי האלט
אין די טרערען).
שם. אז מען דארף, נחמה, שטרעקט ער אויס א שטארקע
האנד, הערסט וואס איך זאג, אט אזא שטארקע, גרויסע האנד
שטרעקט ער אויס צו א ווערימעל, וואס פֿאלט פֿונ'ם בוים, און
מיאוס'ט זיך נים מיט דעם, און האלט עס אונטער.
נחמה. פֿאר וואס זשע האט ער נים אונטערגעהאלטען
אזוי? זענען מיר אלע אינאיינעם דען שוואכער, אידער איין
ווערימעל? האבען מיר אלע אינאיינעם דען נים געבעטען העכער
פון איין ווערימעל?
שם (שטרענג). נון! איהר האט מיר געווען אין איהם.
נחמה (ווייז). אז איהר רעדט מיט מיר אזוי, פֿעטער,
פֿיהל איך, אז איך בין נים ווערט. איך ווער ווייז. עפֿים ווערט
מיר שטיל אויף דער נשמה, איך פֿיהל זיך ווי צוגעבויגען, און עס

וולט זיך מיר שמעלען אויף די קניה, צוויפלענען די הענד אט אזוי און אראבלאזען דעם קאפ. א שוידער געהט איבער איבערן ליב, און איך בין גרמט צו לירען, פעטער, וויפועל אין מיין זעל וועט ארמין, וויפועל אין גוף וועט ארמין.
שם. וואס האסטו פערטראכט, נחמה? א, נחמה? (געהט צו און קוקט איהר פארשענדיג אין די אויגען. זי קרעוועט זיך אב) אהא, דו קענסט ניט?

נחמה. נו, אין הארץ-וועהטאג, און לירען? און וואוהין ווער איך געהן מארגען מיט מינע קינדער? לאמיר פרופען שטארבען אויפ'ן ארט, וועט אונז עמוצער דען געבען ברויט? און דאס איז ערשט נאך די ערשטע פראגע, פעטער, נאך די ער-שטע! מיר שמעלען פאר א'אייזערנער וואנד! בעטראכט זיך נאך, פעטער, א מאמע מיט דריי קינדער, און די קינדער זענען איהר אינגעבאקען אין הארצען. נאך וואס זארגען זי וואקסען? מיט'ן מארך פון די ביינער, מיט בלוט און מיט טרערען האב איך זי אויסגעהאדעוועט, — פאר וועמען? טהוט א קוק אויף די צוויי, וואס דארפען זי לעבען? און דאס איז נאך די ערשטע פראגע, פעטער, נאך די ערשטע...

שם (דערשראקען). נחמה! איך לייען אין דינע אויגען, נחמה. גייע א קוק אויף דינע קראנקע, די דערשראקענע. אפשר קומט זי ניט, זאלסט אויף זי ב'חמנות האבען?
נחמה. איהר זענט א פראסטער מענטש, פעטער, איהר פער-שמעהט ניט.
שם (אויפגעקענט). אז דער אויבערשטער האט אונז גע-שענקט דאס לעבען, דארף מען עס היטען. מען דארף, זאג איך דיר, ס'איז אינווער חוב... דערשטיק דעם געשרי פון דין הארץ. עמוצער קוקט אויף דיר, נחמה, הייב אויף דעם קאפ...
נחמה (מיט פערדרום). איך וויל ניט קוקען! איך פערהאט איהם!

שם (אין צארגן). לעסטער ניט נאָם! שווייג! אָט מיט די הענד וועל איך דיר דערווערען פֿאר זיין נאָמען. שווייג, נחמה, שווייג, דו פֿערבלענדעטע. געהט דין הארץ אין די הענד און זאג, ווי עס דארף זאָגען זיין בעשעפעניש: נאָם, איך האָב דיר ליעב! דין אומגעקעמטע האָב איך ליעב, וויל זי איז גערעכט-טיגקייט, דין בייז האָב איך ליעב! איך האָב ליעב דין אַמת,

וואָס איך טהו איהם ניט פֿערשמעהען, איך האָב ליעב אַליין, וואָס ס'דאָכט זיך מיר, אז דו טהוסט פֿאלש. איך האָב דיר ליעב אינ-גאנצען, ווי דו ביסט, און דינע גוטע פֿעשען, ווי אין דינע שלעכטע. טהו מיט מיר וואָס דו ווילסט. וויל איך גלויב אין דינע וועגען.

נחמה. פעטער! (מיט א קרעכץ) פעטער!
שם (פעסט). איך גלויב אין דינע וועגען, אזוי זאג.
נחמה. עס טאָר דאָך אָבער אזוי ניט זיין! פעטער, מען-שען דארפֿען א קרעכץ! עס טאָר אזוי ניט זיין...
שם (פעסט ווי פֿריהער). אלץ דארף זיין, וואָס ס'איז דאָ אויף דער וועלט.

נחמה. איך וועל זיך צובייסען די פֿינגער פֿאר בעס. א שטיין שמעלט אוועק אויף אייער אָרט, וועל איך איהם ארומנעה-מען. איהר זענט נאָך ניט געוואָרען דערציטערט?
שם. דאָס איז די מעשים פֿון זיין לעבען נאָמען... האָט דיר דין הארץ דען ניט געזאָגט, אז ער איז דאָ אומעסט?

נחמה (אויפגעבראכט). ס'איז מיר שווער דאָס צו הערען!
זיין, פעטער, א דונער הארץ מען ווארפען אויף דער ערד, כדי דאָס זאָל שוין מעהר אזוי ניט זיין! עס טאָר אזוי ניט זיין, אז ב'חנות מענטשען זאלען אויסגעהן. פעטער, עס טאָר אזוי ניט זיין. נאָך דאָס דארף מען זאָגען. זאָגען הייך, מיט א שרעקליכער שטייג. אָט דאָס איז די לעצטע פראגע. (אויפגעקענט) ווער איז שולדיג אין אונזער לעבען? (ווייזט דורכ'ן פֿענסטער אויף דער שטאָרט) זי! זי דארפען דאָס וויסען... מאָרגען וועלען זי קומען צו זיך... פֿיער מתים וועל איך ווארפען אויף זייערע קעפֿ. איהר דיכע, איהר זאטע, איהר שטארקע, — קוקט זיך ארום! און זי וועלען ווערען דערציטערט... פֿיער מתים וועל איך ווארפען אויף זייערע ש'חיות, אויף זייערע קענדות, אויף זייערע חתונות, פֿיער דונערן וועל איך ווארפען צווישען זייערע פֿריידען. צווישען זייערע פֿערגינגען. זאל מיין קרבן שרייבן: וואוהין געהט איהר, מענטשען? וואוהין? קען דען זיין א ש'מחה זיך פֿערשכורן מיט יענעם בלוט, קען דען זיין א הענטג יענעם לירען? קען מען דען עסען, אז מחיות זענען הונגעריג? קען מען דען לעבען. אז אנדערע לירען? טאנצען, אז מויעקנסטער וויינען? פעטער! פֿיער מתים וועל איך אריינווארפען אין הארצען פֿון אָט דער פֿער-

שאלמענער שטארט, פֿיער ... מיר וועלען אומקומען. נאָר ס'וועט דערגרייכען אונזער קרבן, ער וועט דערגרייכען, זי ווערען דער צימערט ווערען און וועלען זיך ארומקוקען, וואו זענען זי אויף דער וועלט. זי וועלען פֿרעגען, פֿון וואנען דער דונער? און זי וועלען זיך צוהערען ... און זי וועלען געהן צו די פֿערמאטערטע, די שוואכע ...

שם (פֿערצווייפֿעלט). נחמה! זאסט זיך דאס גוט דערוועג. גען! איך וועל ארויסגעהן אויפֿן גאס און וועל שרייען: אירען, געהט צו נחמה. נחמה וויל טהאן א פֿערברעכען. נחמה (איינפֿאך). יעדערער, ווער עס פֿיהלט אין זיך א הארץ פֿון א מנשען, וועט זאגען: מיט פֿריד און מיט פֿערגעסען וויל זי אָבערבען זיך און איהרע קינדער פֿאר יענעם! ... שם. קינד מינס, קינד מינס! (שטערקט איהר אויס דעם סדור) געהט דעם ספֿר און למען איהם. למען איהם ... ווי א שטעקען אין א שווערען וועג און ווי א ליכט אין דער פֿינסטער איז ער. איך זעה, א קאלד-אייזען פֿון יאוש פֿלאקערט אין דעם הארץ. געהט איצט דעם דאזיגען ספֿר ...

נחמה. (עס ציגט זי אן א שטארקער פֿעם. זי ריכט אויס דעם ספֿר פֿון זינע הענד און ווארפט איהם אויף דער ערד). אט איז אנאָרם פֿאר אירער ספֿר. אט וואו! נאָר אויף חוזק האָט מען איהם אונז געגעבען, פֿאלשקייט, צונויפֿונג ברענגט מיט זיך דער ספֿר. דער פֿליך פֿון אונזער לעבען איז אין דעם ספֿר ... שם (ראנגעלט זיך מיט איהר און הייבט אויף דעם סדור). קינד מינס, — ער וועט דיר מוחל זיין. זעה, ער האָט אָנגעפֿירט פֿרוג'אט זינע ברעמען, ווי איך, און מאַקט באַרד איז זיין פֿנים ווייטער געוואָרען לויטער. ער איז אַגאָס פֿון בִּהְיָנוּת, אויף זיין האַנד האָט ער איהם ארויפֿגעלעגט און וועגט איהם ...

נחמה. און מיט איהם וועל איך האָבען א שמועס. איך געה צו איהם מיט די קינדער. און — אויב ער איז דא, נאָר — אויב ער איז נאָר דא ... הערט, פֿעטער! איך וועל געהען מינע קינדער און זי ארויסרוקען אפֿריהער ... איך וועל געהען מיין אומגליקליכע כען מונח'ן, איך וועל איהם צופֿיהרען געהעמער צו איהם און איך וועל זאגען: גייע אַקוק, גאָס, פֿון דער גאָהענט אויף די ווערק פֿון דינע הענד. און מונח וועט אָנהויבען ווינען. און די קינדער וועלען אָנהויבען ווינען, און איך וועל איהם קוקען אין די אויגען.

און די אויגען מינע וועלען שטיל שרייען: גאָס, אַט זענען די ווערק פֿון דינע הענד. און ער וועט זיך אָבקעהרען. ער וועט גיט אויסהאלטען, ער וועט גיט איבערמראַגען די טרערען פֿון די אומשוואַרצע גאָהענט געבען זיך, און איך וועל איהם פֿרעגען: פֿאר וואָס, גאָס, אז איך האָב לייעב געהאט איינעם, האָסטו איהם געטויט און האָסטו מיר געגעבען מונח'ן, גיט קיין געליעכטען, און האָסטו מיר געטויט חתונה האָבען פֿאר איהם? אַט דאָס איז, גאָס, מיין ערשטע ליד. שם (שלאָגט איהר האַסטעג איבער די רעד). גיין, גיין, גיט אַזוי ...

נחמה (מאכט מיט דער האַנד). פֿאר וואָס פֿאַרעכטו גערעכטונגסט פֿון שוואַכע, אין אליין, אזא אלמעכטיגער, אזא שטארקער, מהיסטו ערנער פֿון דעם ערגסטען? דאָס האָסטו דיר איינס! — מיט וואָס קענסטו, גאָס, פֿערענטפֿערן מיין ליד? צו האָסטו דו עס געדארפט האָבען, דו, וואָס דו זאָגסט יעדען, קליין און גרויס, טאָג און נאכט: איך בין דער גאָס פֿון גענאָד. אָדער אָפֿשר דארף דירן גענאָד זיך באַרען און די לידען פֿון אומשוואַרצע מענטשען, וואָס וועט איך דאָס פֿאַר אַ גענאָד? און וואָס דארפֿסטו די מענטשליכע לידען? וואָס טויגען זי דיר? פֿאסט עס דיר, דו וואָסט זיצען אויף א שטוהל פֿון מענטשליכע וויפֿצען, פֿאסט עס דיר, דאָס בענקעלע אונטער דינע פֿיס זאָל זיין פֿון טרערען גע- בויט? פֿון אלע וויטען הערען מיר, מען זאָגט אויף דיר: ער איז גענאָד, ער איז אלמעכטיג. פֿונקט ווי מיר הערען, מען ס'קאָמט די ריכטע און שטארקע, ווען יעדער געדאנק, יעדער געפֿיהל איז ביי זי פֿול מיט אָפֿגרייזות ...

שם (האָקט איהר איבער מיט צאָרן). פֿערמאך דאָס מויל, דו חצופֿה, ביסט משוגע!

נחמה. הערט, פֿעטער, איך וועל איהם פֿרעגען נאָך אַ מאָל: פֿאר וואָס האָסטו מיר געגעבען אַ מאָן און האָסטו איהם געמאכט פֿאַר אַ שפּור? פֿאַר צרות האָט ער אָנגעהויבען טרינקען! ער איז געווען אַ שליםלניק, אַ בייזער, און דו האָסט דאָך איהם געקענט מאַכען פֿאַר אַ נומען ארבייטער. פֿאַר וואָס? מיר האָבען שטענדיג געהונגערט, אַקוראט ווי דער הונגער איז געווען דער שטערסטער מאַכל און דו האָסט, פֿון גרויס לייעבשאַפט וועגען, אונז געגעבען פֿון איהם מיט אַ פֿולער האַנד. דאָס האָסטו דיר צוויי. ענטפֿער, פֿאַר וואָס? פֿאַר וואָס האָבען מיר געלעבט אין?

בלאטע, — וועל איך איהם פֿרעגן דאָס דריטע מאל, — פֿאַר וואָס האָבען מיר געקענט געליטען, געקלאָגט, און געבען אונז האָבען מ'האָט געלעבט אין דער בלאַטע, געקענט, געליטען, געקלאָגט, און מיר אלע האָבען געוויינט יעדען טאָג, יעדען טאָג געבעטען ביי דיר און ס'האָט נאָר נישט געהאלפֿען, און מאַך דאָ נישט ווייט ליבען מענטשען, וואָס די האָסט זי ליב, מענטשען וואָס ווייטען נישט וואו אַהינצוהאָן דאָס ברויט, וואָס צו מהאָן מיט דעם עשירות, מיט דעם געוונד? פֿאַר וואָס האָסטו אונז יעדען טאָג, יעדע נאָע געלאָזט פֿיהלען דין שלעכטיגקייט, דין בייזע האַנד, און מיר האָבען דין געפֿרעגט: וואָס וועט איר דאָס פֿאַר אַ גאָט, וואָס איר דאָס פֿאַר אַ לעבען? — און די האָסט קענמאל קיין תשובה נישט געגעבן, אַקוראט ווי קיין אַמנציגע טרער אונזערע האָט צו דיר נישט דערגרייכט, אַקוראט ווי אַמין געשרי פֿון די אלע טויזענט-טער האָט דין אויפֿער נישט בעריהרט? אַרעד אַפֿשר זענען די איינערן דינע אַפֿען נאָר פֿאַר די אויסדערוועהלמע, נאָר פֿאַר די שטארקע? וואָס וועט ביסטו פֿאַר אַ גאָט? ווי וועט קענסטו פֿאָדערן פֿון די מענטשען געפֿעכטיגע מעשים, ווי קענסטו פֿאָדערן, מיר זאָלען דין פֿאָרען, מיר זאָלען בענטשען די ווערק פֿון דינע הענד? דער ערגסטער מענטש וואָלט דערצייטערט געוואָרען, קוקענדיג אויף אונז, צו האָסטו די זיך דערשראָקען ווען עס איז, צו האָסטו כּאָמטש אַמין מאל אַ טרער געלאָזט איבער דינע מענטשען?

שם. איך וועל דיר באַר ענטפֿערן, נחמה. לאָז מיר נאָר אויסרעדן...

נחמה (הערט איהם נישט). און אַט אזוי האָב איך אלע מינע יאָהרען געזעהען פֿון דיר נאָר-אויסגעפֿעכטיגקייט, נאָר אומגעפֿעכט-מינגקייט האָבען מיר אלע געזעהען און מיר האָבען אוועקגעלעגט אלע אונזערע כּחות, אַז מיר זאָלען נישט טהאָן אזוי ווי די. צו האָסטו דאָס געשעצט? צו האָסטו זיך אללין געזאָגט: זאָלען שוין געהען אַנעק די לידען פֿון די שוואַכע, — לאָמיר זי מאַכען פֿריי. נין און נין! די האָסט געמאכט חזוק פֿון אונז, די האָסט זיך געשפּילט מיט אונזערע צרות, מיט אונזערע טרערען, מאָג ווי נאכט האָסטו נאָר געקלערט: וואָס גייעט מען נאָך עפֿים אַ ביטערס אויסמרינקען די שוואַכע? קוק וועט זיך צו אַזונד, אויב די האָסט בלי אַהער נישט געוואוסט, זעה מיט מענטליכע אויגען די ווערק פֿון דינע הענד. זעה און שעם דין! איך האָב אויפֿק-

געגעבען מיין לעבען און דאָס לעבען פֿון מינע קינדער, כדי צו קומען אַהער און פֿאָדערן אַ חשבון פֿון דיר. וואָס וועט טהוסי, גאָט? פֿערענטפֿער זיך, פֿערענטפֿער זיך, פֿאַר אונז, ענטפֿער. הונדערטער יאָהרען געהען אויפֿק, די אונגערעכטיגקייט דינע וואָסט אלע מאל מעהר, מענטשען האָבען שוין נישט קיין פֿח צו ליידען. די האָסט אָנגעקעהרט דין פֿנים!.. פֿאַר וואָס וועט האָסטו אונז געמוטשעט? פֿאַר וואָס האָסטו מיליאָנען מענטשען פֿערברענט-דעם די אויגען? מיר האָבען דען אללין מיט אונזער פֿח נישט געקענט גובר זיין דעם פֿח, געהען די מאַכט און אויסראַמען אל דאָס בייז, אַ מיאָסער שווינדלער ביסטו! וואָרף מיר אין דין גיהנם אַרין. הונדערט מאל, — מיין נשמה וועט זיך נישט אונטער-געבען. מענטשען וועלען דיר נישט מוחל זיין פֿאַר דין שווינדל... (ווי איז געבליבען אַהן פֿח. זעצט זיך אויף דער ערד געבען וואַנד און קוקט שטרענג אויף שם'ן).

שם (ווענדט זיך צו איהר). שעלטען דין, — דאָס איז נישט קיין ענטפֿער, נאָר ס'וואָלט געווען דער בעסטער ענטפֿער. דינע צרות האָבען דין בלינד געמאכט, בעסער געהען אַ שמייך און דין צופֿלעטען... ווער קען וועלען, אַז דער פֿונדאמענט פֿון אַ שטוב זאָל ליגען פֿון אויבען און דער דאך איהרער זאָל ליגען אונטער דער ערד? (מיט פֿעראכטונג) דער מענטש! ווער קען בעמען, אַז פֿייער זאָל קיהלען און אַמין זאָל ברענען? דער מענטש! און אַט איז שוין דער ענטפֿער. ער ווייטט דאך, און ער האָט פֿאַרט נישט געטהאָן. דער פֿונדאמענט פֿון דער שטוב ליגעט אונטער דער ערד, און דעם דאך לעגט מען אויבען, אזוי דאָרף זיין און אַנדערש קען עס נישט זיין. ווי אַ דימאנט פֿונקעלט, אזוי שיינט אויך דער אַמת דאָ. דאָס הייז, — דאָס איז זיין בילד. דער ספר, — דאָס איז זיין וועג. די שטיינער קויעטשען איבער דעם צווייטען, נאָר ווער קוקט דערויף, וואָס די שטיינער ליידען, אַז דער בנין איז נויטיג? (מיט פֿעראכטונג) דער מענטש! און מינסט, וואָס איז דאָס פֿאַר אַ בנין? די גאנצע וועלט! דער דאך ציהט זיך אַרױף, צו איהם, נאָר דער פֿונדאמענט ציהט זיך אויך צו איהם אַרױף, און ווער קען זאָגען, וואו איז דער דאך, וואו איז דער פֿונדאמענט? דאָס דאָרף מען פֿערשטעהען! איז דען ברויט און זונגעשנין — אלצדינג, וואָס דער מענטש דאָרף האָבען? נין און נין! וואו וועט איז דער ענטפֿער? (ווייזט אויפֿן סדור) אַט איז ער, דאָ איז דער

ענטפער! אהער קוק, דא לייען. וואס בערטימט דו מענטשליכע
ליידען און דאס נים פערשטעהען, און די מרערען נעמען דער
זיסקייט פון דעם דאזיגען ספר? אין יעדען ווארט זינעם איז א
מלוכה פון מלוכות, אין יעדער אות — א פאנאן פון פאנאנים און
א סוף... אפשר איז דאס מיסט ביי דיר טייער? אפשר ווילסטו
גאלד? וואס זשע נעהסטו צו איהם? וואס פרגעסטו איהם?
אונטערטעניגקייט וויל ער און ליעבע! ה'נצח און ליעבע. איינ-
בויגען זאל מען פאר איהם דעם קאפ... קינד מינים, נחמה!
(גערוהרט) זעה, אט שטעהט ער פון אויבען און קוקט אויף די
ווערק פון זינע הענד. ער קוקט, ווי זינע מענטשען געהען צו
איהם. און ער זעהט אלע, און ער הערט אלע אים, און ער
שטייט עלט מיט ליעבשאפט, קוקנדיג, ווי עס ציהען זיך זינע
מענטשען צו איהם. און אין זיין שטייכל שיינט דער צער.
(טרויעריג) און מען מוז געהן, נחמה, שטילערהייט מוז מען זיך
ציהען צו איהם... דארט וועט אלעס ווערען קלאר...

נחמה (גערוהרט). ער קוקט, ווי עס ציהען זיך זינע
מענטשען צו איהם. ער קוקט... און דער צער שיינט אין זיין
שטייכל?

שם. ער ווייסט אז צידינג. און ער האט געזאגט: נאט איך
ביין ספר, — געהט מיט איהם...

נחמה (ווערט אונרוהיג און אונגעדולדיג. אימסנע מיט א
שלעפערדיג קול) נו, נום! א גוטע נאכט, פעטער. (הייבט זיך אונ-
טער) געהט אריין אינדערפריה, פעטער...

שם (רוהיגער). דו ווילסט שלאפען, נחמה? און יענע?
נחמה (געניצט). וואס יענע? איך ווייס נים, וואס הייסט —
יענע.

שם (אראפגעפיהרט פון וועג). אט יענע, וואס דו האסט
פריהער גערעדט.

נחמה. וואס האב איך גערעדט?

שם. דו האסט געוואלט שטארבען.

נחמה. ווער? איך? (מאכט זיך ווי זי לאכט) שטארבען?
נחמה וועט זיך נים טהאן גאר נים. נחמה האט געלאכט. זי וועט
ברייבען זייען אויף דער ערד, וועט בענקען נאך איהר מונה'ן, זי
וועט אנדערמעלט ווערען, און אז זי וועט זיך אויפלאפען, וועט

זי איהם אכוסל בעוויינען. (זי לעגט זיך, פלומרשט זי וויל אנט-
שלאפען ווערען).

שם (קוקט אויף איהר און ווייסט נים, וואס צו טהאן). וואס
זשע זאגסטו, נחמה? איך וויל אוועקגעהן ארוםהער. דו וועסט
זיך נאך נים טהאן?

נחמה. איך שלאף. אט האב איך ערשט געזעהען מונה'ן.
וואס, פעטער?

שם. מיין הארץ איז מיר אונרוהיג. כוועל בעסער בלייבען
ביי דיר.

נחמה (לעבעדיג). נין, נין. פעטער, געהט אהם! נאך וואס?
איך בעט איך, פעטער. לאזט מיר א דרעמל טהאן... איך וועל
באלד זעהען מונה'ן... עס וויינט זיך אזוי גוט אין שלאף. פעטער,
מארגען וועל איך אויפשטעהן און אנהויבען טראכטען וועגען
ארבייט...

שם (בערוהיגט). און איך וועל אינדערפריה ברענגען ברויט
פאר די קינדער. כוועל ברענגען קוהלען און איינהייצען.

נחמה. און סוועט זיין ווארים...

שם. און טהא וועל איך אויך פערקאכען. כוועל געהמען
נחמ'לען אויף די הענד און וועל איהם געבען טהא.

נחמה. אז נחמ'לע וועט דערלעבען, וועט ער זאגען:
פעטער שם, וואו האט איהר גענומען ברויט? און איהר וועט
זאגען: ביי די מענטשען, ביי די מענטשען, ביי די פערשטאנדענע
מענטשען! (געניצט) איך וויל שלאפען, פעטער, — שלאפען...
שם. נו אויב אזוי, — א גוטע נאכט. איך וועל זיין רוהיג.

דו שלאפסט, נחמה?

נחמה, וואס, פעטער? איהר זענט נאך דא? אי וויינען
ווילט זיך מיר. אי שלאפען ווילט זיך... אנטע נאכט. פערנעסט
ניט אריינגעהן אינדערפריה.

שם. א גוטע נאכט. איך בין רוהיג. (ער געהט ארויס.
פויע. נחמה ליעגט, האלט פערמאכט די אייגען, און הערט זיך
אין. שם'ס טריט הערען זיך שוין נים. זי הייבט זיך שנעל אויף
א בערוהיגטע).

נחמה (זאגט נאך מיט הארץ-קלעמעניש) א גוטע נאכט.
(זי האט אנהויבען קרעכצען. געהט צו צו בעטקע'ן און
וועקט זי) בעטקע, בעטקע!

בעטקע (פון שלאָר מיט אדערשראָקען קור) וואָס איז דאָ.
מאמע?

נחמה. דו ביסט געשלאָפֿען? ס'איז גאָר נישט. איך האָב
דיך אויפֿגעוועקט כדי דו זאל קושען.
בעטקע (מער). אלע שלאָפֿיגן. די קינדער שווינגען. אי
האָב איך געזעהען אַ חלום! (געניצט) כ'האָב געזעהען דעם
טאטען!.

נחמה (נעהמט זי אָן פֿאַר דער האַנד) בעטקע, בעטקע...
(וויינט. קושט זי).

בעטקע. וואָס איז דו? מאמע? מאמע?.. (נעהמט זי
ארום. בירע וויינען). איך פֿערשטעה נישט. איך פֿערשטעה גאָר
נישט, מאמע.

נחמה. נו לעג זיך. ווער אַנטשלאָפֿען. און מאַרגען וועלען
מיר פֿאַהרען.

בעטקע. וואוהין וועלען מיר פֿאַהרען, מאמע? מיר וועלען
פֿאַהרען? מאַרגען! און דאָרט וועט זיין גוט?

נחמה. בעסער וועט אין ערגיץ נישט זיין. (קריכט צו צו די
איבעריגע קינדער. נעהמט זי צערמליך ארום. קושט זי און
קרעכצט).

בעטקע. ווייטער וויינסטו, מאמע! איך האָב מורא... דער
זירע שוין ראנג אוועקגעגאנגען? וואָס איז גאָר אוועקגעגאנגען?
נחמה. נישט לאנג. דאָמיר זיך צוקושען נאָך אַ מאָל. (נעהמט
זי וויעדער ארום און וויינט ליידענשאַפטליך).

בעטקע. איר, מאמע, וואָס איז מיט דיר געוואָרען! מאמע,
מאמע... און דער טאטע איז נישטאָ!

נחמה. איצט וועל איך איינהינגען, וועט איך זיין וואָריום.
איך האָב קייהלען געבראַכט. נו, לעג זיך. (קריכט צו צו די
קראנקע קינדער) בינדעלעך מיינע, בינדעלעך! טייערע, קראנקע
בינדעלעך! (קוקט אויף זי לאנג. האָט זיך אויפֿגעהויבען. בעמ
קע האָט זיך געלעגט שלאָפֿען. נחמה געהט צו צו דער פֿלייטע,
נעהמט ארום פֿונ'ם בינדעלעך קייהלען און שפענדלעך און הייבט
אין. אביסל שפעטער פֿערמאכט זי דעם קיימען. געהט צו די
קינדער און לעגט זיך נעבען זי).

נחמה. נו, לוימיר נאָך אַ מאָל זיך צוקושען. דאָס לעצטע

מאָל! אלע נעבען מיר. אַפֿשר וועט נאָך אונז ווערען גרינגער די
מענשען צו לעבען!

בעטקע (דורכ'ן שלאָף). ס'איז דאָס זיך אַ משאד אין שטוב.
מאמע? עפֿנס דער קאַפֿ טהוט וועה.

נחמה. דאָס איז גאָר נישט, בעטקע. לאָמיר זיך נאָך אַ מאָל
צוקושען. קינדער. קינדערלעך! (וויינט) נעהמט מיר ארום! נאָך
אין מאָל! נאָך אין מאָל!.. (זי האָט זיך צוגעטוילעט צו זי און
וויינט ליידענשאַפטליך).

ענדע.

- (20) * צו דער געשניטע פון דער בערגשער
 ארבעטער בעוועגונג . 10 ק .
- (21) פריץ הירשביין, ווייטע און גאָהענטע בילדער. 4 נאמען . 12
- (22) געמאנאסקי. די פאריווער קאמונע. . . . 30
- (23) א. ה. די סאציאליסטישע פראקציעס און ציוניזמוס. . 12
- (24) פאל לאפארנ. עראינערונגען וועגען קארל מארקס. 6
- (25) דיקשטיין. פון וואס איזער לעבט. . . . 6
- (26) מ. טערמאנן. רעליגיאן און קלאסען-געגענוואסען. 15
- (27) ק. קאוטסקי. אויף מארגען נאך דער סאציאלער
 רעוואלוציאן. 20
- (28) ב. האפמאנן. פרויען-האנדעל און פראסטיטוציע. 7
- (29) ק. קאוטסקי. קלאסען-אינטערעסען. . . . 7
- (30) י. פראנק. דער ביורשעט ביי די חיות. . . . 2
- (31) א. טרוין. די אמאליגע פארקס בעוועגונג אין רוסי-
 לאנד, אין 2 טיילען, יעדע טייל צו 80 קאפ. 60
- (32) ד. פינסקי. אין משוגעים הייז. . . . 3
- (33) ק. צעטקין. די פרוי און איהר עקאנאמישע לאגע . 10
- (34) פ. ראל. די ראלע פון לומפענמארגעלעטאריאט און
 די רעוואלוציעס. 3
- (35) מ. מאקסימאוו. }
 ה. באצענשטיין. } וועגען אנארכיזם. . . . 9
- (36) ה. קונאווי. די גרונד-געזעצען פון אנארכיזם. . 5
- (37) לנין. די שכירות. 15
- (38) * * די פרייע הארפע. וואגלוד מן לעדער. . 25
- (39) א. געמאנאסקי. די פראפעסיאנעלע פערזאנען און
 זייערע אויפגאבען 15
- (40) ס. יושקעוויץ. דער הונגער. איבערזעצט פון רוסישען
 פון אלנין. 25

אדרעם:

Книгоиздательство „Ди Вельтъ“.

В И Л Ъ Н А.

פרייז 25 סענט— $12\frac{1}{2}$ פעני—1 מארק—1.25 סאנט.